

De esse et essentia

detur possibile quod accidat materie extensio et accidat ei per quantitatem: et tamen illa extensio sit in eodem genere cum materia non in quantitate. propter quod sciendum quod extensio materie non est res sed modus rei non est forma sed participatio forme non est quantitas sed participatio quantitatis. Si ergo ista participatio quantitatis non est res sed modus rei oportet quod sit in eodem genere cum re illa cuius est modus. cum ergo participatio extensionis non sit modus quantitatis quare quantitas non est hoc modo extensa quod participet extensione. sed quia est essentialiter ipsa extensio erit iste modus ipsius materie que est extensa. et per primum ista modus erit in eodem genere cum materia. uel ut magis proprie loquamur materia habens hunc modum est in eodem genere in quo primum erat. dicemus ergo quod si sit eandem essentiam materie que est sub participatione et postea sub forma tamen nullus diceret quod eodem modo se habeat materia extra sub participatione et sub forma. materia ergo extra sub participatione dicitur materia cum quo dicitur modo se habere. et materia extra sub forma illa eandem essentiam materie cum alio modo se habere: et quia isti modi se habere non diuersificant essentiam cum res sit in predicamento per suam essentiam. non diuersificabitur predicamentum. materia itaque siue se habeat hoc modo siue illo semper erit in predicamento substantie. **Ad 1^m** dicitur: quod inter formam et materiam non cadit medium aliud quod informet materiam. sed quantitas seipsa perficit materiam et informat eam et extendit ipsam et sic quantitas seipsa extendit materiam. sic materia seipsa extendit. extensio ergo materiae uel esse extensum quod habet materia per quantitatem non aliqua res media inter quantitatem et materiam. sed est solus quidam modus se habere et quedam participatio forme. et ut melius appareat quod dicitur sciendum quod extensio materie uel esse extensum esse potest mihi duo dicere. uel illud quod informat materiam et sic esse extensum est idem quod quantitas: quia nulla extensio informat materiam nisi quantitas tamen. Si uero hoc extensio non dicat formam sed participationem forme sic ut esse diximus non erit res sed modus rei. et quia sit in eodem genere quod aliqua res sit media inter formam et materiam. est tamen omnino necessarium quod aliquem modum habeat materia ut est sub forma quam non habet ut caret. **Ad 3^m** dicitur: quod actio principaliter sit a forma: est tamen a materia ex consequenti prout participat formam. Nam secundum philosophum in 2° de anima. sanatur non solum sanitate sed et corpore. et sciuntur non solum scia sed etiam anima. corpus ergo disgregat per albedinem et per esse: sed disgregat per albedinem tanquam per formam. per esse uero albus tanquam per participationem forme. Ipsum enim corpus participat albedinem est causa disgregationis. esse ergo album uel esse extensum uel esse quodcumque quod dat forma materie non est tertia res a forma et a materia. sed uel est ipsa forma uel participatio forme: ut est ipsa forma non est alia res a forma: ut est participatio forme non est alia res a materia. sed est quidam modus se habere quod habet materia ut materia non ut est sub forma. **Ad 4^m** dicitur: quod hoc esse non posset deus facere sine forma. Nam si hoc esse dicitur ipsam formam non poterit esse sine forma: quia tunc esset forma sine seipsa. Si uero hoc esse dicitur participationem forme non poterit esse sine forma: quia non est intelligibile quod sit modus rei sine re. **Ad 5^m** dicitur: quod quantitas non extendit materiam ipsam in eodem modo quodam alia extensione informantem eam. sed materia que de se non est extensa per quantitatem sit actu extensa. extensio ergo materie uno modo est ipsa quantitas. alio modo participatio quantitatis. ipsa enim quantitas informat materiam: quia extendens formaliter eam potest dici extensio materie. et materia que de se est potentia extensa participando quantitatem sit actu extensa. ergo non solum quantitas sed participatio quantitatis extensio materie dicitur po-

test. una ergo extensio que informat materiam et que est forma eius. sed ex ista extensione que est forma sequitur quod materia sit actu extensa et quod sit in ea participatio forme. **Ad 6^m** dicitur: quod esse formaliter tale potest intelligi dupliciter uel tanquam forma: uel tanquam participatio forme. materia ergo tanquam per formam formaliter est extensa per quantitatem: quia nulla est extensio informantem materiam nisi quantitas. sed participatio forme materia est extensa: eo quod esse materie participatio essentia quantitatis est facta talis in actu qualis erat in potentia. extensio ergo ut est participatio forme non est alia res a materia. nec est aliquid informantem materiam. sed ipsa essentia materie habet duplicem modum se habere. unum sub participatione et tunc dicitur esse prius tale. Alium sub forma et tunc dicitur esse actu tale. materia itaque participans formam est ipsa essentia materiae non quocumque modo sumpta. sed cuius hoc modo se habere ut est facta talis in actu qualis erat in potentia. participatio forme forme est quidam modus se habere qui cooperit materie ut est sub forma. **Ad 7^m** dicitur: quod esse album uno modo est ipsa albedo. Alio modo est albedinis participatio. et quia una et eadem actio egreditur a forma et a materia participante formam. non obstante quod aliquid aliud est forma alio modo materia participans formam et idem non oportet quod sit alia disgregatio albedinis. et alia albi. **Ad 8^m** dicitur: quod ipsa essentia materie sit extensa et habet partes. sed hoc non est per se: sed per accensum in quantum participat quantitatem.

¶ Uno queritur An essentia creature sit sum esse uel realiter differat ab esse eius. et uideatur quod idem sit essentia et esse realiter: quia secundum philosophum in perier. uerba secundum se dicta nota sunt. eadem enim res ipsozate per nomen et per uerbum. eandem enim rem dicit currere et currere. sub alio tamen et alio modo significanti. ergo eandem rem dicit essentia et esse. **¶** Sum es est. est uerbum substantiuum. dicit ergo ipsa subiecta rei sed dicit esse rei. ergo idem est subiecta rei et esse eius. **¶** Si esse rei offertur a subiecto eius. hoc potissime est: quia subiecta rei dicitur participare. sed omnes colores participat albedinem. nec tamen sunt compositi imo quilibet color est simplex quedam qualitas. ergo aliqui quilibet essentia creata poterit participare esse nec tamen propter hoc erit compositio. esse ergo non facit compositionem cum essentia. et per primum non est res alia ab ea. **¶** Forma adueniente materie compositum sit ens in actu et habet esse actuale non igitur indiget alio esse. **¶** Sicut agere presupponit esse: quia non agit nisi quod est. ita et recipere quod non recipit quod est esse. ergo non potest recipere esse: quia sic recipere esse cum non recipiat nisi quod est intelligeret essentia esse antequam recipere esse. sed si essentia est et non recipit esse oportet quod sit ipsum esse. **¶** creatio terminatur ad esse. sed si aliud esset essentia et esse: essentia crearetur per accidens uel esset ibi due creationes. una qua crearetur esse: et alia qua crearetur essentia. hoc est inconueniens: ergo et primum. uidebitur quod aliud non sit essentia et aliud esse. **¶** secundum anselmum sicut se habet lux lucere et lucens. sic se habet essentia esse et ens. sed realiter est idem lux quod ipsum lucere ergo realiter essentia erit idem quod ipsum esse. **¶** Si esse esset additum essentie esset accensio essentie et esset in genere accensio quod est inconueniens. **¶** secundum auicennam in 5° meta^o sue in simplicibus idem est essentia esse et ens. ergo saltem in substantijs separatis que sunt simplices erit idem essentia et esse. **¶** subiecta est ens per se. ergo non erit ens per esse superadditum. ergo idem erit subiecta et esse eius. **¶** Si esse angelus non esset idem quod suum esse. ergo angelus esset in potentia ad esse. sed in uno et eodem secundum philosophum in 9° meta^o. potentia precedit actum. ergo hoc posito angelus fieret ex materia

prelacete et prius est in potentia quam esset in actu quod est inconueniens. **P.** modo est idem realiter cum sua potentia. ergo forma erit idem realiter cum suo actu et cum suo esse. ipsum igitur esse sic sit aliud ab eentia materie non erit aliud ab eentia forme. **In** prius est autem. qui in primo meta^{ca} sue vult quod certitudo rei non sit esse eius. certitudo rei est eentia eius per quam certificamur de ipsa. essentia ergo rei non est idem quod esse. **P.** sicut in algazel. in meta^{ca} interpretatio sube est quod non sit suum esse. et quod hec est interpretatio rei perceptus qui format de ea. perceptus quem formamus quod est suba rei sit alia ab esse eius. **P.** non est eadem dubitatio de eentia et de esse eius. quod priusquam sciuerimus quod est sol. quod est corpus lucens. adhuc possumus dubitare de esse eius. videlicet utrum tale aliquid sit in rerum natura. et quod quoniam sunt equales numero hiis que uere scimus. ubi est alia et alia. ibi erit alia et alia res scita. Ipsa igitur diuersitas quoniam de esse et eentia facit nos scire realem diuersitatem inter ipsa. **P.** eentia participat esse. sed participatum prahibit a participante. idem autem non prahibit seipsuz. ergo non est idem esse cum eentia. **P.** pntat quod non est idem esse quod essentia materie. Si autem erit idem esse et eentia erit idem quod essentia forme. differre ergo per esse est differre formaliter. sed differre formaliter est differre per diuersas. sed differre per diuersas est differre quod videmus inter ea que sunt eiusdem generis. quare si differre per esse esset differre per diuersas formales. ens uel esse haberet rationem generis quod est inconueniens.

Respondeo dicendum: quod circa hoc diuersi diuersa senserunt. et licet non ex multo tempore de hoc inter theologicas opiniones fuerint. magni tamen opinantur et ponunt quod in creaturis esse et eentia realiter differunt. non tamen positione habent tenentur quod realiter differant nisi eo quod habent dictum magis quietat intellectus nostrum. in hac autem questione hoc ordine procedimus. quod primo rectabimus magnoz dicta tenentur opinionem priam. Secundo ostendemus que de dictis illis nos dubitare faciunt. Tertio adducemus rationes ostendentes oppositum. Sciendum ergo quod tenentes opiniones hanc priam hoc ordine procedunt in dictis suis. quod primo adducunt rationes et auctoritates pro se. Secundo adducunt rationes et auctoritates pro se. Tertio declarant opinionem suam. Quarto respondent ad rationes factas in priam. Quinto et ultimo exponunt auctoritates adductas in oppositum. Contra se quidem adducunt tres rationes. Prima talis. si creatura esset sui esse. cum creatura sit quid subsistens. ergo esse creature esset esse subsistens. sed tale esse est esse purum quod non competit nisi soli deo. ergo etc. Secunda talis. cum esse sui quod habet non sit quid limitatum si creatura esset sui esse creatura non esset quid limitatum. et ita non esset quid finitum quod est inconueniens. Tercia talis. si creatura non est aliud re a suo esse. cum esse non possit separari a seipso esse creature non posset separari a creatura. ergo sicut impossibile est ipsum esse non esse. ita impossibile est non esse creatura. **Ad** adducit et pro se auctoritates plures quas ponit boetius de ebdomadibus. ibi enim dicitur quod diuersuz est esse et id quod est. sed id quod est est ipsa essentia. ergo diuersum est esse et essentia. **P.** in eodem libro dicitur. id quod est accepta eendi forma est atque subsistit. sed quod accipit est aliud re ab accipiente. ergo eentia que recipit esse. est realiter differens ab esse. **Item** ibidem scribitur. quod omne quod est participat eo quod est esse ut sit. sed participans differat a participatio. ergo etc. **P.** ibi habet quod in omni composito aliud est esse aliud ipsuz est. ergo idem quod prius. **P.** Pro se autem adducunt tres rationes ostendentes idem esse eentia et esse. Prima talis. non ma-

gis dubitandum est de esse et eentia rei quod de unitate et bonitate et ueritate eius. sed quilibet res est una. bona et uera per suam eentiam. ergo quilibet res erit ens et habet esse per suam essentiam. de bonitate quidem probat boetius in libro de ebdomadibus. de ueritate uero probat augustinus in de uera religione. de uno et ente probat philosophus in 4° meta^{ca}. ubi commentator reprehendit autem. ponentem quod unum ens dicat disponentes additas rei. res enim per suam essentiam est ens et unum. sicut ergo unum non dicitur esse alia ab eentia rei. Ita nec ens et esse. Arguunt et isti scdo quod fieret processus in infinitum. si esse ab eentia realiter differat. Nam si essentia habet esse per esse quod est res alia ab ea. constat quod illud esse res aliqua est quid creatum est. ergo queratur utrum res illa creata que dicitur esse sit seipsa uel per aliud supadditum. et quod non est abire in infinitum standum est in primis ut dicamus quod res ipsa creata seipsa est non per aliquid aliud supadditum. Tertio isti idem sic arguunt. dicunt enim quod istud esse uel est suba uel accens. medius autem esse non potest. allegat enim pro se auctoritatem alpharabij dicens in de ortu scietiarum quod nihil est nisi suba et accens. et deus creator utriusque qui est benedictus in secula. istud ergo esse uel erit suba uel accens. Non accidens: quod tunc accens esset primo ens quod suba et suba esset ens non per se sed per accidens. Nec et dicitur potest quod habet esse sit suba. quod nec est materia nec forma nec compositum. ergo nihil est tale uel esse idem quod eentia creature. **Quo** istud adducunt auctoritates et rationes pro se et pro se. restat videre quod sua positione declarant. dicunt enim quod duplex est esse. uidelicet esse essentie et actualis existentie. ut autem. distinguit in meta^{ca} sua. In una autem et eadem re est essentia et esse eentia et esse actualis existentie que omnia sunt ipsos realiter non differunt. sed una et eadem re dicitur aliter et aliter accepta. eadem enim res dicitur essentiam sicut suam absolutam consideratione dicitur esse eentia ut habet ideam et exemplar in deo. dicitur et actualis existentie ut est in effectu aut sit in re extra. in inseparabiliter uenit spiritus: quod semper habet exemplar in deo per habet esse accipit ut dicunt cadit creatura sub ente quod est esse ad decem predicamenta. per habet etiam esse accipit esse diffinitum rei. sic esse actualis existentie ut dicunt non est inseparabile a re sic compositum rei sicut quoad extrinsecam participationem. tale enim esse eentia non habet de se et sicut tale esse potest non esse quod potest actualiter non existere. in declarando itaque positione sua primo uolunt intelligere quod est esse. quid esse eentia et quid esse existentie. Secundo distinguunt quod modis dicitur differre. et ex hoc declarat quod differat eentia ab esse. dicunt ergo quod differre dicitur tripliciter. uidelicet re ratione et intentione. essentia autem sicut eos nullo modo differat ab esse re. siue accipiat esse eentia siue esse existentie attamen non eodem modo differat eentia ab utroque tali esse. sed ab esse eentia differat ratione tamen. ab esse existentie differat ut dicunt intentione. uident autem isti uelle quod differre intentione sit plus quam differre ratione. Nam quoniam aliqua duo dicunt eadem rem aliter et aliter accepta: ita quod unum predicat de alio. tunc illa duo differunt ratione. sed quoniam unum non suscipit predicationem alteri differunt intentione. et quod esse actualis existentie non predicat de eentia nec est bene dictum quod eentia sit tale esse. ideo eentia et habet esse non differunt tamen ratione: sed intentione. Ex hoc autem habere uolunt quod quod in creatura eentia et actualis esse differunt intentione. ideo creatura deficiat a simplicitate primo. ut habens non intentione sed sola ratione differunt. adducunt isti tertio ad declarationem positionis sue exempla quedam dicens quod oio re sunt idem currentes cursus et currere. et lux lucere et lux cens. et uiuere vita uiuere. ergo sicut re uiuere non est aliud quam vita. ita lucere non est aliud quam lux. et currere non

De esse et essentia

est aliud quod currere. sic essentia non est aliud quod esse. et tamen non dicamus quod cursum sit currere uel quod cursum currat quod cursum et currere sunt una et eandem rem dicant. differunt tamen in ratione non ratione solam. sic non dicimus quod essentia est ipsum esse: quod una et eadem res dicat essentia et esse actum: quod differunt intentione unum non suscipit predicamentum alteri. distinguitur etiam ista quod creatura participare esse potest intelligi dupliciter. Uno modo quod essentia creature sit aliquid substractum ipsi esse et recipiat esse ita quod ipsum esse sit aliquid informans essentiam creature. et hunc intellectum dicunt contingere ex falsa imaginatione. sed alio modo potest intelligi essentiam participare esse: quod de se non habet esse. sed dicitur participare esse ex eo quod est similitudo expressa in effectu a deo. sic si sol proderet uoluntarie radius ipse radius uoluntarie productus esset similitudo solis et esset quedam participatio lucis. sic creatura producta uoluntarie a deo participare potest esse diuinum. Non ergo creatura participat esse quod subsistat ipsi esse quod est quedam similitudo. deus esse et addit in dictis istorum quod sicut creatio non nihil addit supra essentiam creature nisi respectum tamen ita ut unum esse actuale. Sicut essentia non addit rem aliquam sed respectum quedam ad creatorem. ut ex hoc essentia creature dicat esse in quantum creata et prout est effectus creationis. ¶ Declarata ponitur. restat videre quod soluunt ad rationes factas in contrarium. Soluunt enim ad primum quod creatura non est esse subsistens: quod non est esse purum. imo est esse participatum. quod autem sit esse participatum declaratum est quod pro tanto est esse participatum: quod est similitudo diuini esse. Soluunt autem ad secundum dicentes quod creatura sit sui esse: non tamen sequitur quod sit infinita et non limitata nisi poneret quod esse illud esset purum non participatum. sed patet quod tale esse est quod participatum. Soluunt ad tertium quod quibus esse extrinsece et essentia re non differat. tamen non dicitur creatura esse nisi per quedam extrinsecam habitudinem. ut in quantum est effectus primi et prout habet respectum ad ipsum: et quod iste respectus et ista extrinseca habitudo potest sibi deesse. ideo potest creatura non esse et potest actualiter non existere sicut aliquando non actu fuit. ¶ Dico omnibus prelibatis ex quod restat quod exponit auctoritates in contrarium adductas. exponit enim quod pro esse intelligit ipsum primum. per id uero quod est intelligitur quod est ex principio et dicuntur quod secundum hanc regulam exponenda sunt cetera dogmata que sequuntur. hoc autem intellectu dato dicunt quid mirum si diuersus est esse et id quod est: quod diuersa sunt deus et creatura. unde quod esse ibi non supponit pro esse creato sed pro in creato. ex falso ergo intellectu procedit argumentum ut dicitur. sic etiam soluunt ad aliam auctoritatem. Nam illud quod erit esse accepta essendi forma. i. accepta diuina similitudine in effectu est atque subsistit. forma ergo essendi non est aliqua res accepta nec creature. sed est ipsa essentia creature ut est ineffabilis et ut est similitudo dei: hec est forma essendi hoc modo et non alio habet ut actualiter existat. per hoc ergo patet solo ad auctoritatem tertiam quod esse quod est participat esse ut sit. Non quod ipsum esse adueniat ipsi essentia quasi res alia ab ea. sed ipsa essentia participat esse ut sit. i. ut participando esse existat. est enim sensus quod essentia creature participando esse diuinum. et existendo similitudo primi et ut habet esse in effectu habet quod actu existat et quod actu sit. ergo per esse semper intelligit boetius esse diuinum. non autem esse creatum: et hoc modo diuersa est creatura et illud esse hoc modo non est creatura nisi accepta forma. i. accepta diuina similitudine et illud esse. hoc etiam modo non est creatura nisi participando illud esse. Soluunt et ad auctoritatem quartam quod in omni composito. i. in omni creatura aliud est esse et illud quod est non re ut dicitur sed intentione. ¶ Postquam hanc opinionem fideliter

recolimus et mentem dicentium pro modulo nostre intelligentie explicauimus dicere uolumus in quibus dubitamus in his dictis et quot reperimus ibi non quietantia intellectum nostrum et ut modo resolutorio procedamus obcamus quatuor ibi reperta esse nobis ingerentia dubium et non quietantia intellectum. Primo enim uidentur nobis auctoritates non esse exposite secundum mentem auctoris. Secundo rationes inducte in primum non uidentur solute. Tertio multa sunt adducta ad declarationem opinionis que uidentur repugnantia et contraria. Quarto rationes adducte pro hac opinione non uidentur concludere. Primum sic patet dicitur enim ista quod cum dicit boetius per esse increatum siue ipsum deum. per id quod est intelligit creaturam. sed ista expositio stare non potest per id quod in littera sequitur. sic enim iacet textus boetii. diuersum est esse et id quod est ipsum uero esse nondum est. ergo uult quod ipsi esse non proprie competat quod sit. igitur esse ibi non statit pro ipso deo uel pro ipso esse diuino: quod ipsi deo maxime competat esse. unde augustinus 7° de trinitate. c. 5° uult quod maxime deo competat esse. quod per esse famulo suo moysi nomen suum entiauit dicens: ego sum qui sum. sic dices ad eos qui est misit me ad uos. ergo si boetius loquitur de esse de quo non proprie dicitur quod sit et ipsi deo maxime competat esse ipse solus. proprie est ut idem augustinus innuit. opus secundum intentionem boetii. per esse exponere esse creatum non increatum uidentur ergo omnino intentione boetii quod id. proprie est quod est per se. et ideo sicut dicimus quod esse non proprie competat forme quod non habet per se esse sed est in alio. sed proprie competat ipsi composito quod habet per se esse et formam in se est in quantum est id essendi aliud. sic ipsum esse creature quod est aliud in nullo receptum. nec per se est nec per se est sed in se est in quantum est id que aliud sit. ¶ Secunda etiam auctoritas non uidentur exposita secundum intentionem boetii: ut dicat quod id quod est accepta essendi forma. i. accepta diuina similitudine. Nam istud continuat ad precedens. sic enim iacet textus. diuersus est esse et illud quod est. ipsum uero esse nondum est. id uero quod est accepta essendi forma est atque subsistit. opus ergo quod accipiat ibi essendi forma. sicut ibi locutus est de esse. cum iste textus continuatur ad illud. sed ibi locutus est de esse creato quod dicitur nondum esse: quod ei non competit per se esse. ergo forma essendi dicitur ipsum esse creatum quod id quod est accipiendo esse est atque subsistit. ergo ipsum esse secundum intentionem boetii receptum in eo quod est se habet quasi forma per quam quasi forma est. i. quod esse non posset nisi esset re differens ab illo: quod nihil seipsum accipit quasi essendi forma. ubi cumque enim esse est aliquid receptum in alio. opus quod sit re differens a recepte. uerum est enim quod ipsum esse creatum est quedam diuina similitudo. et hoc modo uerum est quod id quod est accepta ipso esse creato quod est diuina similitudo est atque subsistit. sed sic exponendo de forma essendi et de diuina similitudine cogimur ponere quod esse ab essentia sit realiter differens. ¶ Tertia etiam auctoritas non uidentur ad mentem auctoris exposita: quod cum dicitur quod id quod est participat esse ut sit. exponit ipsi de esse diuino. sed ut patet intentione boetii est quod id quod est participat esse creatum quod accipiens tanquam forma essendi est atque subsistit. unde patet eadem esse intentionem boetii cum dicitur quod id quod est participat esse ut sit. et cum supra dicitur quod id quod est accepta essendi forma est atque subsistit. ¶ Quarta et auctoritas non uidentur esse ad mentem eius ut dicat quod in omni composito. i. in omni creatura id quod est et esse est aliud non re sed intentione. Nam ut patet id quod est esse secundum boetium hoc modo est aliud: quod id quod est accepto esse tanquam perfectio et forma est atque subsistit. et quod esse non posset nisi esse realiter differens ab eo quod est. aliter enim non esset quasi forma et perfectio eius. ¶ Quinto quod expositioes

auctoritatu nō sunt s̄m mentē boetij uolumus ostēdere quō rōnes p̄tra hanc positōnē non sunt solute. Nam ad primā rōnē soluit̄ q̄ creatura nō est eē per se subsistēs qz est eē participatū. est autē eē participatum ut dicit̄. nō qz eēntia subternat ipsi eē. sed qz est quedā similitudo diuini eē. sed si p̄siderat quid ipozatur noie participationis saluare nō possum̄ q̄ esse creature sit eē per participatōnē nisi eēntia subternat ipsi eē z nisi sit ibi realis cōpositio ex eēntia z eē. Nam quicqd̄ participat aliquo est aliqd̄ aliud p̄ter illud. vñ proclus qui plus se itromisit de modis participadi ait in 2^a p̄positiōne sui libz. q̄ oē qd̄ participat vno est vnū z nō vnū qd̄ p̄bat sic. qz ut ait. si aliqd̄ participat vno est aliqd̄ aliud existēs p̄ter vnū qd̄ participado factū est vnū. Ita si aliqd̄ participat eē est aliqd̄ aliud p̄ter z illud participado eē existit z hēt adhuc ēt proclus ibidē rōnem alia q̄ eē participans vnū est aliqd̄ aliud p̄ter vnū. nā ut ait si nihil est p̄ter vnū solū est vnū. Nō autē participatiōne vnū. sic a sibi si suba aliqua creata nihil est p̄ter esse. ergo tm̄ est ipsum eē. Nō igit̄ participat eē nec ualet qd̄ dicunt q̄ eēntia creata intm̄ participat eē inq̄tum est si miltitudo oi eē: qz p̄cipatio nō dicit similitudinē q̄libet sed similitudinē diminitū. qz hoc est p̄cipare q̄si partē capere z hēre diminitū eē. opz igitur q̄ p̄t̄ aliqd̄ sit eēntialiter imp̄fectū z postea cōparatū ad aliū respectu illius dicat̄ diminitū. z ideo creatura eēntialiter participat eē: z qz sic est cōparata ad deū hēt diminitū z eē. qz deus nō participat eē: s̄z est ip̄m esse. si ergo creatura eēt ip̄m esse nō participaret eē. ¶ Secūda igitur ēt rōnē nō soluit̄. uolūt enim q̄ lz creatura nō sit realiter aliud a suo eē nō tm̄ p̄pter hoc est infinita nō limitata. qz eē creature est eē participatū non purum. Nam ut patet hīc petiē q̄ est in p̄ncipio. supponitur enim q̄ deberet p̄bari. de hoc est enī qd̄ nostra quō possit eē q̄ creatura nō sit realiter differēs ab eē z tm̄ participet esse. imo nō solum in hoc dicto videt̄ peti qd̄ est in p̄ncipio. s̄z ēt qd̄ est in p̄rio. qz videt̄ hec positio de esse dicere oppositū sui dicti. Nam nihil se participat. si igit̄ creatura nō est realiter differēs ab eē nō est itelligibile q̄ participet eē nec suū nec aliud a quo realiter nec differat. sed eē diuinū a quo realiter differt. Nā semp̄ absolutū p̄cedit respectiū. iō prius opz q̄ aliqd̄ sit in se tale z postea cōparatū ad aliud dicat̄ tale. ¶ Intelligim̄ ergo q̄ ipsuz esse diuinū sit quoddā eē purū per se ex̄ns. ip̄m vō esse creature sit quoddam eē nō purū in alio receptū. z q̄ eē diuinuz s̄m se p̄sideratū ē eē purū. eē vō creature s̄m se p̄sideratū est eē participatū. ideo eē creature dicit̄ eē participatio diuini eē q̄ deus hēt pure z essentialiter creatura hēt modo receptiū z participatiū. p̄pter qd̄ si tollatur q̄ eē creature nō sit eē in alio receptuz nec sit eē ab alio participatū tollit̄ q̄ eē creature sit participatio diuini eē. ¶ Tertiū etiā argumētū nō soluit̄. Nam si eē cōpetit creature per habitudines extrinsecas z per extrinsecā denoiatiōnē. opz q̄ sit realiter differēs ab ea. esse enī dicit̄ aliqd̄ absolutū z est opposita rō ipsi eē z ipsi respect̄. Nā ex hoc dicit̄ aliqd̄ eē inq̄tum est aliqd̄. q̄ enim nō hēt esse aliqd̄ non habet eē. sed intm̄ cōpetit alicui hēre respectuz nō inq̄tum est aliqd̄ sed inq̄tum est ad aliqd̄. esse ḡ nō erit aliquis respectus. sed poterit eē idem in quo fundat̄ ipse respectus. Ita ergo extrinsecā denoiatio uel ista extrinsecā habitudo quā hēt creatura uel erit ex eo q̄ creature eēntia recipit aliqd̄ qd̄ realiter differt ab ipsa. uel qz habet respectum ad aliqd̄ qd̄ est

realiter differēs ab ea. Non autē dicit̄ poterit q̄ eē cōpetat ipsi eēntie ex habitudine extrinsecā ex solo respectu ad aliqd̄ qd̄ nō est ipsa eēntia: qz tūc esse eēt respectus tm̄. p̄pter qd̄ eē cōpetit creature ex habitudine extrinsecā non solum ex eo q̄ habet respectū ad aliqd̄ qd̄ nō est ipsa. sed ēt ex eo q̄ est recipiēs aliqd̄ q̄ nō est ipsa. imo nisi eēntia creature eēt recipiēs aliqd̄ qd̄ nō est ipsa si haberet respectū actualē ad aliqd̄ qd̄ p̄duceret ip̄m. p̄mū igit̄ eē creature z ipsa essentia hēt actualem respectū ad suū p̄ductorē. sed ipsum esse habet hī respectum inq̄tum est receptum in alio. ipsa vō eēntia inq̄tum est recipiens aliud. tollas autē q̄ eē sit receptū in alio z q̄ eēntia sit recipiēs illud. tollis oēm rōnē factiōnis qz nihil sit nisi qd̄ est cōpositum ex potētia z actu. ipsum autē simplex s̄m factiōnis esse non pōt. z dum de re constat s̄m augm̄ in libro de imaginatiōibus qd̄ eē nō debet. oēz ergo subaz creature dicimus eē cōposita z ex eēntia z eē. qz in oi tali producto est aliqd̄ possibile qd̄ uocamus essentia z aliqd̄ actuale qd̄ appellamus eē. fuerunt quidā magne reputationis viri uolētes concludere oēm creaturā eē cōposita ex mā z forma. videbant quidē z necessarijs rōnib̄ p̄cludebāt q̄ in oi factibilibi sit cōpositio ex potētia z actu. qz nullum simplex pōt esse factiōnis s̄m. qz videt̄ eisdem q̄ semp̄ talis potentia eēt idem q̄ mā z actus idēz q̄ forma. ideo posuerūt positōnē predictā s̄m q̄ in substātijs separatīs. quarū pp̄tia operatio est itelligere sic aliud qd̄ s̄z se sit potētia pura nō videt̄ consonū rōnē: z qz mā dicit̄ potētiāz purā cogimur etiā in substātijs separatīs ponere cōpositiōnē ex potētia z actu. nō ponem̄ eaz ex mā z forma. sed ex eē z forma. ¶ Habito quō ponentes idēritates esse z essentie in creaturis. nec auctoritates p̄tra se inductas s̄m intēctiōnē auctoris oi recte exponūt. nec rōnes p̄tra se factas sufficilēter soluit̄. ostēdere uolumus q̄ pōnem suā non cōpetēter declarant. Accipiūt autē quinqz in declarado pōnem suā que vidēt̄ rōnē nō cōsonātia. ¶ Nā p̄mo distinguit̄ tria. videlicet essentia. esse essentie. z esse existētie que sunt idem ut aut̄ s̄m rem sed nō eodē modo dicta: qz creatura dicit̄ hēre eēntiā ut est aliqd̄ in se. dicit̄ hēre esse essentie ut exēplar in deo. esse autē existētie ut est aliqd̄ in effectu. ¶ Secūdo distinguit̄ triplex differre. videlicet re rōne z intēctiōne. dicētes q̄ eēntia differt ab eē essentie rōne. ab eē autē existētie rōne. nullo autem talis esse differt re. ¶ Tertio adducūt quedam exēpla ex quib̄ credūt sufficilēter declarare p̄positū dicentes q̄ sicut cursus currere currēs. z lux lucere z lucens eadē rē dicit̄. sic eē eēntia z eng eandē rez noiant. ¶ Quarto dicit̄ de participatiōe dicentes q̄ eēntiā participare eē q̄ sit subtracta ipsi esse. imaginatio falsa est. sed essentia participare esse. qz si subtrahēdo diuini eē est imagiatio uera. ¶ Quinto inuuit̄ in dictis suis q̄ esse supra essentia nō dicat nisi quēdam actualem respectū ad agens. sed ne laborem in equiuoco dicam̄ q̄ quodā modo sic se habet essentia z esse. sicut itelligētia z itelligere. Nā itelligētia dicit̄ ipsam subaz separatā. itelligere vō dicit̄ quēdā actū emanātes ab ipsa sicut essentia dicit̄ ipsam subam rel. esse vō dicit̄ quēdam actū z quādā perfectionem eius. sic ergo nō bene argueret quī diceret currere z cursus. z lucere z lux. eadē rez dicit̄. ergo itelligere z itelligētia eandē rem nominant. sic nō bene arguit̄ q̄ ex talib̄ exemplis concludat̄ q̄ eē z eēntia eandē rē dicit̄: qz de noib̄ nō est curadiū. opz aut̄ noibus uti prout possum̄ per ea exprimere

De esse et essentia

res significatas et conceptus nostros. et ideo quod videmus subam separatam esse in potentia ad suam operationem ipsam subam uocamus intelligentiam. operationem vero eius ad quam est in potentia uocamus intelligere. sic quod suba cuiuslibet creature est in potentia ad suum existere. ipsam substantiam uocamus essentiam. suum vero existere uocamus esse. et si et alia uocabulis uellemus uti dum tamen illis uocabulis eandem res significarem. non esset de hoc habendum litigium. sed ut singula per ordinem improbemus dicamus quod secundum eos essentia et esse essentie non differunt nisi secundum concretum et abstractum. sicut rubedo et rubere. sed nullus diceret quod concretus et abstractus differunt prout res est aliquid in se et prout habet exemplar in agente. sed talia differunt secundum modos significanti. propter quod adaptatio illa non videtur ad propositum. quod uero addit de esse existentie quod non differt ab essentia nisi prout ipsa est in effectu. dici debet quod essentia non potest esse effectus agentis nisi ei supradatur actualitas aliqua quam uocamus esse. sic enim dicemus de essentia et esse sicut dicitur ponere manum non posse esse in effectu sine forma. hoc enim posito eo ipso quod manus non habet de se actualitatem ut possit actu esse: ideo requiritur quod ei supradatur forma que sit actus eius et que sit realiter differens ab ipsa. sic quia essentia cuiuslibet creature de se non habet quod actu sit opus quod ei supradatur actualitas aliqua quam uocamus esse. hoc ergo modo essentia est in effectu: quod ei ab agente datur esse per quod actu existit et est actu in rerum natura. essentia igitur et esse essentie non differunt nisi secundum concretum et abstractum. sed essentia et esse existentie differunt sicut perfectibile differt a sua perfectione et sicut potentia differt ab actu. **S**ecunda etiam distinctio non videtur conueniens: quod non videtur quod sit aliquod differre medium inter differre re et ratione: quod uel uno nomine significamus plura uel pluribus nominibus significamus unum uel pluribus plura. si unum nomini non responderet unum significatum tamen sed plura. tunc est equiuocatio et tunc nihil ad propositum. Si uero pluribus nominibus significamus idem non potest ibi esse differentia nisi rationis. si uero pluribus plura opus quod sit differentia rei. esse enim et essentia sunt plura uocabula. uel ergo dicunt eandem rem uel non. constat quod non est dare medium. si dicunt eandem rem. uel dicunt eam eodem modo et tunc sunt synonyma et significantia talium uocabulorum nec re nec ratione differunt. sed si dicant eandem rem non eodem modo non differunt re: sed ratione tamen. si res diuersas dicant differunt re. **N**on autem inuenimus medium inter differre re et ratione nisi negemus omnem diuisionem. ut si dixerimus quod nullo modo differunt. sed quod sit dare differre medium inter differre re et ratione non videtur intelligibile. ergo inter differre re et ratione est dare medium negative. ut quod nullo modo differret sed non est dare aliquid differre medium positive. **I**ta tamen uerba quod aliqua differant re aliqua ratione et aliqua intentione. uidentur simpliciter originem a commentatore super 4° meta^o. ubi improbat autem. sed ipse non uult quod differre intentione sit quoddam differre tertium a differre re et ratione. **N**am intendere est proprie ipsius aie. ad aliam autem spectat formare de rebus diuersas rationes et intentiones. sed iste diuersas intentiones uel dicunt diuersas res uel dicunt eandem rem alio et alio modo sumpta. si dicant diuersas res: tunc differre intentione est differre re. sed si dicant eandem rem aliter et aliter sumpta. sic differre intentione est differre ratione. unde et idem commentator non uult quod differre intentione sit quoddam differre tertium differens a differre re et ratione. sed uult quod sit quoddam differre cōe ad utrumque. unde aliquando accipit differre intentione prout est idem quod differre ratione. **N**am

in 4° meta^o uult quod ens et unum non significant intentionem eodem modo. sed constat quod ens et unum differunt ratione solum ergo non significant eandem intentionem et differre intentione accipit prout est idem quod differre ratione. **I**n eodem etiam capitulo inuenit quod accipit significat intentionem additam rei. secundum quem modum loquendi differre intentione est differre re. quod accipit realiter differt a substantia rei. **Q**uod uero tertio addunt de exemplis quod currere et currere lux et lucere. uiuere et uita eandem rem dicunt. patet quod esse existentie siue esse essentie. et esse et illud quod est non se habet sicut currere et currere. sed magis sicut intelligere et intelligentia. non quod sit per omnem modum simile de esse et essentia et de intelligere et intelligentia. sed est simile. et hoc sicut intelligentia dicit ipsam substantiam. intelligere uero ipsam perfectionem ipsius substantie emanantem ab ea ad quam est in potentia suba illa. sic esse dicit quoddam perfectionem ipsius essentie emanantem ab ea ad quam perfectionem est in potentia essentia ipsa. **Q**uartum autem quod assumunt de participatione per ea que diximus cur ostendebamus rationes contra hanc positionem factas non esse solutas patere potest quod essentia participat esse quod est subtracta ipsi esse. **N**ec hec est imaginatio falsa sed magis est consona ueritati. **R**estat autem exequi de quinto. utrum esse supra essentiam addat respectum tamen quem respectum nominat habitudinem extrinsecam. uolunt enim quod esse potest deficere essentie: quod essentia non dicit esse nisi prout est in effectu et prout habet quoddam habitudinem extrinsecam. id est prout habet quoddam respectum ad aliquid quod est preter essentiam suam ut ad ipsum deum. et quod ista habitudo et iste respectus potest deficere creature ideo creatura potest non esse. sed hoc stare non potest: quod sicut in ad aliquid non est motus sed semper est motus ad aliquid absolutum in quo fundat aliquid rationem. propter quod nihil potest accedere nouum ad aliquid nisi quod acquirit nouum aliquid. sic nihil potest perdere ad aliquid nisi quod perdit aliquid. sic creatura ex eo quod habet esse a primo ex hoc habet non solum respectum tamen. sed opus quod dicat rem aliquam in qua fundat respectus. ipsum ergo esse non est idem quod ipse respectus nec est idem quod ipsa essentia quod nihil acquirit seipsum que sit ipsa essentia a primo agente acquirit esse non erit ipse esse. sic itaque imaginabimur quod sicut corpus acquirit albedinem qua acquirendo acquirit similitudinem que fundat in albedine. sic et essentia creature a primo agente acquirit esse et habet esse quod acquirendo acquirit habitudinem et respectum ad ipsum agens. esse igitur non est ipse respectus. **H**is itaque oibus prelibatis postquam ordinamus quod per hanc positionem auctoritates boetii non sunt debite exposte et rationes in prium facte non sunt debite solute. positio ipsa non est debite declarata. uolumus quarto ostendere quod rationes pro hac positione facte non concludunt. **N**am prima ratio cuius arguit quod esse non plus differt ab essentia quam unitas bonitas et ueritas. et quod idem secundum rem est ens unum bonum et uerum. quod hec omnia sola ratione differunt. ad quod dicitur potest quod ens uno modo dicitur figuram predicamentorum. et sic ens per se diuiditur in 10 predicamenta. et sic quilibet res est ens per essentiam suam: quod quilibet res est in genere et in predicamento per suam essentiam. **A**lio modo ens potest dicere ipsum existens: et sic ens non dicit solam essentiam rei. sed dicit essentiam et esse. et hoc concordat cum modo loquendi et est dictis philosophorum. **N**am aliquando dicitur ens quod unum quod est ens per essentiam suam. et secundum hunc modum loquendi loquitur philosophus in 5° meta^o. ubi uult quod essentia per se significant figuram predicamentorum et sunt secundum numerum eorum que dicuntur entia. **A**liquando uero dicimus quod unum solum est ens per essentiam. alia sunt entia per participationem et secundum hunc modum loquitur

comentator in pmo meta⁶. ubi vult qd vnu solum est per se ens z per se verum. cetera vo sunt entia z vera per ee z veritate ei. quodlibet qd ens creatu z est ens per essentia z est ens per participatione. nec pot dicit qd sit ens per participatione effectiue tm. Sed opz qd formalit dicat ens participatiue qd patet. utruqz eni veru est formalit qd ens creatu est ens per essentiam z ens per participatione. quare opz qd equiuocet in ente ut dicat ens per essentia fm qd ens dicit figuras pdi camentoꝝ dicat ens per participatione fm qd existit in reru natura. Nam quelibet res per eentiaz est in predicamento. sed est existens in rezz natura ut participat esse. vñ z comentator sup 5° meta⁶ vult qd qd de ente vno mo collocat in qonibus de accidete. huic etia ue ritati psonat qd dicit phs in pmo posterior. ubi vult qd aliud est quid est vnitas z vnitae esse. sic etia non est idem quid est rosa z rosam esse. ens ergo vno mo pot predicari de rosa qd dicat ipsam quidditate rose. sic ens nihil addit realiter sed eentia rose. alio modo ens pot pdicari de rosa qd ut dicat existetiam rose. sic ens supra eentiam rose addit ee elus. cu ergo dicitur qd res per essentia sua est ens. vna bona z ua. equiuo catur in ente. qz accipit ibi ens ut dicit quidditate rei no ut dicit existetiam eius. uel accipit ibi ens ut dicit fi guras predicamentoꝝ ut no dicit ipz existere reru. vñ rosa no existete. rosa est ens z no est ens: est ens fm qd ens dicit ipsas res pdicamentoꝝ. nulla enim rosa exi stente veru est qd rosa est flos: qz rosa no solu est flos sz est pulcherrim^o flosz. Na cu in hyeme scim^o rosas no existere dicim^o rosa est flos. rosa e pulcherrim^o flo ru. rosa est flos cu^o est suauissim^o odor. In ceteris eni talibus no interdumus dicere qd rosa sit uel non sit. sed interdumus qd ista predicameta per se competunt rose uel interdumus qd rosa de se dicit rem cuiusda predica menti. cui per se ista pdicameta pueniut: z si talia ue rificant de rosa rosa non existete ipsa non existete ue rum est dicere qd rosa est spes floris. z qz rosa est res cuiusdaz pdicamenti. z per pns veru est dicere qd rosa est ens prout ens dicit ipsas res pdicamentoꝝ. Naz z ponetes qd ee z essentia no differut. cōcedunt qd rosa no exnte ipa est res pdicamenti. z per pns cogunt pce dere qd ipsa sit ens prout ens dicit ipsas figuras pdi camentoꝝ. rosa ergo no existente no pot dici qd ipsa sit existens. z tu uerificat de ipsa qd sit ens prout ens di cit ipsam rem pdicamenti. ergo ens pot accipi dupli cter. uel ut dicit ipsas res pdicamenti. uel ut dicit qd existens. in equiuoco ergo laborat ro pma. ¶ Seda autez ro que nititur ducere ad infinitu videt qd fallat per fallacia accntis. Nam tuc est pcessus in infinituz uel est standu in pms qn eodez modo coparat aliqd ad 2^m sicut ad pmu z ad tertiu sicut ad secundu. z lo quarone no statur in pmo no statur in aliquo alio. qz supposituz est qd pmi z alioz sit eade habitudo. ut siquis diceret qd ro refertur per aliam rlonem me diam. pari rone z illa rlo media referret per rlonem media: z sic esset pcessus in infinitu. qz referri videt eode modo coparari ad vna rlonem z ad alias. ergo qua rone vna aliqua rlo no refertur seipsa. pari rone nec alia rlo seipsa referet. Bene ergo ualet qd si rlo re ferret per rlonem aliam qd rlo rlonis sbit in infinitu. sz no ualet si relatiuu referret per rlonem. ut si pater refe ret per paternitate qd paternitas illa referat per alia paternitate. Nec ualet qd ratio paternitatis uel ro rlonis uadat in infinitu. qz referri non eode modo co parat ad relatione z rlonem. qz rlm referet p rlonem. rlo vo ipsa referet seipsa. sic etia si oia differret per oiaz

aliam ro differetle tret in infinitu. sz si differes differ ret per differentia no opz qd ro differetle uadat in in finitu. qz differre no eode modo coparat ad differes z ad differentia. uel no eode modo coparat ad spem z ad differentiaz. qz spes differt per differentiam. diffe rentia vo differt seipsa: peccaret ergo per fallacia ac cidetis siquis diceret. si spes differt per aliqd aliud z illud pari rone differt per aliqd aliud. z ita in infini tum qz mediu uariaret z uariaret proportionem z ha bitudine. arguens enim qd si spes differt per aliud z il lud aliud differt per aliud supponit in suo argumento qd differre eode modo no coparat ad spez z ad aliud per qd differt spes. io supponit qd sit habitudo eadez ubi est habitudo extranea. cui defectui per se inicitur fallacia accntis. possemus z multa exepia silia addu cere ad propositu. qz no ualet si materia extedit per aliquid aliud ut per quantitate qd etia quantitas exten datur per aliqd aliud. z qd nec ualet qd ex hoc sit pro cessus in infinitu. qz ut patet non eode modo coparat extesio ad mam z ad quantitate. sic etia in pposito si dicat qd res sit ens per aliqd aliud z illud erit ens per aliqd aliud. z ita in infinitu. uel si dicat si essentia hēt esse per aliquid aliud z illud ee hēbit esse per aliquid aliud z ita in infinitu. sic dicere vno modo est bonum argumetu alio modo peccat per fallaciam accidētis. Nam ut dicitur est. ens vno modo dicit ipsas figuras pdicamentoꝝ. loquedo ergo de reb^o que sunt per se in genere. vnaqueqz res est in genere per eentiam suam. z sic ens no dicit rem esse. sed dicit rei quidditate fm que moduz loquedi ulr omnes res siue sint in genere per se siue per reductione. uerum est de qualibet re qd vnaqueqz res est id qd est per essentiam sua. ut ma est tale ens. s. ens qd est forma per eentia sua. z ho est ta le ens. s. ens qd est ho per essentia suam. z hoc no solu in substantialib^o sed etia in accntibus ueritate habet. Nam albedo est tale ens videlicet ens qd est albedo per essentia suam. z qz fm hunc modu est vniformis habitudo oium reru. accipiēdo sic ens ut no dicit re esse sed ut dicit quidditatem rei z ut dicit illud qd est ens: sic vniquodqz ens per eentia suam. Nam cuz sit hic qrtum ad propositu spectat vniformis coparatio z silia habitudo qua ratione accipiēdo sic ens aliqua res esset ens per aliqd additu pari rone z illud addi tum eet ens per aliud additum z sic eet pcessus in in finitu. ppter qd ualde errauit autē. qui accipiens ens fm qd diuidit in. ro. pdicamenta. z fm qd dicit ea que sunt in pdicamenti credidit qd ens sic acceptu diceret supra rem aliqua disponem additaz. vñ z comentator super 4° meta⁶ ronabiliter reprehedit ipm dicēs qd mirabile fuit de eo qd sic creauit. Na si res est ens uel vna per disponem addita tuc esset pcessus in infinitu sed ut patet ibi comentator z etia phs loquit de ente z vno put dicit re cuiuslibet pdicamenti fm que mo dum vnaqueqz res est ens per essentiam suam z est in oibus rebus qrtum ad hoc quodammodo silia habitu do. z ideo qua rone vna res eet ens per aliquid addi tuz pari rone illud additu accipiēdo sic ens esset ens per aliquid additum. z ita eet pcessus in infinitum z qd dicitur est de ente qd dicit ipsam rei eentiaz. intelli gendū est de ipso esse essentie. Nam vnaqueqz res sic est tale ens per eentiam sua sic hēt ee eentie per essen tiam sua. forma enim no dat materie qd sit ma nec dat ei qd sit illud qd est per eentiam sua nec dat ei ee qd co petit ei per eentiam sua qualecuqz sit illud ee siue sit ee in actu siue in potētia. loquedo enim de tali ee qua rone aliqua res hēret ee per aliquid supadditum. z il

De esse et essentia

lud superadditū hēret eē per aliquid superadditū. z sic eē pcessus in infinitū. Sicut est eni quodāmo hitudo vniuscuiusq rei ad eētiaz suā z ad eē eētiae sue. s; si loquimur de eē eētiae sic nō est sicut hitudo. Nā lz mā sit mā per essentiam suā. mā tñ nō existit in actu per essentia suā. nam si materia existeret in actu per essentiam suā z eē existētie materie eēt idē q essentia materie nō posset hō intelligere mān que nō existeret: qz tūc intelligeret māz que nō eēt mā. posset forte hac ypothesi stante intelligere illud ut est mā nō in intelligēdo ipz ut est exns. ut qz tūc qz sit idē ens z vni tñ qz intellectus entis pcedit intellectū vni. z possū intelligere aliquid ut est ens nō in intellectu vno siue eo ut est vni. sed lz possumus intelligere ens nō in intellectu vno. nō tamē possumus intelligere ens q non sit vni sic si idēz eēt in aliqua creatura cōntia cū suo existere possemus forte intelligere eētiaz illā nō in intellectu ei existere: sed nō possemus intelligere ipz eētiaz q nō existeret. z impossibile eēt tales eētiaz nō existere. q cū arguit. si aliquid est ens per aliquid supadditūz pari rōne z illud additū est per aliquid additū. z sic in infinitūz vel cū arguit. si aliquid hēt eē per aliquid supadditū: pari rōne z illud additū hēbit eē per aliquid supadditū z sic in infinitū. vno mō est bonū argumentū. alio mō est fallacia accētis. Nā si loqmur de ente qd diuidit in. 10. pdicamēta z q dicit ipz eētiaz rerū. uel si loquimur de ipso eē eētiae est bonū argumentū. q fm hoc in oibus est quodāmo sicut hitudo: qz vniqd qz est tale ens z hēt tale eē per eētiaz suā. s; si loqmur de ente. put ens idē est qd exns. uel si loquimur de eē eētiae variat sibi mediūz z habitudo qz eētiaz existit per eē supadditū. illud aut nō existit per aliquid eē. si q sic cōpet eē ad existere sicut eētiaz ualere argumentū q si eētiaz existeret p aliō q z eē existēt p aliō z illō aliō p aliō. s; qz variat hitudo nō tenet argumentū. Nā eē est in potētia ad eē q eē act eētiae. potētia aut z act nō eodē modo cōparant ad actū. z iō nō ualet sed potētia existit per actū q act. ille existat per aliū actū z q sit pcessus in infinitū. pōt aut z aliter rudi. dicem quidē q eētiaz existit per aliquid aliud. z eē existit per formā z forma existit per mān. Nam mā nisi pccret per formā nō posset actu eē z nisi forma loquēdo de forma nāli reciperet in mā nō posset per se existere. q actus facit ad existere ipsi potētie inqz perficit eam: z potētia facit ad existere ipsius actus inqz subternit ei z supportat ipm. ergo potētia existit per aliquid aliud ut per actū. z actus existit per aliquid aliud ut per potētia. nec tñ est pcessus in infinitū. sed si actus ut actus est existeret per aliū actū. z potētia ut potētia est existeret per potētia aliā opozteret talia in infinitū ire. q fm cōmentatorē in 2° meta^o. si mediū in eo q mediū hēret mediū rō mediū tret in infinitū. sic si actus in eo q act^o indigeret actu rō act^o tret in infinitū. sicut z potētia in infinitū tret si potētia in eo q potētia idigret potētia. essentia q ad sui existere indiget eē. sed eē ad sui existere non indiget alio eē. qz lz potētia ad sui existere indigeat actu. act^o autē nō indiget alio actu. sic eē ad sui existere indiget eētiaz. sed eētiaz ut eētiaz ad sui existere nō opz q indigeat alia eētiaz: q lz actus loquēdo de actu pccipato ad sui existere indigeat potētia nō tñ opz q semp potētia ad sui existere indigeat alia potētia. essentia igit existit per eē z eē per essentia z cōposituz per utriūqz z illō est qd existit per se z qd per se sit z qd per se pducitur. Tertia ē rō nō. pbat q esse non differat reallter ab eētiaz. sed poterit sic declarari qd sit esse:

z in quo genere hēt eē. ppter qd sciēdū q eē nō est in genere per se: z tñ ē in genere substātie qd declaramus per sile. nā posito q nō eēt nisi duo pdicamēta suba z quātitas. hac aut ypothesi stāte querem quid sit pūctus. Constat aut q pūctus nec est suba nec est qritas. ergo erit qd mediū inter subaz z quātitatē. z per pns erit qd mediū inter subam z quātitatē. z per pns erit quid mediū inter subam z accētis. qz posituz est nō eē aliud pdicamētū accētis pter qritatē. Dicit aut obiectioni quilibet de facili obularēt. diceret qdē q pūctus est in pdicamēto qritatis. nō qz qritas. sed qz est qritatis terminus. vñ nō est in pdicamento qritatis per se. pūct^o vō est in hī pdicamēto tanq linee termin^o. z qz ois actus est terminus ei^o cul^o est actus. ipsum eē quodāmo terminat essentia inqz facit eaz actu existere. eē ergo est in genere sube z est in eodez genere in quo est eētiaz. Si q queras in quo genē est eē. est in genere sube. sed si queras quō hēt esse in tali genere. diceret q nō est in tali gñe per se. nec est in genere sube tanq suba. sed est in genere sube tanq actus sube uel tanq actus eētiae. sicut pūctus est in gñe qritatis nō per se nec est in tali gñe tanq qritas: s; tanq termin^o. res ergo ipsa que est esse est in gñe sube. hēt tñ ipm eē quēdā modū accētalem actualē inqz est supadditū sube. Sed aduertendū q aliter est pūctus aliquid additū linee: qz nō est linea nec pars linee. z alr albedo est supadditū supficiē. Nam albedo sic est supaddita supficiē q cōpetit ei per se eē in gñe z sic est superaddita ei q nō reducitur ad idē genus cū supficiē. sed pūctus sic est qd additū linee q nō est in genere per se. sed reducitur ad idēz genus in quo est linea sic eē ita est superadditū sube q nō est in genere per se sed reducitur ad idem genus cū ipsa suba in qua recipit bene igit dicitū est q res ipsa que est eē in genere sube. sicut res ipsa que est pūct^o est in genere qritatis. hēt tñ ipsum eē quēdā modū accētalem rōne cuius qd de ente put ens idē sonat qd existēs aliquo modo dicit pertinere ad qōnem de accidente. Postq opinonem priam fm modū nobis possibile ipzobauimus adducere uolumus rōnes ostēdentes ppositū z pbates realem dītam inter eētiaz z eē. qd ostēdemus triplici via. Prima via sumit ex eo q mā cōparat ad formaz. Secūda ex eo q cōparat ad gen^o. Tertia ex eo q cōparat ad dītas generis. Prima via sic patet. Nam in oi q pōt eē z non eē opz dare aliquid per qd sit possibile eē z nō eē ut in rebus gnābilibus z corruptibilibus est mā. Nāz fm phm in 7° meta^o mā est illud per qd res pōt eē z nō eē. dixit eni phs q forma qrituz est de se est necesse eē. z hēt se per esse. q aut sit possibile nō eē hoc est rōne materie in qua recipit. s; si eēt forma aliqua per se que nō eēt apta nata recipi in mā cuiusmodi sunt sube separate. talis forma non posset nō eē. ideo dicit in. 10. meta^o. q in substātijs separatis nō est aliqd malū neqz oino error: nec corruptio. tales eni substātie fm phm. nec inceperūt eē nec poterūt incipere eē. nec desinēt nec possent desinere. fm ueritatē tñ ipē substātie separate z ipē forme per se exntes inceperūt eē z possunt eē z nō esse. z qz ipsa forma est quodā possibile eē: z nihil actu est per id qd est possibile eē. opz supra formā dare aliquid per qd competat rei actu existere. z hoc uocamus eē. In substātijs ergo separatis est cōpositio ex forma z eē. uel ex eētiaz z esse. essentia igitur cuiuslibet rei est id per qd res est possibilis eē. esse aut est id per qd actu existit. dicemus ergo sicut generatio facit scire mān aliud eē a forma. sic creatio facit nos scire eētiaz eē

aliud ab esse. In oi enim trāsmutatione opz dare cō-
 positionē ex potētia z actu. vñ aug^o. 12. p̄fel. c. 19. vult
 q̄ eē mutabile insinuat nobis notitiē nostre quādam
 informatiōē qua foia capit uel qua mutat z uertit.
 cū ergo ipse angelus sit uertibilis z sit mutabilis fm
 subam q̄ pōt in nihilū cedere. opz q̄ ista mutatio insi-
 nuet notitiē nostre. fm aug. sniam ipsam subam ange-
 li hēre in se quāda informatiōem. imaginābimur ḡ q̄
 ipsa eēntia angelī de se est qd informē z quid p̄fectibi-
 le per eē. z hoc modo angelus p̄ducit. qz eēntia ange-
 li a deo p̄ficiē per eē z simul p̄ducit a deo essentia z
 eē. z hoc mō angelus pōt annihilari: qz eēntia illa po-
 test perdere suū eē. Negantes igit subam angelī esse
 mutabile ab eē eterno uel a nō eē ad esse. z negāt an-
 gelū posse incipere eē uel posse desinere eē. accipien-
 do enī mutabilitatē large p̄zo oi eo q̄ habet eē nunc
 aliter q̄ prius. fm quē modum loquēdi si aliqd nunc
 creatū eēt possēt dici mutātū: qz haberet eēt aliter q̄
 prius: qz esset aliqd in se z in actu cū prius solum fuis-
 set in potētia in sua cā. sic ēt si aliqd annihilatū eēt
 mutātū esset: qz nō eēt eodē modo nūc q̄ prius. sic ḡ
 loquēdo de mutatiōe. angelus dupl̄r est mutabilis.
 subalter z accitāliter. subalter in quātū ipsa suba an-
 geli pōt incipere z desinere eē. accitāliter in quātū ipsa
 suba angelī habēs esse z actu ex nō uarijs affectiōib⁹
 uel alijs uarietatiōib⁹. vñ qz quilibet mutabilitas
 quādam informatiōē p̄supponit. iuxta illud qd dicit
 mus de aug^o. 12. p̄fel. z iuxta illud qd idem aug^o dicit
 p̄rio sup gen. ad l̄ras. c. 17. ubi vult q̄ oē mutabile ex
 aliqua informatiōe formatur. iuxta ergo hanc dupli-
 cem mutabilitatē erit ibi duplex informatiō. vna per
 quā differt suba angelī a suo agere. Alia per quā dif-
 fert a suo eē. Ipsa enim suba angelī s̄ se est in formis
 z p̄ficiē per esse. z tñ p̄fecta per eē adhuc est in po-
 tentia ad ulteriorē p̄fectionē qz pōt p̄fici per age-
 re. z fm qd est uario mō p̄fectibilis suba eius. sic est
 uario mō materialis. dicam⁹ igit q̄ sicut antiqui phi-
 losophātes nō plane viderūt nām materie nec sciue-
 rūt distinguere inter mām z subalem formā. s̄z credi-
 derūt māz eē corpus in actu. z derisissent quēlibet di-
 centē rem subalter eē cōpositā ex mā z forma. iō ip̄s
 forte poterāt saluare alteratiōē qz ponebāt. s̄bm eē
 aliud ab accitē. sed generatiōē nullo mō saluare po-
 terāt: qz ponebāt mām eē corpus in actu z nō distin-
 guebāt ipsam a forma. sic qui nō bene vidēt mām eēn-
 tie creature z nō separat ea a suo eē forte possunt salu-
 are in angelis uariatiōē fm affectiōnes z fm opa-
 tiones que r̄ndent q̄si alteratiōē in corporib⁹ fm crea-
 tiōē saluare non possunt. imaginant enim isti de esse
 respectu eēntie. sic imaginantur antiqui phi de mā re-
 spectu forme. credebāt enīz q̄ mā de se eēt aliqd in
 actu z q̄ nō indigeret forma ut actu existeret. iō tales
 nunq̄ poterūt saluare trāsmutatiōē fm subam. ut q̄
 aliqd subalter incipet esse. nihil enim p̄dit nec acq̄rit
 actualitatez quā de se actu hēt. hoc enī posito mā nec
 p̄deret forma nec acq̄reret. sed semp eēt actu s̄o eadē
 forma. sic si eē eēt idē q̄ eēntia z possēt de se actu exi-
 stere absq̄ eo q̄ adderet ei actualitas aliqua. eēntia
 illa nō possēt p̄dere eē nec possēt acq̄rere eē s̄z semp
 actu eēt. posse enī p̄dere eē per annihilatiōē z posse
 acq̄rere eē per creatiōē mutabilitatez creature insi-
 nuat. z si mutabilitatē z informatiōē. iō opz ibi dare
 aliqd informē q̄ p̄ficiē per eē z q̄ acq̄rit eē. ḡ sicut ge-
 neratio facit scire māz eē aliqd a forma: qz ex hoc est
 ḡnatio: qz mā que est qd informē acq̄rit formam. sic
 creatio facit scire q̄ eēntia esset aliud ab eē qz ex hoc

est creatio in quātū eēntia acq̄rit esse. dicemus ergo q̄
 quot mutatiōes sunt in re tot informatiōes sūt in ipsa
 z quot informatiōes tot formatiōes. q̄ ḡ nullo mō
 pōt corūpi s̄z solū pōt annihilari illud nullo mō pōt
 generari. sed solū pōt creati. illud nullo mō est muta-
 bile fm ḡnatiōē z corūptiōē. sed solum fm crea-
 tiōē z annihilatiōē. z illud nullo mō est cōpositum
 ex mā z forma quā oppositū p̄supponit ḡnatio z cor-
 ruptio. sed est cōpositū ex eēntia z eē quā composi-
 tiōē p̄supponit creatio z nihilatio. sed qz ergo itell̄-
 git p̄ductiōē sine nouitate z sine mutabilitate cuius-
 modi est p̄ductio dinaz p̄sonaz itell̄git p̄ductiōē
 sine informatiōe z per p̄ns sine cōpositiōe. sed qui
 itell̄git p̄ductiōē que est uel que pōt eē cū mutabi-
 litate z cū nouitate. iuxta aug. sniam supius tactam nō
 pōt intelligere talē p̄ductiōē sine informatiōe. z per
 p̄ns sine cōpōne: qz cūlibet informatiōe ut dictū est:
 r̄ndet sua formatiō. z ita erit ibi cōpositiō ex formabi-
 li siue ex p̄fectibili z sua p̄fectione. talis aut cōpositiō
 nō pōt eē fm intellectū tm̄: qz realis mutabilitas nō
 nisi sup reali cōpōne fundari pōt. iuxta ḡ duplicē mu-
 tabilitatē rerū fm subam vna ḡnalem z aliam spālez
 erit duplex cōpositiō in entib⁹. vna generalis z in oī-
 bus z alia spālis z in altq̄lib⁹. oēs enim res create sūt
 sic mutabiles: qz sunt ex nihilo producere z possent in
 nihilū redigi: z ideo oēs creature que sūt per se crea-
 biles z que sunt per se p̄ducibiles sunt cōpōne ex
 eēntia z eē. dico aut que sunt per se creabiles: qz ip̄m
 eē nō est per se creabile. nec ipsa eēntia. sed cōpositū
 ex utroq̄. s̄z p̄ter hūc modū ḡnalem mutabilitatis
 uerū videmus quēdā modū spālem mutabilitatis in
 ḡnabilib⁹ z corūptibilib⁹. hec solū nō sunt creabilia
 z annihilabilia. s̄z et sūt ḡnabilia z corūptibilia. si enī
 deus annihilaret aliquod ḡnale uel ip̄z de nihilo pro-
 duceret ex isto mō mutabilitatis nō possem⁹ in re ge-
 nerali arguere cōpositiōē ex mā z forma s̄z soluz ex
 eēntia z eē. eēntia enī cuiuslibet ex quo pōt p̄dere eē
 z acq̄rere eē: nō est suū eē. sed qz p̄ter hoc q̄ creabi-
 lia z annihilabilia sunt z ḡnabilia z corūptibilia. iō
 p̄ter cōpōnez ex eēntia z eē quā p̄supponit creatio z
 annihilatio in istis corporalib⁹ est cōpositiō ex mā z
 forma quā p̄supponit ḡnatio z corūptio. s̄z q̄res utrū
 ex sola ḡnatiōis corūptiōe possum⁹ arguē utraq̄ cō-
 positiōē. videlz ex eēntia z esse z ex mā z forma. ad
 q̄ dicit pōt q̄ ḡnatio z corūptio per se p̄ arguit cō-
 positiōē ex mā z foia. s̄z ex p̄nti arguit cōpōnē ex
 sentia z eē. est enī hic ordo ḡnatis q̄ agēs nāle p̄ idu-
 cit formā z iducēdo formā iducit eē. z ē hic ordo cor-
 ruptibilis q̄ mā p̄dit formā z p̄dēdo formā p̄dit eē.
 z iō ḡnatio z corūptio p̄ se: z p̄ arguit cōpōnē ex mā
 z foia z ex p̄nti ex eē z eēntia. qd aut dōm sit de cor-
 porib⁹ sup̄celestib⁹ z quō in eis sit cōpositiō ex mā z
 foia cū nō sint ḡnabilia z corūptibilia. dicit pōt uerū
 eē q̄ a p̄ori z uia demonstratiua z potissimā nō possu-
 m⁹ hoc arguē. Nā iuxta sniaz p̄hi in p̄o posteriorz. augē-
 tur demonstratiōes nō p̄ media nisi ita q̄ vñ eē snia ei⁹
 q̄ nō sit nisi vnū potissimū mediū ad vna ḡnē q̄ utrū
 q̄ itell̄gēdū sit in vno z eodē ḡnē cāe. ut sit sensus q̄
 in eodē ḡnē cāe nō p̄nt ad vna ḡnē plura media potis-
 sima iueniri. uel itell̄gēdū sit simplr qz nullo mō nec
 in eodē genere cause nec in pluribus possint plura me-
 dia potissima iueniri ad eandē cōclusionē nec est p̄sen-
 tia speculationis. Nam arguere cōpōnē ex mā z
 forma ex generatione z corūptiōe quā videmus in
 istis inferioribus uel ex quātitate dīmensiua quā vi-
 demus in sup̄celestib⁹ nō sunt dīmensiōes potissime

De esse et essentia

et a priori sed sunt per effectus et a posteriori ad eandem conclusionem possunt plura media reperiri. et ideo ex generatione et corruptione non possimus in supercelestibus arguere compositionem ex materia et forma. possumus tamen istud arguere ex quantitate ipsorum. sed de hoc nihil ad plenus. sufficit autem ad plenus scire quod sicut nos non possumus saluare generationem et corruptionem in entibus nisi ponamus in eis compositionem ex materia et forma: sic nec possumus in istis entibus saluare creationem nisi ponamus in eis compositionem ex essentia et esse. ideo ex proportione qua habet materia ad formam in rebus generabilibus pandit nobis proportionem qua habet essentia ad esse in omnibus creaturis.

¶ Secunda via ad investigandum hoc idem sumit ex eo quod materia comparatur ad genus. est enim aliqua similitudo inter materiam et formam et inter genus et essentiam. quia sicut materia cum forma facit et constituit rem aliquam. ita genus cum essentia constituit speciem. est ergo genus in potentia ut componatur cum essentia differentia opposita uel opposita. ut aial est in potentia ut componatur cum rationali uel cum irrationali. sic enim materia est suo modo in potentia ut sit iuncta generationi uel formationi. aliter tamen genus aliter materia: quia genus quantum est de se non habet hanc essentiam uel illam. et ideo in alia scientia scribitur: quia genus in potentia quidem habet essentiam omnem. actu uero nullam. sed materia de se est generationi iuncta et parata forma. si autem iduat formam hoc est ratione agentis inducitur forma in materia. materia ergo differt a genere: quia non eodem modo comparatur ad formam sicut genus ad essentiam. Itaque si ex essentia qua uidemus inter materiam respectu forme et genus respectu essentiae: uolumus scire quomodo se habeat essentia ad esse. Videndum est utrum comparatur essentia ad esse sicut materia ad formam. uel sicut genus ad essentiam. utrobique uidemus aliquam similitudinem. nam essentia comparatur ad esse et ad non esse. materia uero ad formam et ad generationem. genus ad differentiam oppositam et oppositam. sed constat quod essentia creature quantum est de se habet non esse. ut et aduersarij concedunt. si autem habet esse hoc est ex potentia creatoris productionis ipsius ad esse. quare essentia creature que de se non habet esse sed ex alio acquirit esse. non comparatur ad esse et non esse sicut genus ad suas differentias: quia genus quantum est de se non se tenet cum essentia aliqua. sed magis comparatur ad illas sicut materia ad generationem et formam. quia materia quantum est de se non est inducta forma. si autem acquirat formam hoc est ratione agentis. et ideo ex forte genus non realiter differat a essentia. est tamen omnino notum materiam realiter differre a forma. et quia essentia quantum ad propositum spectat et quantum proposita quod requirit comparatur ad esse sicut materia ad formam. non autem sicut genus ad essentiam. dico proinde ad propositum spectat. quia non dicimus quod genus de se habeat differentiam oppositam et ab alio acquirit propositam. imo genus de se habet essentiam nullam ex efficiente. sed ex sola cogitatione negotiatione intellectus componitur cum utraque essentia. et quia materia realiter differt a forma. si bene considerant uerba proposita. non uidebit esse dubium essentiam differre ab esse realiter. sed forte secundum aliquos genus a differentia realiter non differat. dico sed aliquos quia de hoc in questione illa ubi queremus utrum res create possent annihilari si non essent compositae ex essentia et esse. intendimus spalem mentionem facere. **¶** Tertia via ad hoc idem sumit ex eo quod materia comparatur ad differentias generis uel ad species que sunt sub genere. Nam utraque species et utraque essentia generis dicitur aliquam nam realem. ut si albus et nigrus sunt species coloris utraque dicitur nam aliquam. sed comperator aliqui uideat dicere quod nihil est nigrum nisi paratio albi. sed hoc non intelligendum simpliciter. sed est quidam sermo euphaticus cum nimia expressione dicitur: quia nigrum non est in genere coloris nec est per se in aliquo genere

si puram generationem diceret. si autem utraque essentia siue in accitibus ut aggregatiua et disgregatiua. siue in substantiis ut rationale et irrationale dicitur nam aliquam. sed paratio et forma non sic se habent: quia paratio de se non est ens ut dicitur circa finem primi philosophi. ideo de se non dicitur nam aliquam. sed ergo genus sit quidam esse ad omnes suas species et ad omnes suas essentias nihil tamen potest esse per se esse ad formam et parationem et multo magis non potest esse aliquid esse ad esse et non esse. quia ipsum non esse magis recedit a natura entis quam paratio. essentia ergo non se habet ut quidam esse ad esse et non esse. ut genus se habet ut quidam esse ad suas differentias uel ad suas species. sed se habet essentia ad esse non ut aliquid quod sit abstractum per intellectum et quod sit esse ad esse et ad non esse. quia talia proprie nihil habere esse possunt. sed magis se habet ipsa essentia creature ut aliquid quod de se non habet esse. sed ab alio perficitur per esse. quod non posset esse nisi realiter differret ab esse. Dicemus ergo quod in omni factibili est tria considerare. actus: potentia: et agens. Nam secundum primum in 7° meta^o. quecumque sunt: sunt autem ex aliquo. uel sunt in aliquo. uel sunt ab aliquo. omnia enim factibilia: aut ratione actualitatis que habent sunt in aliquo ratione agentis. et quia omnes creature sunt quedam res factibiles et sunt quedam res uerribiles et destructibiles. ideo in omni creatura est aliquid in aliquo et ab aliquo est ibi aliquid ratione actus. ille autem actus est in aliquo: quia recipitur in aliquo possibili. istud autem totum est ab aliquo. id est ab agente. producente aliquid in aliquo. id est producente actum in ipso possibili. uel producente passibile sub actiuo in omni creatura est compositio aliquid: possibile qua uocamus essentiam et aliquid actualis qua uocamus esse.

Ad primum dicendum: quod uerbum et nomen eadem rem importat. cum tamen illud uerbum non differat a nomine nisi secundum modum significandi. sic differt currere cursus. docere et doctrina. illa enim eadem rem qua dicitur hoc uerbum docere cum fluxu cum actione et quasi cum metu dicitur hoc nomen doctrina quasi ut aliquid stans sicut eadem aqua ut est in fluuio se habet ut fluens. ut est in uase se habet ut stans. secundum hoc uerbum est quod uerba sunt de dicta noia sunt: quia illa eadem res que sumpta cum tempore significat per uerbum: supra secundum se significat per nomen. Aduertendum tamen quod in talibus latet equuocatio: quia uerba sunt ad placitum et ex usu loquendi uel ex aliqua petate appropriat nomen ad significandum unam rem et uerbum ad significandum aliam. ut patet in intelligere et in intelligetia. et tamen nec est sic. sed intelligetia significat ipsam substantiam separata. intelligere uero significat operationem eius que est actus et perfectio ipsius et realiter differt ab ipsa. siquis tamen uellet per intelligetiam intelligere ipsam operationem intelligibile eandem rem diceret intelligere et intelligetia et non est ibi essentia nisi ex solo modo significandi. sed deus usus loquendi hoc non admittit. sic et in proposito se habet suo modo esse et essentia quia essentia dicitur ipsa species subiecta creature. esse uero dicitur actus et perfectione eius. habet ergo se suo modo esse et essentia non sicut currere et cursus. nec sicut docere et doctrina sed sicut intelligere et intelligetia. dico autem suo modo quia intelligetia dicitur ipsa species subiecta intellectuali. intelligere uero dicitur actus eius non actus primum qui est esse sed actum secundum qui est agere. In proposito uero essentia dicitur ipsam substantiam. esse uero dicitur actus. non actus secundum sed actus primum. Adhuc de ipso actu primo possumus distinguere. sed non sit nobis ad preterea cure. sufficit autem scire quod sicut intelligere et intelligetia differunt realiter. et tamen talis possent accipi quod dicerent eadem rem sub alio et alio modo significandi. sic esse et essentia realiter differunt et tamen talis possent accipi quod eadem rem importaret ibi diuerso modo significandi. **¶** Ad 2° ad 3°: quod aliqui est predicatio essentialis aliquando denotatiua. ut homo

est aial eñtialiter. Non aut sic est albedo sz denoiat ab albedine. Jgitur sum es est. dicit rei substantia qz sz esse no copulat nisi ea que subaliter predicant. Nam res no dicit esse nisi illa que est subaliter. alia aut non denoiatur ab illis. ut si dicat ho albus no est nisi pdicatio fm ee sed solum fm denoiatione. uel possumus dicere q cum dicit homo currit zc. uerba significant rem no exntem in predicamento substantie. sed cum dicitur homo est. cu esse de quo loquimur lz non sit ipsa substantia rei. est tn in predicamento substantie. uel possumus dicere q gramaticus loquit grosso mo. Na fm ipsum quicquid significat actione uel passionem z accipit q sit substantiuu. z q significet subaz rei. z qz su es est no significat actionem nec passionem. ideo dicit ipsuz esse uerbu substantiuu. ¶ Ad 3^m dicendū: q no eodem modo colores participat album z eñtia ee. no enim alij colores participant album q de se sunt non album z postea fiant actu album. sed soluz participat albu qz sunt diminutu album. sed si nigredo non esset alba z postea fieret alba. ita q uerificaret nigredo est alba oporteret q albedo eet quedam perfectio sup addita nigredini differens realt ab ipsa. sicut z in proposito. naz eñtia creature de se no habet ee z postea participat ee. qz actu est q ee non posset: nisi ee esset quedam perfectio ipsius essentie itaqz creature z participat pzinu ens z participat ee per qd existit. sed participat pzinu ens inquatuuz est quoddā ens diminutu. propter qd est ibi quedā similitudo inter subas alias z substantia pzinā. sicut iter colores alios z colorem albu. unde z in 9° meta^{cc} vult pbs q indignū sit querere vnu colorem. ut colorem album tanq colorem perfectum qui sit mensura oium colorum z no querere vnam subam pzinā que sit mensura oium substantiarū. substantia ergo creature participat pzinum ens non q fiat illud nec q formaliter perficiatur per illud. sed participat esse inqruuz acquirt ee qd no posset esse nisi perficeret per esse. ¶ Ad 4^m dicendū: q forma cū materia facit rem in actu ut possit actu intelligi. sed non sufficit forme q actu existat sine esse. mā ergo nec actu intelligitur nec actu existit sine forma. forma vō potest actu intelligi sed non actu existere sine esse. ¶ Ad 5^m dicendū: q potentia simul recipit actū z est per illum actu: nec est ante actu q recipiat actum. ideo essentia simul recipit esse z existit per illud esse. Ad formā aut arguedi dicenduz qz recipere presupponit ee. no ee qd recipit. sed esse aliud. ut si ee actuale recipitur in essentia. no presupponit q eñtia sit fm esse actuale. qz tunc ee actuale presupponeret esse actuale. sed fm nostruz modum intelligendi esse actuale presupponit ee essentie in quo recipitur. sicut actus presupponit potentia tpe tamē simul producit essentia z esse. ¶ Ad 6^m dicenduz: q creatio terminatur ad esse nec tn alia creatione nec alia factioe efficiatur uel creatur essentia z esse: qz cum non fiat per se nisi cōpositum. potentia z actus que sunt partes compositi no fiunt per se sed fiunt factione cōpositi. unde no causat eñtia potētia per se nec esse per se. sz causatur cōpositum. Nam hoc modo itelligimus fieri uel produci z qru sit sub actu z actum itelligim^o fieri inqru sit in potētia. non sit ergo nisi hoc in hoc z totum est illud qd per se fit. ¶ Ad 7^m dicendū: q in oibus hjs pot latere equiuocatio. Nam itelligentia z itelligere pot dicere vna z eandē rem z alias z aliam rem. sic essentia z esse. z lux z lucere pot dicere eandē rem z aliam z alias rem. Nam lux pot dicere qualitātē quādam exntem in corpore luminoso: z lu-

cere potest dicere actū progredientē a luce. z sic pot realitē differre a luce. uel potest dicere illam eandē rem quā dicit lux sub alio z alio modo significandi. In talibus ergo aliquādo pot accipi ut simile. aliquādo ut no simile. sunt enim in talibus adaptatiōes quedā qz aliquādo sunt siles aliquādo no siles cū uocabulis utamur ut uolum^o. ideo sunt modici ponderis tali argumēta. ¶ Ad 8^m dicendū: q esse sic additum essentie est tamē in eodem genere cum essentia. sic pūctus lz sit additus linee: est tn in eodem genere cum linea. z qz ipsa eñtia substantie est in genere substantie esse substantie est accidens sed est in genere substantie. ¶ Ad 9^m dicēdū: q res habet duplex ee. videlicet esse itelligibile siue ee aptuz intellectū. z esse exntie in re extra. materia aut ut dicebat no est itelligibilis nisi per factionē. ppter qd res materiales no sunt itelligibiles per seipsas sz per partē sui ut per formā suā z qz esse itelligibile rñdet ipsi esse essentie. ideo esse essentie in talibus pot dicit ipsa forma fm quē modū loquēdi eñtia in talibus differt ab esse: qz essentia dicit cōpositum ex materia z forma. esse vō accipiēdo esse itelligibile in rebus potissime dicit ipsam formā substantie separate: qz sunt itelligibiles per seipsas no habet differentē eñtiam ab esse. loquēdo de esse itelligibilē. eñtia vō in rebus māltibus differt a suo ee itelligibilē. non aut sic differt in substantijs separatīs. ¶ Ad 10^m dicēdū: q substantia est ens per se fm q ens diuidit in. 10. predicamēta: z fm q ens dicit ipas essentias rerū. Nam eñtia no dependet ab eñtia alterius predicamēti: sed eōuerso. z ideo suba est ens per se z alia sunt ens per acciōs loquendo de ente qd diuidit in. 10. pdicamēta. sed lz substantia sit sic ens per se. non tn est incōueniēs q sit ens. i. exns per aliud ut per esse sibi superadditum. ¶ Ad 11^m dicendū: q in eodem potētia pcedit actuz. non in eodem quocūqz modo. sed in eodem generali z corruptibili. ut ex. 9. meta^{cc} haberi pot. angelus aut lz sit creabilis z annihilabilis. no est generabilis z corruptibilis. uel possumus dicere q duplex est agens. vnu qd tpe presupponit passiuam potētiā ut agens creatum. aliud vō est agens qd simul cū actu pducit ipsuz possibile in quo suscipit actus ut agens diuinū. In hjs ergo que fluūt ab agente creato tpe. potentia pcedit actū. sz simul cū actu pot produci cum actu ipsum possibile in hjs que fiunt ab agente diuino no opz q tpe potētia pcedat actum: qz angelus non pot produci ab aliquo agente creato: sed solum ab agente diuino: ideo de ipso nihil concludit rō. ¶ Ad 12^m dicendū: q mā essentialitē est quedaz potētia z forma eñtialitē est quidā act^o. sed lz forma sit actus respectu materie. habet tn rōne possibilis respectu ee. propter qd no est idem cuz ee. ad formā aut arguedi dicendū q sicut mā est idēz cū sua potentia ut subicit forme: ita forma est idem cum esse qd informat mām. sed non est idem cū esse qd est perfectio forme. Imaginamur eni q forma. per seipsam perficit māz quā perficendo resultat idēz quedā essentia cōposita que dicit essentia z forma toti^o. i. dicitur essentia z forma que est toti. hi^o aut eñtie z hi^o forme est perfectio ipsuz esse de quo loquimur. z ideo est differens ab utriqz.

Decimo queritur Utz vni^o rei vnicuz sit esse. z videt q no: qz fm cōmetatore 3° de ce. z mū. ubi plures mot^o ibi plures nāe. sz aliquibus corporibus cōpetūt plures motus z maxime corporib^o aiatis. qz sūt ibi plēs nāe. sz quelibet nā arguit suū

De esse et essentia

esse, ergo diuersa esse. ¶ **C**orruptibile et incorruptibile non potest habere idem esse, quia esse corruptibile est corruptibile, incorruptibile incorruptibile, corruptibile autem et incorruptibile sunt per se in 10. meta⁴ differunt genere, esse autem corruptibile et incorruptibile non solum non potest esse idem numero, sed differunt genere. Igitur cum in uno et eodem homine sit aliquid incorruptibile ut anima aliquid corruptibile ut corpus, ergo sunt ibi diuersa esse. ¶ **C**orruptibile, quia respondebat ad rationem primam, quia ubi sunt plures motus eiusdem generis ibi sunt plura esse, arguebatur in 3. rium, quia in eodem homine sunt plures motus locales. Nam in animalibus perfectis sunt plures motus locales. Nam animal perfectum competit motui ad omnem distantiam positionis ratione anime, et competit ei motus deorsum ratione elementi grauis distantis in ipso, ergo si propter plures motus eiusdem generis sunt in aliquo plures forme et ita plura esse, cum in eodem animali perfecto reperiant plures motus eiusdem generis, quia plures motus locales erunt, ergo ibi plures forme et plura esse. ¶ **C**orruptibile dicebat quia in una et eadem re est unum esse, id est unum subsistere. ¶ **C**ontra, subsistere non dicitur esse sed modum essendi. Non enim quicquid habet esse subsistit, sed illud subsistit quod habet esse hoc modo, videlicet esse per se, poterunt ergo in re esse plura esse sed sit aliquid modus essendi qui in eadem re plurificari non possit. ¶ **C**orruptibile esse in eodem genere cum essentia est, ergo plures essentie diuersorum generum non possunt habere esse per idem esse, quia tunc unum et idem esse esset in diuersis generibus, sed in eadem re sunt diuersae essentie diuersorum generum ut essentia sive quantitatatis, ergo et diuersa esse. ¶ **C**orruptibile in eodem est forma partis et forma totius, sed a qualibet forma egreditur aliquid esse, erunt ergo in eodem diuersa esse. ¶ **C**orruptibile probat philosophus quod non potest esse motus in instanti. Nam motus est in tempore et est in quolibet temporis illius, motus enim quicquid est in toto tempore quo fit et est in quolibet illius temporis. Sed non est intelligendum quod sicut in quolibet illius temporis nisi in quolibet diuisibili, in indiuisibili autem non potest esse motus, sed si motus posset in indiuisibili, quia motus est in tempore et quolibet temporis in quo potest esse motus motus esset in ultimo instanti illius temporis, et qua ratione motus esset in quolibet temporis et in ultimo instanti ad quod terminatur illud tempus prius ratione quietis erunt in toto suo tempore et in primo instanti in quo incipit tempus illud sed est instantis idem ad quod terminatur tempus in quo est motus et in quo incipit tempus in quo est quietis, ergo in illo instanti erit quietis et motus et idem simul quietis et mouebit, ex hac autem ratione arguitur impossibile sit motum aut quietem esse in instanti. Nam si res prius mouet et postea quietis, dicemus quod per totum tempus prius mouet per totum tempus sequens quietis, in instanti vero est finis temporis precedentis et initium temporis sequentis nec mouet nec quietis, e contrario autem diceremus si res prius quietis et postea mouet, sicut dies et motus non possunt esse simul, ita esse et non esse rei simul esse non potest, quia ratione arguebamur motum et quietem non esse in instanti finis in tempore nec poneremus motum et quietem simul esse, pari ratione cogemur ponere esse et non esse rei non esse in instanti finis in tempore ne cogemur ponere quod simul sit esse et non esse rei, cum omne quod inducitur in tempore presupponit esse re in qua inducitur quare si esse sit in tempore et accipimus in tempore et non in instanti, ergo tempore plus presupponit essentiam esse in qua recipiat, ergo erunt ibi duo esse, videlicet esse quod habet essentiam antequam acquirat esse, et esse quod in tempore acquirat ipsi essentie. ¶ **C**orruptibile, sicut res se habet ad esse, ita se habet ad agere, sed in eadem re sunt plura agere et plures operationes, ergo et plura esse cum anima separata potest intelligere re, non autem potest sentire, ergo intelligere non est idem quod sentire, sed dum est in corpore intelligit et sentit, ergo hoc competit per animam et sentire et intelligere, ergo sunt ibi plura esse, unum esse mediante quo egreditur actus sentiens et illud mediante quo egreditur actus intelligens. ¶ **C**orruptibile non est idem esse sive et accitio, quia non eodem modo est ens hoc et illud, ergo in eodem sunt plura esse. ¶ **C**orruptibile anima est actus corporis, sed corpus dicitur aliquid in actu, ergo corpus habet aliquid esse et aliquid actu quem non habet ab anima. ¶ **C**orruptibile, suppositum hominis corruptibile, anima non corruptibilis, ergo in homine aliud est esse suppositi et aliud esse anime et ita plura esse. ¶ **C**orruptibile, in homine sunt diuersae essentie substantiales, et et in quolibet composito ex materia et forma, quia est in essentia materie et essentia forme, et quia quilibet essentia arguit suum esse, erunt in quolibet composito diuersa esse. ¶ **C**ontra, in 3. rium est philosophus 6. top, qui vult quod unum rei unicum sit esse. ¶ **C**orruptibile, in libro de unitate et uno qui a pluribus dicitur esse boetius scribitur quod unum quod dicitur in unum esse est in unum unum est, si unum quod dicitur in unum est in unum unum est, ergo unum quod dicitur in unum unum habet esse unum, ergo rei unicum est esse. ¶ **C**orruptibile, in eodem libro scribitur quod omnia appetunt esse unum, sed appetunt diuinitatem esse appetitus naturalis, sed naturales non possunt esse frustra, si ergo omnia appetunt unum esse et hoc non potest esse frustra in vnaquaque re oportet esse unum esse.

Respondeo

dicendum, quod modi essendi et modi esse habendi in vna et eadem re possunt esse diuersi, quia tales modi essendi et tales modi esse habendi ab ipsis essentibus non differunt realiter, talia enim non dicuntur res alias ab ipsis essentibus. Sed loquendo de esse quod facit compositionem cum essentia de quo dicitur mus, quod omne quod est contra primum est quid compositum ex eo quod est et esse, et sic unum rei unicum est esse. In hac autem questione sic procedemus, quia ne laboremus in equiuoco et ne accipiamus modum essendi pro ipso esse. Primum distinguimus de ipso esse. Secundo uacuabimus positionem nostram quod unum rei unicum sit esse. Tertio adducemus rationes ad nostrum propositum ostendendum. ¶ **C**ontra, propter primum sciendum quod ut dicebat supra esse quod dat forma accidentalis sibi non est res alia ab ipsa forma et ab ipso susceptibili, ut si quantitas dat suo susceptibili, uel dat sue materie esse extensum, huius esse extensum non est res alia ab ipsa quantitate et ab ipsa materia, nam ut dicebatur extensum uel dicitur aliquid quod informat materiam, uel non dicitur id quod informat materiam, nec dicitur ipsa forma, sed dicitur participationem forme, si uero dicat ipsam formam uel id quod informat materiam, sic esse extensum non est res alia a quantitate, quia nulla extensio informat materiam nisi quantitas, sed si esse extensum non dicat ipsam formam sed participationem forme, sic non erit res alia a materia et a potentia susceptiua, quia materia seipsa participat formam, et quilibet susceptiua potentia seipsa participat actum, materia enim ut est sub priuatione quantitatatis et ut est sub quantitate, uel ut est sub priuatione cuiusque forme, et ut est sub forma non est aliud et aliud finis, sed est vna et eadez res aliter et aliter se habens, et constat quod materia ut est priuata quantitate non est extensa, ut est cum quantitate est extensa, materia autem non extensa et postea facta extensa non est alia et alia materia, sed est vna et eadem aliter et aliter se habens, habet enim esse materie ut possit sic diuersificari, sed si esse quod habet materia ex forma accidentali non est res alia ab ipsa forma et ab ipsa materia, multo magis esse quod habebit materia a forma substantiali non erit res alia ab utrisque, imaginabimur enim quod forma substantialis perficit materiam et dat esse materie, istud esse non est perfectio forme, sed est perfectio materie, istud esse uel est ipsa forma uel est participatio forme, imaginabimur

Questio. X.

binur ulterius q̄ forma substācialis adueniens m̄ae facit vnāz essentia cum ipsa. ⁊ ab ista tota eēntia fluit quoddā esse q̄ est perfectio totius eēntie. ⁊ tale esse est res alia ab ipsa eēntia ⁊ tale esse facit cōpositionē cū essentia ⁊ de tali eē est q̄: utrum in vna ⁊ eadem re possint eē plura esse. nō enīz possumus intelligere formā nō eē formā uel essentia nō eē essentia. possumus tñ intelligere quācūqz essentia creatā nō eē. ergo quelibet eēntia creata differt a suo esse. ⁊ ut ista exp̄plificemus intantum. dicamus q̄ ex aia rōnali ⁊ ex corpore humano sit vna eēntia. que dicit humanitas. quicūqz ergo intelligit humanitate intelligit quādam nām cōpositā ex mā ⁊ forma. uel ex aia ⁊ corpore. s̄z cū intellexerit talem nām cōpositā adhuc pot̄ dubitare. utrū talis nā h̄at esse. ⁊ adhuc pot̄ intelligere talem essentia nō eē. Si ergo esse est idē cū ipsa eēntia tūc intelligēdo talem essentia nō esse. intelligeret illā essentia nō eē essentia. ut eēt ibi repugnātia intellect̄. Si vō tale eē nō esset idē q̄ tota eēntia. s̄z eēt idē q̄ forma cū in illa eēntia cōposita includat ipsa forma. qui intelligeret talem essentia nō eē per se loquēdo. intelligeret formā nō eē formam. imo qz ipsas subas separatas que sunt forme per se exītes possum⁹ intelligere nō eē. nō debet eē dubiū eēntiaz subam creatā esse realiter differentē a suo eē siue suba cōposita ex utriqz. ⁊ ut utamur v̄bis autē. dicam⁹ q̄ in istis reb⁹ mālibus est forma pri⁹ ⁊ forma toti⁹ ⁊ est humanitas que cōplectit utriqz nām mālem ⁊ formalem. ⁊ iō dicitur forma totius quāta est forma que est forma que est totū. uel humanitas dicitur forma toti⁹ que dicitur totū per modū forme. cū q̄ querit utz in vna re sit vnū eē nō est q̄ de esse q̄ est a forma accētali: qz tale eē nō est res alia ab eēntia accētis ⁊ substātie. nec est q̄ de esse q̄ respicit formā: qz tale eē est de rōne ipsius eēntie. sed est q̄ de eē q̄ respicit formā toti⁹ qz tale esse est p̄ter rōnem eēntie. ⁊ pot̄ intelligi eēntia nō intellecto tali eē. sed p̄stat q̄ nō possumus intelligere humanitate nisi intelligamus corpus perfici per aiam. ⁊ constat q̄ corpus perfici per aiam est corpus h̄ere eē per aiam. tale ergo eē q̄ est ab aia ⁊ a forma p̄tis est de rōne humanitatis ⁊ de rōne eēntie. Itē p̄s in 5° mcta^o. c. de per se. vult q̄ viuū sit de rōne hoīs. ⁊ cōstat q̄ viuere viuētib⁹ est eē. ergo erit de rōne hoīs. ⁊ tñ autē. vult ⁊ uerū est. q̄ eē est p̄ter rōnez essentie. ⁊ q̄ eē nō ingredit quidditate ⁊ diffinitionē rei. ⁊ iō opz distinguere de esse prout respicit formā partis. ⁊ formā totius. dicebam⁹ quidē q̄ cū intelligo humanitate intelligo corpus humanū perfectū per aiaz rationale. sed cū intelligo aliquid sic perfectum. adhuc possum dubitare. utrū tale s̄c perfectū sit uel existat in rerū nā. nō ergo possum intelligere tale perfectum tale sine p̄fectione. sed possum intelligere talē p̄fectionem nō existere. perfectio q̄ ipsa que includitur in ipso p̄fecto uel est ipsa forma uel participatio forme. ⁊ iō talis p̄fectio est de rōe rei cōpositē ⁊ ingredit quidditate ⁊ diffinitionē ipsi⁹: qz si diffiniret talis res ipsa forma ⁊ mā ut p̄cipat formā ingredit diffinitionē ei⁹. s̄z eē q̄ dicitur existere in rerū nā. q̄ nō est de rōne eēntie. ipso pot̄ carere eēntia ⁊ sine ipso. imo cū opposito ei⁹ pot̄ intelligi eēntia. ⁊ ideo est sup̄additū eēntie. ⁊ tale eē est perfectio totius eēntie ⁊ tota eēntia dicit per tale eē existere. ⁊ de tali eē est q̄. utrum plurificari possit in vna ⁊ eadē pura creatura. signant autē mouem⁹ qōnem de creatura pura: qz nō est intentionis nostre querere de christo. utrū sit in eo plura eē. Postiqz ergo distinguimus de eē ut possemus nobis cauere ab

equiuocatione uolum⁹ declarare positionē quā tenemus in hac mā. Sciēdum ergo q̄ sic imaginābimur essentia creature se h̄ere ad eē sicut mā suo mō se h̄et ad extensionē. sicut ergo mā de se dicit quid nō extensum. ⁊ si debeat eē extensa: opz q̄ ei superaddat q̄ritas que est eēntialiter ipsa extētio. sic quelibet eēntia creata dicit aliquid de se nō existens. ⁊ ad hoc ut existat opz q̄ ei superaddat eē q̄ sit eēntialiter ipm existere. sed tamē sufficit vnū existere in vna re. ⁊ vnū eē ad hoc ut oia existat ⁊ sint per illud. sic in vna re sufficit quāritas vna ad hoc q̄ oia sint extensa per illam. per illā enī eadē quāritatē per quā extendit mā albedo ⁊ c. accidētia recepta in mā. ergo mā extendit per quāritatē qz subiectū extensioni. alia vō accidētia extenduntur per quāritatē qz recipiunt in re extensa. vñ nō opz q̄ quot sunt extensa tot sint quāritates. sed imaginābimur q̄ suba extendit qz p̄ficiē per quāritatem. alia vō accidētia extendunt qz recipiunt in re extēta. sic ⁊ in p̄posito suba cuiuslibet creature existit: qz perficitur per eē. accidētia autē existunt qz recipiunt in extēte. accidētia quidē sicut nō sunt entia qz non sunt entis. ut dicit in 7° mcta^o. Ita possum⁹ dicere q̄ nō sunt eēntia nisi qz sunt eēntis. vnū est ergo eē per q̄ existit suba qz perficit per illud. ⁊ per q̄ existit accidētia qz recipiuntur in suba iam existēte. sicut vna est quāritas per quā extenditur suba qz perficit per illam ⁊ per quā extendunt oia alia accidētia qz recipiuntur in re iam extensa. ¶ Hīs autē p̄libatis uolumus ostēdere quō eē plurificari nō possit. q̄ triplici via uenābimus. Prima via sumet prout esse comparat ad res subas. Secūda prout cōparat ad oia accidētia. Tertia prout p̄siderat s̄m seipsum. plurib⁹ enim modis non possumus excogitare plurificationē eius. ¶ Prima via sic patet. Nam si rōne sube uolumus in re aliqua ponere plura eē. hoc nō erit rōne materie s̄m se. sed magis erit rōne forme qz eē nō sequitur māem s̄m se. sed uel sequit ipsam formā uel sequit totā eēntiaz cōpositam ex mā ⁊ forma. cū vō distinguamus formam partis ⁊ formā totius tripliciter ex parte forme posset aliquis intelligere plurificari ipsum eē. Primo si eēt in re plures forme partis. Secūdo si eēt in ea plures forme totius. Tercio dato q̄ in re nō sint nec plures substātie nec ille: tñ eo ipso q̄ est in ipsa re forma partis ⁊ forma totius videt ibi eē duplex eē. vnū q̄ fluit a forma partis ⁊ aliud q̄ fluit a forma toti⁹. difficultates ergo iste: ut ex pluralitate formaz arguamus pluralitatē ipsius eē potissime locū h̄nt in substātijs mālibus. in substātijs vō separatis qui negat ibi cōpositionē ex mā ⁊ forma ⁊ dicit eas eē quāsdā formas per se exītes subterfugiūt oēs difficultates tactas. qz hac ypothēsi stante nō erit ibi distinctio inter formā partis ⁊ formā totius. qz nā earū h̄et partē ⁊ partē: non tñ h̄et māem ⁊ formā. sed est simplex forma. ¶ Rursus in vna ⁊ eadē intelligētia nō erūt plures substāciales forme: qz hec locū h̄ere non pot̄ nisi in formis receptis in mā. qz forma substācialis per se stans nō est ulterius susceptiua alteri⁹ subalio forme. nullo q̄ modo sunt ibi plures subales forme nec p̄tis nec totius. ergo qz ibi talis distinctio locū nō habet: uolumus ostēdere q̄ in rebus materialibus nullo mō propter pluralitatē formarū contingit ponere plura esse. Nam p̄mo hoc nō potest poni propter formam totius ut dicatur ideo in re aliqua esse plura eē: quia sunt in ea plures forme totius. Nam cui⁹ forma toti⁹ sit forma que est totum sine esse. si in re aliqua essent plures forme totius in eodem toto essent plura tota

De esse et essentia

quod est incoherens, utrum autem in aliquo possit esse una forma totius naturaliter, alia vero per assumptionem: utputa quod homo manens homo virtute divina assumeretur in eo natura leonis, ita quod esset simul leo et homo, sicut fuit in deo filio quod ipse manens deus assumpsit naturam humanam et est simul deus et homo, et utrumque in christo vel aliquo alio si posset esse similis modus assumptionis, propter pluralitatem naturarum essent in eodem tali plura esse plene speculatio non patitur. ¶ Intendimus enim loqui de naturali cursu rerum secundum quem modum impossibile est naturaliter in eadem re esse plures tales naturas quas appellamus formas totius. ¶ Rursus in eadem re non possunt esse plura esse, propter plures formas partis. Nam non est intentio nostra ad plene determinare, utrum loquendo de forma partis possint in eadem re esse plures substantialiter forme. Sed intendimus dicere quod propter pluralitatem talium formarum non oportet in re ponere plura esse, loquendo de eo quod realiter differt ab essentia et quod non est de ratione rei nec ingredientem additamentum eius. Nam ut dicebat esse quod est a forma partis non est re differens a materia et forma: quia talis forma seipsa perficit materiam et materia seipsa perficit per formam, ita quod non est ibi esse medium quod sit res aliqua differens realiter a materia et forma, tale ergo esse ita intelligitur esse aliquid quod informat materiam et tunc est ipsa forma et non differt realiter ab essentia forme: quia forma per seipsa informat materiam et perficit eam, vel tale esse non intelligitur esse forma sed participatio forme et tunc non differt realiter ab esse materiae: quia sicut forma per seipsam informat materiam, ita materia per seipsam participat formam et informat per eam, tale ergo esse quod respicit formam partis: siue accipiat ut est forma: siue ut participatio forme non differt realiter ab essentia materie et forme, ideo tale esse non facit realem compositionem cum essentia. ¶ Rursus tale esse pertinet ad rationem et ad quidditatem rei, id est de eo non est plene sermo, cum enim dicimus utrum in re sint plura esse non intelligimus de esse quod est modus eandem vel quod non differt realiter ab essentia nec facit realem compositionem cum ea, igitur propter plures formas partis poterimus in re ponere diversa esse que sunt idem quod forma, vel ponemus ibi diversa esse, id est diversos modos esse participatio forme, sed diversa esse que sint res realiter differens a materia et forma ibi non possumus ponere, dicemus itaque quod quocumque subales forme ponantur in eadem materia, ex omnibus illis formis cum materia fiet una essentia per se quod utrumque et quod sit possibile quod ex pluribus in actu fiat una essentia per se non est presentis speculationis, attamen patet quod sic oportet nos dicere si possumus in eodem plures subales formas, de illa autem una essentia que resultabit ex materia et ex omnibus illis formis subalibus pringet dubitare, utrum sit aliquid in re, nam et poterit illa essentia intelligi cum opposito ipsius esse quod poterit intelligi non esse, et ideo oportet quod realiter differat ab esse: si debeatur talis essentia existere in rerum natura oportet quod supersaddat ipsam esse, istud est ergo esse de quo loquimur quod respicit totam essentiam et totam substantiam rei, et quod in qualibet re naturaliter loquendo non est nisi una talis essentia: et non est nisi una forma totius, id est unius rei unicum esse. Stringimus ergo sermonem nostrum et dicamus quod in eadem re non potest pluraliter esse per plures formas totius, quia in una re non est naturaliter nisi una talis forma, nec est pluraliter esse propter plures formas partis, quia esse istud de quo loquimur non respicit formam partis: sed totius. Nec tertio dicitur pluraliter esse propter formas partis et totius, ut dicat quod est unum esse quod respicit formam partis et aliud quod respicit formam totius. Nam propter formam partis non erit ibi esse quod sit realiter differens ab essentia, sed tale esse dicemus in qualibet re esse unum tantum

propter unam totalem essentiam et per unam formam totius: quare si compararet esse ad ipsam substantiam semper in una re naturaliter est unum esse, utrum autem miraculose possint in eadem re esse plura esse non spectat ad plene. ¶ Secunda via ad investigandum hoc idem sumit ex eo quod esse comparat ad accitiam. Nam propter plures formas subales non ponimus tres plura esse, nec est possumus ibi ponere talem pluralitatem propter formam subalem et accitiales vel propter plures formas accitiales: quia accitiales esse est inesse, accidit enim non comparatur per se esse, nam si accitiam propter essentiam suam haberet suum proprium esse, tunc illud accidens non accideret rei nec esset in alio sed esset per se extra, nam hoc est esse in alio esse per esse alterius, et ideo accidens esse est inesse, quia accidens ideo est quia inest et ideo existit quod est in existente: ergo propter plures formas accitiales vel propter formam subalem et accitiales non oportet in re ponere plura esse: quia accitiam non existit nisi quia sunt in existente et non sunt nisi quia insunt. Est autem et alia ratio quare propter accitiam non oportet pluraliter esse. Nam esse ut dicebat non recipit formam partis sed formam totius. Imaginamur enim quod forma perficit materiam: et ista talis perfectio non est esse quod sit res alia a materia et a forma, sed vel est ipsa forma vel participatio forme, et ut est participatio forme non est res alia a materia, sed est quidam modus se habendi quem habet materia ut est sub forma, ut autem est forma non est res alia ab essentia forme. Rursus quod ex materia et forma fit una essentia per se, a tali essentia progreditur esse. Si ergo forma ita perficeret materiam quod tamen ex materia et forma non resultaret una essentia quam vocamus formam totius in rebus materialibus non possumus dare esse quod esset differens ab essentia: et quia sic est in accidentibus quod accidens ita perficit substantiam quod tamen ex accidente et substantia non resultat unum per essentiam, ideo et forma substantialis perficit materiam et a forma et a materia fluat esse, accidens autem perficit substantiam ita quod ab accidente et substantia eo quod non faciat unam per se essentiam nullum aliud esse fluat, accitiam ergo quantum ad modum perficiendi assimilantur forme partis, sed ex accidente et substantia non resultat forma totius quare sicut propter formam partis et formam totius non ponimus in re plura esse, ita est propter accitiam et substantiam non oportet ponere plura esse. ¶ Tertia via ad investigandum hoc idem sumit ex parte ipsius esse. Imaginamur enim quod esse quantum est de se nullo alio participat, alia ergo possunt participare esse, sed ipsum esse quantum est de se nullo alio participare potest, unde boetius in de ebdomada ait, quod id quod est participare alio potest, sed ipsum esse nullo alio participare potest, quod sic intelligimus: quia essentia siue sit essentia forme substantialis siue accitialis si haberet esse separatam adhuc posset participare alio quod posset participare esse, sed si esse esset separatam nullo alio participare posset, unde si substantia esset separata haberet aliquid aliud propter suam essentiam: quia haberet esse et participaret esse, sed si esse esset separatam nihil aliud habere posset propter se ipsum, hoc est ergo quod ait boetius, quod id quod est habere alio potest propter quod ipsum est, ipsius vero esse nihil aliud propter se habet admixtum, quod ergo considerat quod est ipsum esse, patet quod esse quantum est de se est summa actualitas que posset reperiri in unaquaque re, ut esse lapidis quantum est de se est summa actualitas que posset reperiri in lapide et esse ligni in ligno, dicimus autem quantum est de se, quia esse secundum se non nisi actualitate dicitur, sed si dicat possibilitatem hoc est ratione eius in quo reperitur recipitur et in quo est aptus natum recipi, unde esse quod non recipitur in aliquo nec est aptum recipi in alio omnino purissimam actualitatem importat quod non possumus dicere de forma, reperitur enim forma que nec recipitur in alio nec est apta nata recipi, sed est per se existens ut patet in substantiis separatis

sequendo opinionem illam quod non sit ibi compositio ex
 ma et forma nec tamen propter hoc forme ille sunt actus
 purus. sed non est possibile dare tales esse quod non sit re-
 ceptum nec aptum naturam recipi in alio quam sit purus actus.
 esse ergo quantum est de se dicitur summa actualitas est possibili-
 lem reperiri in entibus. talia autem non possunt in eodem
 plurificari: quia tunc illa haberent per se ordinem ad invicem
 et unum de se esset possibile respectu alterius et quod esset
 tale non esset esse sed esset forma. et ideo sicut in eodem
 non reperitur plures albedines. quia tunc una esset perfectio
 alterius quod non pariter non albi ut albi per albus proficiat.
 sic nec in eodem esse poterunt plura esse: quia tunc unum pro-
 ferret per aliud quod non pariter non ipsius esse. si bene pro-
 ferret tam dicta. patet quod siue esse compararet ad substantiam siue
 ad accidentia. siue proferretur secundum se unum rei unicuique esse.

Ad primum

dicendum: quod in corporibus aiatibus
 loquendo de aiatibus alijs ab ho-
 mine non sunt plures forme nec plures nature nisi secundum
 rationem: ut in leone est una forma tamen. et illa potest pro-
 ferri dupliciter. vel ut est anima. vel ut supplet vicez forme
 mixte. et sic in leone erunt duo motus. unum qui est de or-
 sum et iste est motus generis et est ab anima ut sequitur eam
 gravitas. alius progressus: et iste est ab anima ut anima est et
 est ab ea ut sequitur eam appetitus et est ad omnem disse-
 rentiam positionis. sic etiam possemus ibi ponere tertium
 modum videlicet motum augmenti qui est etiam ad omnem
 distantiam positionis et est ab anima ut vegetat corpus nec pro-
 hoc sunt in itatione plures forme. sed una et eadem anima est
 in leone que est sensitiva vegetativa et supplet vicem
 forme mixte. ex quibus sunt in leone tres motus. videlicet
 motus progressus: motus augmenti: et motus deorsus.
 ad forma autem arguuntur quod ibi sunt plures motus ibi
 sunt plures nature. verum est secundum rationem: quia non oportet tan-
 tam unitatem dare in effectibus quantum daturus in causa. Nam
 enim est causa motus et est primum motus ut dicitur in 2o phisicorum.
 atque non oportet si sunt plures motus in aliquo secundum rem quod
 sint ibi plures nature secundum rem. imo ab alto eadem natura secundum
 rem aliter et aliter accepta possunt carere plures motus
 realiter differetes. ut ab eadem anima causantur motus pro-
 gressivus et augmenti. sed dicitur aliquid quod oportet in aliquo
 dare plures formas et ita plures nature ut in homine. quid
 autem sit de hoc non determinamus ad presens. posito tamen quod
 essent in homine plures nature et plures forme essent in
 eo plures forme partis. non autem plures forme totius. et
 ideo nec plura esse. Ad 2m dicendum: quod corruptibile
 et incorruptibile non oportet quod habeat aliud esse. sed suffi-
 cit quod alio modo comparent ad illud esse. ut anima et corpus quod
 faciunt unam essentiam habent unum esse. atque ad illud esse non
 comparant eodem modo: quia anima loquendo de anima intellecti-
 va est inseparabilis ab illo esse. corpus autem per separa-
 tionem anime potest separari ab illo esse. et ideo anima intellectiva
 est incorruptibile corpus vero corruptibile. Ad 3m
 dicendum: quod non dabitur sufficiens causa. videlicet quod ubi sunt
 plures motus eiusdem generis vel plures motus locali-
 es quod ibi sunt plures materie vel plures forme. dato
 tamen quod sic essent ibi plures forme partis. non autem plu-
 res forme totius. et per primum nec plura esse. Ad 4m
 dicendum: quod unum et idem esse est per quod subsistit substantia. et
 per quod existit accidentia: quod quomodo sit est in superioribus de-
 terminatum. Realiter ergo est unum subsistere et unum esse
 in omni re. sed per illud esse existit substantia tanquam aliquid quod
 perficitur per tale et tanquam aliquid quod per se existit. exi-
 stunt autem accidentia quia recipiuntur in existente. Ad 5m di-
 cendum: quod esse est in eodem genere cum essentia. sed non cum
 essentia qualibet sed cum essentia subiecta cui per se et primo
 comparatur esse. accidentia vero non sunt per esse sui generis. sed

per esse subiecti. unde eorum esse est in esse et in tantum sunt in quantum
 insunt loquendo de naturali cursu eorum. quid autem deus pos-
 sit facere per miraculum non spectat ad presens. Ad 6m
 dicendum: quod in eodem est forma partis et totius: sed non
 propter hoc sunt ibi plura esse. quia esse non numeratur nisi per
 numeratur formatio eius. et quia in una et eadem re est una for-
 ma totius. id est in una et eadem re est unum tantum esse. Ad
 7m dicendum: quod non est simile de motu et de quiete et de
 esse et de non esse. nam motus et quietes habent fieri in tempore. et
 ideo si essent in instanti essent in quolibet instanti illius esse
 portis. et quia unum et idem instans potest esse finis temporis quod
 mensurat motum. et initium temporis quod mensurat quietem. il-
 lud instans aliquo modo pertinebit tam ad tempus quod me-
 surat motum quam ad tempus quod mensurat quietem. in illo ergo
 instanti est motus et quietes quod est impossibile. ista ergo ratio
 aliquid probat et aliquid supponit. supponit quidem quod deus
 et motus fiant in tempore. probat autem ex hac suppositione facta
 quod non possunt fieri in instanti. ergo si ex hoc volumus
 procedere ad productionem ipsius esse: oportet quod supponamus
 quod esse et non esse fiant in tempore: et tunc erit ibi peccatum in
 materia: quia supponit falsum. erit etiam ibi peccatum in forma
 quia petet ibi quod est in principio. nam ibi precludebantur quod esse
 et non esse fierent in tempore. et quia hoc oportet ibi presupponere
 probabit idem per idem et precludit quod supponebat. Ad
 8m dicendum: quod ut dicebat supra non oportet dare tantam
 unitatem in effectibus quantum daturus in causa. et ideo si ab esse
 causat agere non oportet quod in re sint tot esse quot sunt ibi
 agere. vel non oportet quod res habeat tot esse quot habet ope-
 rationes. possumus autem et aliter dicere. Nam calefa-
 cere presupponit esse calidum et scindere presupponit esse
 acutum si ergo idem calefacit et scindit. idem habebit duplex
 esse. calidum. scilicet et acutum. sed tunc equivocatur in esse. Nam
 eadem res habet esse calidum albi et acutum. sed ista esse vel
 dicitur ipsas formas vel participationes forme. et talia
 esse plurificari in eodem non est inconveniens. Ad 9m
 dicendum: quod anima sentit et intelligit. sed ex hoc non arguitur
 quod in ea sint diverse esse. scilicet diverse existere. sed solum con-
 cludit quod in ea sint diverse qualitates et diverse poten-
 tie: ut sensus et intellectus. in hoc enim argumento equi-
 vocatur in esse. sicut equivocatur in argumento alto. Ad 10m
 dicendum: quod per illud idem existit per quod
 existit substantia existit et accidentia. nec tamen sunt eodem
 modo existentia accens et substantia: quia ad illud existere
 non eodem modo comparantur. sed ut dicebat substantia
 existit per se et perficitur per esse sed accens existit: quia reci-
 pitur in existente: nisi ergo substantia existeret accens
 non existeret. per illud ergo esse per quod existit substantia
 per se et primo existit accens ex sequenti. Ad 11m
 dicendum: quod cum dicimus anima est actus corporis. queri-
 mus utrum corpus dicat aliquid in actu de se propter animam
 est querere utrum in re aiatia sint plures forme. quod si co-
 cedatur non habet intentum. dicebat enim supra quod esse non
 numerat secundum formas partis: sed solum secundum formas to-
 tius. vel si numerat secundum formas partis. hoc erit solus secundum
 forma ultimas et completivas. et quia quantumcumque in re
 ponantur plures forme partis: tamen semper est ibi una for-
 ma totius et una forma complectiva. ideo semper est ibi
 unum esse. Ad 12m dicendum: quod suppositum hominis cor-
 rumpitur et anima non corrumpitur. sed ex hoc non concluditur
 quod in homine sint plura esse. sed sufficit quod ad illud esse sup-
 positum hominis et anima non comparent eodem modo. Nam
 quia ab illo esse anima est inseparabilis. suppositum vero
 hominis est separabile ideo anima est incorruptibile. sup-
 positum vero corruptibile. Ad 13m dicendum: quod anima
 non egreditur esse aliquid sine forma. et ideo anima et forma
 non egrediuntur duo esse. sed unum esse tantum.

De esse et essentia

¶ **Ad decimo queritur** ^{Utr} ^{pos} sit creari esse sine essentia. et videtur quod sic: quia sic se habet forma ad materiam ita se habet esse ad essentiam: sed forma potest creari sine materia ut apparet in substantiis separatis que sunt forme per se existentes. ergo et esse poterit creari sine essentia. **¶** **¶** plura potest deus facere quam noster intellectus potest intelligere. Sed intellectus noster potest intelligere esse sine essentia. ergo deus potest facere. per analogiam assumptam. nam noster intellectus potest intelligere primum sine posteriori. sed esse est prius omnibus alijs. iuxta illud quod dicitur in tertia. proponitur de causis. prima rerum creatarum est esse. ergo etc. **¶** **¶** quod non presupponit potentiam passivam potest producere actu sine potentia. sed deus non presupponit potentiam passivam. ergo potest producere actum sine potentia. poterit ergo deus producere esse sine essentia: quia essentia se habet ut potentia passiva et ut receptiva respectu esse. poterit ergo deus producere esse sine essentia. sed nos diximus quod deus non potest. videtur ergo derogare divine potentie et videtur dicere quod actio divina de necessitate presupponit passivam potentiam quod esse inconueniens. **¶** **¶** sicut se habet ens apud animam quod causatur ab anima ad ipsam animam. sic ut videtur se habere quod causatur a deo ad ipsum deum. sed ens apud animam potest intelligi absque eo quod sit receptum in alio. sed sufficit ad hoc quod sit ens apud animam et quod sit causatum ab anima quod habeat respectum ad animam. non oportet autem quod sit receptum in alio. ergo a simili ad hoc quod aliquid sit creatum a deo sufficit quod habeat respectum ad ipsum. non oportet autem quod sit receptum in alio. esse igitur quod dabitur a deo sufficit quod dependeat ab eo et quod habeat respectum ad ipsum. non oportet autem quod sit receptum in alio. **¶** **¶** actus qui producit per transmutationem oportet quod sit actus receptus in alio: quia transmutatio fecit nos scire materiam. et fecit nos cognoscere passivam potentiam. sed creatio est sine transmutatione. ergo actus qui producit per creationem non oportet recipiatur in potentia passiva. nec oportet quod sit aliquid receptum in alio. poterit ergo deus creare esse absque eo quod sit receptum in alio. **¶** **¶** non minus dependet accensio a libro quod esse ab essentia. sed deus potest facere accensio sine libro. ergo etc. **¶** **¶** esse anime rationalis est ab extra. sed in homine et in qualibet re ut dicebat quod precedens non est nisi unum esse. in productione ergo hominis et anime esse quod est totius compositi producit a deo. scilicet agens naturale aliquid sibi operatur et aliquid producit. producit ergo essentiam sine esse. cum esse illud producat a deo. sed si agens naturale potest producere essentiam sine esse. multo magis deus poterit producere esse sine essentia. magis enim videtur habere de repugnancia quod producat potentiam sine actu ut essentia sine esse. quod producat actus sine potentia. ut esse sine essentia. **¶** **¶** deus est agens voluntarium et assimilatur sibi suos effectus. ergo producit effectum sicut ipse est. sed ipse est ipsum esse non receptum in alio. ergo poterit producere esse non receptum in alio. **¶** **¶** deus potest quod non implicat contradictionem. scilicet quod sit esse non receptum in alio sine in essentia non implicat contradictionem. cum hoc sit in ipso deo. igitur deus poterit hoc facere. **¶** **¶** esse non dependet ab essentia ad hoc ut sit quia cum essentia hoc modo dependet ab esse. sic esse isto modo dependeret ab essentia. ibi esset circulatio vel idem dependeret a seipso: quia si esset dependens ab essentia et essentia ab esse. ergo esse ab esse. poterit igitur deus facere esse sine esse cum esse ad sui esse non indigeat essentia: nec dependeat ab ea. **¶** **¶** suppositio non est factio et factum non est fieri. fieri non erit fieri. scilicet factio esse non est factio esse nature: quia hoc factum non est illud factum. ergo et fieri unum rei non erit fieri alteri et poterit unum fieri sine alio fieri. **¶** **¶** humanitas in christo ut multi di-

cunt est ibi sine principio esse. ergo deus in incarnatione verbum suum fecit essentiam sine esse. ergo multo magis poterit facere esse sine essentia: quia maiore actualitate dicit esse quam essentia. **¶** **¶** materia fuit producta sine principio esse: quia dicitur fuisse producta in formis. ergo multo magis poterit producere esse sine essentia. **¶** **¶** In tertio est: quia esse est actus essentie. sed si diffinitur actus in diffinitione eius ponetur proprium susceptivum. si ergo diffiniret esse in diffinitione eius poneretur essentia. de ratione igitur unum esse est essentia. sed deus non potest facere aliquid sine eo quod est de ratione eius. ergo etc. **¶** **¶** cuiuslibet forme materiali respondet propria materia. et cuiuslibet esse creato propria essentia. sed non potest fieri aliquid sine eo quod est sibi proprium. ut non posset produci homo quod non esset rationalis. et non posset produci triangulus qui non haberet tres. ergo non potest produci esse sine propria essentia. **¶** **¶** vult augustinus 8° de trinitate. c. 3. quod deus per hoc est summum bonum: quia non est nisi bonum. ergo a simili per hoc habet aliquid summe esse: quia non est nisi esse. si ergo posset creari aliquid quod non esset nisi esse illud haberet summe esse quod repugnat creature.

¶ **Respondeo** dicendum: quod antequam solvamus ad questionem queritiam. Utrum. scilicet possit creari esse sine essentia. adducemus quedam ad declarandum quod esse et essentia realiter differunt. videmus enim in creaturis. sed quantum ad presens spectat que non possumus plene saluare nisi in eis differret essentia ab esse. **¶** **¶** Primum est quod omnis essentia cuiuslibet creature potest intelligi cuius opposito ipsius esse. **¶** **¶** Secundum est quod quilibet essentia creature participat esse et esse in creaturis est quid participatum. **¶** **¶** Tertium est quod essentia creature est quod per se in genere et determinata ad genus. **¶** **¶** Quartum est quod in creaturis reperitur analogia entis. **¶** **¶** Quintum quia omnia suba creata participat aliquod accidens. **¶** **¶** Sextum quod omnia creatura est aliquo modo mutabilis scilicet suba. de primo et sexto habitum est supra. Nam nihil potest intelligi cum opposito sui ipsius. quicquid ergo potest intelligi cum opposito aliter est realiter differens ab ipso. erit ergo essentia realiter differens ab esse. **¶** **¶** Rursus ut dicebat esse mutabile ex quadam informitate formatur. eo ergo ipso quod essentia potest acquirere esse et perdere esse. et mutari secundum se intelligit esse aliquid informis respectu esse et intelligitur quod esse sit perfectio ipsius essentie. et per primum intelligit quod esse sit alia res ab essentia. Restat ergo de alijs quatuor diffusius querere. **¶** **¶** Quidem enim quod creatura non participaret esse. nec esse creature diceretur quod participat nisi esset ibi differencia realis. Nam omnia participatio vel est per modum potentie vel est per modum actus. ita quod potentia ut potentia est suscipitur et recipitur et participat aliud. actus autem ut actus est suscipitur recipitur et participat ab alio. hoc est. dicitur enim participare quasi partem capere. quod enim totum in seipso primo habet non participat illud. sed habet plenitudinem eius potentia ergo recipiens actum dicitur participare ipsum: quia esse quod recipit in aliquo recipit per modum rei recipientis. et quia potentia deficit ab actu non potest recipere actum in sua plenitudine. et ideo dicitur participare ipsum: ut si esset calor separatus et calor in materia. calor ille separatus esset secundum materiam caloris et habet in se omnem rationem caloris. calor autem in materia esset participatus et diminutus iuxta capacitatem sui subiecti. et sicut potentia participat actum quod non poterit recipere actum secundum suam totalem plenitudinem. sic actus in materia receptus dicitur participatus: quia non recipit ibi secundum suam totalem actualitatem. hoc ergo modo essentia participat esse. sicut potentia participat actum: quia non potest ipsum recipere secundum suam totalitatem. et esse participat ab essentia sicut actus participat a potentia: quia non

recipitur ibi s'm suam plenitudinē. sic ergo dicemus de esse creature respectu esse diuini. sicut dicerem⁹ de calore in mā respectu caloris separati. nā calor in mā dupliciter dicit calor participat⁹. Primo ut comparat ad suū s'bm. Secūdo ut cōparat ad calorem separatū et purū. respectu sui subiecti est calor participat⁹ qz est calor s'm partē receptus eo q' s'bm suū nō pot ipsum in sui plenitudine recipere. ¶ Rursus calor in mā nō solum dicit eē quid participatū respectu sui receptibilis: qz in eo imperfecte recipit. sed etia dicit eē qd participatū respectu caloris separati. qz qd calor separatus hēt pfecte et in quadā plenitudine: hēt calor in mā imperfecte et s'm participationē. sed ista imperfectionē quā hēt calor in mā respectu caloris separati sumit et ex imperfectione quā hēt respectu s'ulps'i subiecti. ut qz calor in mā est calor aptus natus recipi et receptus: ideo est imperfectus in se. et qz est imperfect⁹ in se erit imperfectus respectu caloris separati. s'z si tollatur hoc q' nō sit imperfectus in se et nō sit apt⁹ natus recipi nō erit imperfectus respectu alterius. si quis igit diceret q' calor iste sensibilis nō est calor receptus in alio et tū dicit eē calor participat⁹ qz est calor diminutus respectu caloris separati. sic dicens diceret repugnātia dictis. Nam calor sensibilis nō eēt calor diminutus respectu caloris separati nisi eēt calor recept⁹. Sic et in pposito eē creature est eē diminutū qz est eē receptū in creatura hēt diminutū eē: qz hēt aliqd aliō q' eē. s'z si eē creature nō eēt eē receptū nō eēt eē diminutū. actus enī nō dicit eē qd diminutū nec qd participatū nisi rōne potētie in qua recipit. vñ nō esset aliqd actus qui nō esset in potētia receptus nec esset aptus natus recipi. ille nō esset nisi actus: ac per hoc eēt infinitus actus s'm q' modus ut dicebatur supra in 8° de trinit. c. 3. arguit aug⁹. deum eē infinitū bonū: qz nō est nisi bonū. nisi ergo intelligamus q' esse sit aliqd in essentia receptū. tollimus q' nō sit quid participatū nec in se nec respectu alteri. actui enī nō cōpetit limitatio nisi rōne potētie in qua recipit. nec dici pot⁹ q' ista dōia non sit s'm rem: qz si ex hoc ponim⁹ q' eē creature est quidā diminut⁹ actus: qz nō recipitur in potētia s'm suā plenitudinē. opz q' recipiēs sit re differens a recepto. aliter enī nō reciperet ipm diminute. nō enī dicemus q' idem seipsum diminute recipiat. ¶ Alio quō non possumus saluare participationē in entibus nisi ponamus q' eēntia sit re differens ab eē. uolum⁹ ostēdere quō non possumus saluare in entib⁹ qz sint in genere et q' determinent ad genus: nisi ponam⁹ istud. Nam s'm cōmētatorē in 2° meta⁹. dōia est inter gen⁹ et mām: qz mā dicit potētia purā. genus vō dicit forma mediā inter potētiam et actū. quidditas ergo cuiuslibet creature eipso q' est in gñe per se dicit quid in potētia ad actū. et per pñs qd in potētia ad eē. nō erit igit essentia ipsum eē. isto igit modo intelligem⁹ res eē in genere et eē in diuersis generib⁹. ut qz nulla est creata res que sit ipm eē sed est in potētia ad esse. et s'm q' est apra nata magis et min⁹ recipere de eē sic pstituit alium et alium gradum entis et sic est in alio et alio genere. uel in alia et alia specie entis. nec ualet quō quidaz obiciūt. q' possum intelligere aliquid hēre de hoc et de illo et eē mediū inter hoc et illud absq' eo q' sit quid compositū ex hoc et illo. ut possum intelligere aerem esse graue respectu ignis et leue respectu aque absq' eo q' sit cōpositus ex igne et aqua. uel duab⁹ naturis ex graui et leui. sed aer dicit mām vnā in qua aliquo mō reseruat grauitas et leuitas. sic forte diceret aliquis: q' creatura dicit rez vnā in qua aliquo modo

reseruat potētia et actus ut s'ba angeli est potētia et actus. sicut potētia respectu cause pme est actus respectu rerū corporalū. non tñ opz q' in angelo sint due res. quaz vna dicat potētia ut eēntia. et alia dicat actus ut eē. s'z vna et eadē res erūt eēntia et eē. et diceret potētia et actus nō respectu eiusdē sed diuersoz. s'z tales intellectu nō quietat. Nam ut prosequamur extra pposita et ex illis eisdē ex quib⁹ fit rō in opposituz faciamus rōnem ad ppositū. dicem⁹ q' generas q'ruz dat rei de forma tantū dat ei de eē loco: et ide est q' qz vnū elemētū est māius: aliud vō formalius. māiora elemēta sunt que hnt minus de forma hnt minus de loco et debet eis iscrlor locus. s'z elemēta formaliora qz plus hnt de forma plus hnt de loco et debet eis superior locus ut apparet in igne et terra. nam terre p suā materialitatē non solū debet locus ifimus. et igni propter suaz formalitatē supremus. sed et qz terra inter elemēta est magis mālis hēt de loco ualde modicum. et ignis qz ualde formalis ualde multū. Nam tācū de mā q'ra est sub vno pugillo terre est sub mille pugillis ignis. et inde est ppter maiorē mālitatem et formalitatē in elementis. quedā sunt magis leuia et magis rara et occupāt multū de loco. quedā magis graua et magis depressa et occupāt parū de loco. quedā aut sunt mediā inter ea. possit aut et hēre aliū intellectū pter id quō diximus. q' generans q'rum dat rei de forma tantū dat sibi de loco. sed prout ad ppositum spectat sufficiat exposito tacta. diximus igit q' nisi eēnt elementa aliqua magis mālia: aliqua magis formalia non eēt dare cām qz aliqua eēnt magis graua: aliqua magis leuia: et aliqua mediā inter ea: nec eēt dare cāz qz aliqua hērent hunc situm aliqua illū situm. magis aut mālia et magis formalia nō possunt esse elemēta nisi sint cōposita ex mā et forma et nisi differat in eis realiter mā et forma. ad hoc ergo q' aer sit mediū mō grauis et mediū mō leuis inter ignē et aquā nō opz q' sit composit⁹ ex igne et aqua. sed opz q' sit cōpositus ex mā et forma per quā cōpositionē saluare poterim⁹ q' sit māior igne quo est minus leuis. et formalior aq' quo est minus grauis: et nisi aer esset sic composit⁹ ex mā et forma et nisi differret in eo realiter mā et forma non possemus dare cām q're sic determinarent ad hūc gradū mediū inter ignem et aquā. sic et in pposito. angelus est qui mediū inter nām diuinā et nām corporalem. est enim angelus qd corporale actuale respectu cuiuslibet corporis et quid potētiale respectu dei. nec tñ opz ad hoc q' angelus teneat hunc gradū et hunc ordinem in genere entū inter deū et corpus q' sit cōpositus ex deo et corpore. opz tñ q' sit compositus ex potētia et actu et q' in eo differant realiter potētia et actus. rōne cui⁹ compōnis et rōne cui⁹ oīte potest esse potētialior vno: actualior aut alio. nec fiat vīs in vbo cum dicimus q' aer respectu ignis est grauior: qz per hoc nō intendim⁹ q' ignis sit grauis. sed q' aer deficit a leuitate ignis. uel cuz dicit⁹ q' angelus est potētialior deo. per hoc non intendim⁹ q' deus sit quid in potētia qui est actus purus. sed q' angelus ppter potētialitatē quā hēt admixtaz deficit ab actualitate dei. Redeam⁹ ergo ad ppositū et dicam⁹ q' nisi generas in elemētis caret forma in mā. et nisi elementum esset realiter cōpositū ex mā et forma nō esset vnū elementum māius alio. sed quodlibet elemētū eēt ipa forma. sic nisi deus pducens q'libet creaturā caret actuz in potētia. et nisi quelibet creatura eēt realiter cōposita ex potētia et actu. nō eēt vna creatura potētialior alia sed quelibet eēt actus. quo posito tolleret ordo

De esse et essentia

rerum non possemus saluare gradus in entibus. nec possemus saluare quod vna suba. ut puta lapis determinaret ad hoc genus. alia vero suba ut puta angelus determinaret ad aliud genus. nisi enim esset in rebus compositio ex potentia et actu tolleretur ab entibus determinatio ad oppositum. ergo quod declarare volebam est nihilominus aduertendum quod in omnibus creaturis sit compositio ex potentia et actu: non tamen propter hoc oportet semper sit ibi compositio ex materia et forma: sed sufficit quod sit ibi compositio ex forma et esse: uel ex essentia et esse. **¶** Quod in rebus non reperiret determinatio ad genus: nisi differret in eis realiter essentia ab esse. uolumus ostendere quod hac distantia amota amouetur analogia entium. Nam prima diuisio entium est prima analogia eius secundum causam et causatum et secundum esse purum et participatum. prima dicitur analogice. prima enim facile diuisimus ens in ens per essentialitatem et per participationem. et dicitur quod ens dicitur analogice respectu utriusque. sed si in rebus non differret realiter essentia ab esse. nihil erit ens per participationem. nullum erit esse participatum. quo posito tollitur prima analogia entium. et per primum quilibet alia. hac etiam propter hanc stante in entibus non erit aliquid per accidens: et nulla suba participabit aliquid per accidens. Nam primo intelligimus rem participare esse. et quod participat esse. ideo non est essentialiter ipsum esse: nec est essentialiter ipsa perfectio. et quod res creata non est essentialiter ipsa perfectio. possunt enim accidere alie perfectiones et potest participare accidens. solus enim deus est omnino perfectus per essentialitatem. creatura prius uel est perfecta per participationem. ideo perfectiones in creatura participant esse accidens. in deo autem omnes perfectiones sunt sua substantia. sed nisi creatura participaret esse non posset participare alia. et ideo in creatura nihil esset per accidens et nihil esset in ea quod esset aliud a sua substantia: hanc autem ueritatem plane dicit boetius in libro de ebdomadibus. qui ait quod id quod est participat esse quod esse ut sit. esse uero non participat aliquo alio. ratio ergo quare res aliqua potest participare aliquo alio est quod participat esse quod est. ergo participatio cuiuscumque alterius presupponit participationem ipsius esse. nisi igitur creatura participaret esse non participet aliquo alio. et per primum nihil esset in ipsa per accidens. **¶** Postquam diximus aliqua ad declarandum quod in creaturis differt essentia et esse. et quod deus producit potentiam sub actu: et essentia sub esse. uolumus triplici uia inuestigare. utrum sit possibile quod creetur esse sine essentia. uidemus enim in rebus creatis tria. Nam omnis creatura determinatur ad certum genus et ad certam speciem et habet determinationem modum individualitatis. Primum ergo uia sumitur ad suam individualitatem. Secunda ex eo quod comparatur ad determinatam speciem. Tertia ex eo quod refertur ad determinatum genus. **¶** Prima uia sic patet. uidemus enim in sacramento altaris quod deus facit quantitatem sine substantia. cetera uero accidentia non sunt sine substantia sed fundantur in quantitate. est autem spiritualis ratio quare quantitas potest esse sine substantia: quod quantitas de se individuatur quod patet: quod non possumus intelligere plura in eadem specie nisi illa sit individuata quod descendit ultra speciem spiritualissimam non est per formam sed per individualitatem. eo ergo ipso quod quantitas de se habet partes ille possent esse eiusdem speciei. oportet quod quantitas de se individuatur. si ergo quantitas esset separata. ad hoc intelligeret habere diuersas partes que possent esse eiusdem speciei. et per primum esset ibi individualitatis. et ideo de quantitate esset spiritualis causa quare uirtute diuina et per miraculum possit esse sine substantia. sed de alijs accidentibus uidebitur impossibile quod possint esse sine substantia quod non habent individualitatem per se. de ratione enim accidentis ut est individuatum est quod actu sit in substantia: et quod uidebitur implicare contradictionem quod aliquid

sine eo quod est de ratione eius possit esse accens quod non habet individualitatem nisi per substantiam. non uidebitur posse fieri etiam per miraculum quod sit sine substantia: et quod esse non individuatur nisi in essentia in qua recipitur non uidebitur posse fieri quod producat esse sine essentia. **¶** Secunda uia sumitur ex eo quod res comparatur ad propriam speciem. et ista ratio magis specificabit primam. uidemus quidem quod aliquando non solum individuatur per sua susceptiua: sed et specificantur et determinantur ad speciem per subiecta sua: et tales sunt proprie passionibus. proprie enim passionibus ex sua essentia uidentur esse in genere ideo in diffinitione talium substantiam ponitur quasi omnia determinans ad speciem: ut sicut animal est quid comedit ad hominem et ad brutum. additum tamen rationale constituit hominem: quod homo est animal rationale. additum autem irrationale constituit brutum. quod animal irrationale est. sic cauus est quid comedit ad rictum. sed si addatur ei nasus constituit symum: quod symum est nasus cauus. si addatur ei crus constituit rictum. quod rictum est cauus in crure. uel rictus est cavitatis cruris sicut symitas est cavitatis in naso. Nasus ergo et crus ad cauum in constitutione symi et ricti. se habent sicut rationale et irrationale ad animal in constitutione hominis et bruti. sed nihil potest intelligi esse sine essentia. et sicut non potest intelligi esse sine essentia ita nec fieri. unde non est intelligibile quod fieret symum sine naso neque rictum sine crure. et quod determinatur ad speciem per essentiam in qua recipitur non est intelligibile quod fiat esse sine essentia. declarabitur quidem quod esse per essentiam in qua recipitur non solum individuatur: sed et per eam determinatur ad speciem et ad genus. et ut magis appareat quod ostenditur imaginamur quod aliquis habeat magnam nasum. aliquid uero paruam crus. ita quod nasus unius equetur cruri alterius. quo posito intelligamus ferrum aliquod uel instrumentum aliquod unius et idem quod faciat cavitates in illo naso et in illo crure. illa autem cavitates recepta in naso erit symitas. et ab eodem instrumento recepta in crure erit rictitas. sed cum rictum et symum dicantur cavitates differentes specie. patet quod ex sola determinatione ad substantiam sit ista specificatio. uel id hoc est cauus: illud uero rictum: quod hoc recipitur a naso et a crure. ponamus autem per impossibile quod cauus separet a naso et a crure hoc posito nec illud erit symum nec illud rictum: quod non haberent per quod esse symum cuius amotum sit substantiam per quod determinabatur ad talem speciem. nec illud haberet per quod esset rictum cuius amotum sit crus per quod specificabatur. sed forte dices quod si simpliciter separet cauus a naso sine aliquo alio: non haberet per quod specificaret. eodem modo dicens esset de cauus separato a crure. sed subtracto naso poterit separari cauus. tamen symum cum tota figura nasi et rictum cum tota figura cruris remaneret: cuius sicut uidemus in sacramento altaris quod uersa suba panis remanet eadem figura panis. ita uirtute diuina amota suba nasi et conuersa in aliquid aliud poterit remanere figura nasi. sic etiam poterit remanere figura cruris: quo posito cauus sic separatus a crure erit rictum: non quod sit cum crure. sed quod est cum figura cruris. et separatus a naso erit symum: non quod sit cum naso sed quod est cum figura nasi. et per hoc specificatur et determinatur ad speciem. sed talis obiectio quantum ad oppositum spectat non obuiat. Arguet enim ex hoc quod esse per se non poterit produci: quod tunc producat aliquid quod non esset in specie. sed oportet quod producat uel cum ipsa essentia uel cum aliquibus pertinentibus ad ipsam essentiam. sicut symum non potest produci sine naso uel sine aliquibus pertinentibus ad nasum. sed utrum hoc sit possibile quod producat esse non cum essentia sed cum aliquibus pertinentibus ad essentiam non est presentis speculationis. hoc tamen processu habemus intentum. quod propter hoc hanc questionem suscepimus ut probemus quod non potest produci esse per se nec sine aliquo alio.

Et ut magis pateat quedā sunt. dicemus q̄ symum est accns: et est accns idiuuū: et est accns determinatū ad spēm. s; accns est inq̄tū est aptū natū inē. S; idiuuū est determinatū ad spēm inq̄tū actualit̄ inest. et ideo in factō altaris remanet accidēs sine s̄bo q̄ s̄o est accns non q̄ accidat uel q̄ actualit̄ inest. sed q̄ est aptū natū accidere et est aptū natū inē. sed deus non posset facere accns sine s̄bo. q̄ nec actualiter accideret uel inesset nec eēt aptum natū accidere uel inesse. q̄ tūc illud nō eēt accns sed s̄ba. et sic facere accns sine s̄bo nō eēt facere accns eē accns. s; accns eē s̄ba. deus ergo nō pōt facere accns sine s̄bo q̄ actualit̄ accidat. implicaret enim d̄dictionez q̄ actu accideret et non eēt actu in s̄bo. sed sicut quodlibet accns ex hoc est accns nō ut est ens: sed ut est entis: et ut cōparant ad s̄bm. ita multa accntia ex hoc sunt idiuuū non ut sunt quedā entia in se s; ut sunt entis et ut cōparant ad s̄bm. ergo sicut non est possibile de aliquo accnte q̄ actualiter accidat et actu non sit in s̄bo. ita nō videt possibile q̄ aliquid qd̄ non est aptū natū idiuuari per s̄bm sit actu idiuuū et nō actu sit in s̄bo. et quia ois factio respicit nō soluz qd̄ est aptū natum eē idiuuū. sed etia q̄ est actu idiuuū numq̄ intellectus noster capere potuit q̄ aliquod accns cui nō cōpeteret idiuuatio per se sed per s̄bm posset actu eē sine oī s̄bo. q̄ non pōt actu eē in rerū nā q̄ est aptuz natū esse idiuuū. sed opz q̄ sit actu idiuuū ad hoc q̄ sit actu in rez nā. et qd̄ dictū est de idiuuatione per s̄bm. multo magis ueritatē hēt de eo qd̄ determinat ad spēm per s̄bm. q̄ sicut non sit nec pōt eē in rerum nā nisi qd̄ est aptū natū actu idiuuū et actu hoc qd̄ multo magis nec pōt fieri nec eē in reruz nā. nisi q̄ est actu determinatū ad spēm. possumus aut̄ intelligere q̄ sit aliquid in rez nā. et q̄ nō actu accidit nec actu in est. sed est aptū natuz accidere et inesse. ideo possumus intelligere q̄ deus faciat accns sine s̄ba: s; nō possumus intelligere q̄ aliquid stat uel sit actu in rerū nā. et non actu sit idiuuū uel nō actu sit determinatū ad spēm. et q̄ eē hoc solo mō idiuuū et hoc solo mō determinat ad spēm ut recipit in essentia. ideo quicqd̄ cauillaret in alijs de ip̄o esse nō videt hēre dubiū. qd̄ sine eēntia fieri non possit. ¶ Tertia via sumit̄ ex eo q̄ res cōparant ad suū gen̄. Imaginabimur quidē q̄ ppter hoc res indiget p̄seruari a deo: q̄ ad momentū res nō staret nec ad ictū oculi si de se subtraheret ab ea. ut vult aug⁹ 4° super gen̄. c. 14. q̄ nā rei nō est sufficiens cā dare eē ipsi rei nisi ut est iuncta p̄mo p̄ncipio. ideo si ad momentū deus subtraheret a re statū deficeret eē rei: et per p̄ns statim defineret eē illa res. Imaginabimur ergo q̄ in dando eē reb⁹ uerificatur imaginatio dionysij de ip̄o deo. ait enim ip̄e. 4. de di. u. no. q̄ sicut sol nō rōcinans nec p̄ligens facit q̄ oia participant lumē s̄m q̄ possunt ipsuz participare s̄m p̄p̄riā rōnem. sic deus q̄ est sup̄ solem per ipsam suaz eēntiam oibus existētib⁹ imūtit̄. p̄portionalit̄ totius bonitatis radices per quos res sunt uiuūt et existunt. deus ergo cuiuslibet creature siue eēntie cōmodat tātū de eē q̄tum pōt recipere. esse ergo in qualibet re est eē a deo s̄m modū eēntie rei et s̄m q̄ res pōt ipsum participare. tota ḡ diuersificatio ipsius eē erit ex parte recipientiū. et q̄ per eēntiā determinat ad aliud et aliud genus: uel ad aliā et aliā spēm: uel ut sit aliud et aliud idiuuū p̄ qd̄ diuersificat cū tota diuersificatio ipsi esse sit ex parte recipientiū essentiarū ip̄m eē determinat ad genus et ad spēm et idiuuū per eēntiam in qua recipit. igit̄ qui bene intelligit̄ quid est ipsuz eē

et quō determinat ad genus et ad spēm et quō idiuuū per eēntiam in qua recipit. non videt eē dubiuz q̄ esse sine eēntia. p̄duci non possit. nam q̄ eēt eē aliquid et nō eēt illa eēntia cui eēt eē nō v̄ intelligibile. **Ad primum** dicendum: q̄ nō est s̄le de forma respectu materie et de eē respectu eēntie. q̄ forma nō sic determinat ad genus et ad spēm per mām sicut esse per eēntiaz. differre enim forma est differre specie et p̄ncipalit̄ a forma sumit̄ rō sp̄i et et generis. Rursus inuenimus formas que per seipsas idiuuū ut forme separate. sed nō inuenimus aliquod eē creatū q̄ idiuuū nisi ex eo q̄ recipitur in eēntia. ideo nō sequit̄ si deus pōt. p̄ducere formam sine mām q̄ possit. p̄ducere eē sine eēntia. uel possumus dicere q̄ est de rōne cuiuslibet agētis effectus q̄ sit cōpositū ex potētia et actu. et q̄ hoc est de rōne agentis cuiuslibet q̄ nō possit. p̄duci ab eo aliqd̄ qd̄ repugnet ipsi p̄ducto. ut vult cōmētator sup̄ 8 philis. non poterit fieri aliqd̄ qd̄ nō sit cōpositū ex potētia et actu. et q̄ si fiat forma sine mām adhuc possumus sibi saluare cōpōnem ex potētia et actu: q̄ illa forma haberet aliquod eē et ita eēt sibi cōpositio ex eēntia et eē sed q̄ fieret ip̄m eē per se nō possemus sibi saluare talem cōpōnem: ideo nō est s̄le hic r̄. ¶ Ad 2^m dicendum: q̄ nō pōt intelligi esse sine essentia et qd̄ arguit̄. q̄ p̄ma rerū creatarum est eē. et ideo pōt intelligi sine essentia: q̄ p̄mū pōt intelligi sine posteriori. dici debet q̄ sibi esse qd̄ dī esse p̄ma rerū creatarū accipit̄ coiter et sic acceptū dicit̄ eē p̄ma rerū creatarum. q̄ intellectus cōis p̄cedit̄ intellectū sp̄alem v̄n non accipit̄ sibi esse. put̄ eē distinguit̄ ab eēntia. sed put̄ accipit̄ coiter ad eē eēntie et ex̄ntie. qd̄ patet per probationē sibi ad ductā. dicit̄ enim sibi q̄ p̄ma rerū creatarum est eē: q̄ non est eo creatū aliquid p̄ius. s; de hac p̄pōne quō sit intelligēda in sequenti qōne plenius dicit̄. sufficiat autē modo scire q̄ nō arguit̄ argumētū ex recto intellectu p̄pōntis. ¶ Ad 3^m dicendum: q̄ p̄supponere aliqd̄ est duplicit̄. uel rōne p̄ducentis. uel rōne p̄ducti. rōne p̄ducentis deus nihil p̄supponit sed rōne p̄ducti. ut si productū sit tale q̄ hic requirit̄. deus nō posset facere illud sine illo ut q̄ res mālis requirit̄ mām deus nō posset facere rez mālez sine mām: ut nō posset facere lapidem nisi faceret formaz lapidis in mām: et q̄ repugnaret ipsi factioi et ipsi facto si fieret eē sine essentia. et tō hoc fieri non pot̄. ¶ Ad 4^m dicendum: q̄ non est s̄le de ente apud aiam et de effectu diuino: q̄ ens apud aiam nō est aliquid in se: tō nihil pōt p̄siderari circa tale ens q̄ repugnet ipsi enti. sed ip̄e effect⁹ diuin⁹ est aliquid in se et aliquid in rerū nā. ideo aliqd̄ pōt repugnare ipsi effectui. ideo nō potest aliqd̄ fieri cuz repugnantia suis ipsius. uel pōt aliter solui. q̄ ipsiis entibus apud aiam et ipsiis cōceptib⁹ aie substernitur aia quasi s̄bm et quasi mām. et ideo si est sibi actio uel factio aliquid est sibi ut actus: et aliquid in quo recipitur actus. sed deus nō substernit tanq̄ mām uel tanq̄ s̄bm suis effectib⁹. et q̄ nō pōt fieri actus sine potētia nec fit aliquid nisi cōpositū ex potētia et actu. Idcirco q̄ ipsi eē creato non pōt substerni ip̄e deus tanq̄ potētia recipiēs actum. opz q̄ ei substernat aliqua eēntia in qua recipiat eē ut non fiat nec hoc per se nec illud: sed fiat hoc in illo uel hoc sub illo. in hoc enim est tota vis faciēda: q̄ non fit nisi cōpositū. et q̄ nulluz agens pōt facere q̄ repugnat ipsi facto: ideo nullum pōt facere nisi cōpositū. ¶ Ad 5^m dicendum: q̄ ois actus cātus ab aliquo requirit̄ potēntiam in qua recipiatur: q̄ ut sepius dictū est non fit nisi cōpositū ex

De esse et essentia

potentia et actu. sed hec dicta inter actum qui producit per transmutationem potentie receptivae et actum qui producit sine tali transmutatione: quia actus productus per tale transmutationem tunc presupponit potentiam passivam et receptivam. sed actus productus sine transmutatione simul producit cum ipsa potentia. Advertendum tamen quod cum dicimus quod non producit nisi compositum. non intendimus loqui de productione prout habet esse in divinis: quia ibi alia ratio reformat actum. sed prout habet esse in creaturis. ubi nunquam producit actus sine potentia nec e converso. et ideo nunquam esse sine essentia est: nec e converso. **Ad 6^m dicendum:** quod non est simile de accidente respectu sibi et de esse respectu essentiae. quia ad hoc quod sit accens non oportet quod actu accidat vel quod actu insit. sed sufficit quod sit aptum naturae accidere et inesse. sed ad hoc quod esse actu sit ut diffusivum declarabitur: oportet quod actu sit in essentia per quam idiusduat et determinat ad spem et ad genus. **Ad 7^m dicendum:** quod non est quod nostra. utrum unum agens possit producere essentiam et aliud possit producere esse. Sed querimus utrum possit produci esse quod non sit in essentia. et utrum possit produci essentia quae non existat per esse. quaecumque sit illud esse. utrum sit sui generis quod naturaliter existit suba vel si quod miraculose existit accens in sacro altaris. vel non sit sui generis sed quod naturaliter existit accens quod existit per esse subiecti vel per esse sube. vel si quod virtute divina ut multi ponit existit humana nam in verbo. dicitur enim plures quod ab illa nam non fluxit aliquid esse si existit per esse verbi. ratio ergo non est ad oppositum: quia agens naturale in generatione hominis dicitur quod in ducat sibi aliquam formam aliam ab anima non capit essentiam que sit sine esse: sed capit essentiam que existit per esse non datus ab eo: sed causatur a deo. **Ad 8^m dicendum:** quod deus est agens volutarium et assimilatur sibi effectum quantum effectus potest recipere. sed effectus propter hoc non potest recipere quod sit esse sine essentia. **Ad 9^m dicendum:** quod esse habere esse absque eo quod sit in essentia que sit alia res ab eo non implicat contradictionem in deo sed in creatura. si ergo deus possit facere unum alium deum posset facere esse quod non idigeret alia essentia. sed non valet quod hoc possit simpliciter facere creaturam. **Ad 10^m dicendum:** quod esse indiget essentia et e converso. nec est sibi circulario quia non est hic esse eodem modo: quia essentia indiget esse tanquam actu per quod perficitur et esse indiget essentia tanquam potentia in qua recipitur et per quam sustentatur. Nam non est circulario in causis. et tamen videmus aliqua duo sic se habere quod unum est causa alteri et e converso. ut portio est causa sanitatis et sanitas causa portionis. sed propter hoc non est sibi proprie circulario: quia non est secundum idem genus cause. sic in dependentia de esse et de essentia non est proprie circulario quia non est secundum eundem modum dependentie. **Ad 11^m dicendum:** quod eadem factio sit esse et essentia. Nam per se sit compositum. et factio compositi dicuntur fieri partes eius. ergo supponebat falsum. Vel possumus dicere quod ratio illa teneret in hijs que fiunt per se. esse autem non sit per se nec essentia. **Ad 12^m dicendum:** quod non est quod nostra ut dicebat utrum possit esse essentia aliqua sine esse secundum genus. sed utrum possit existere sine omni esse. sive esse illud sit sui generis sive non. et per hoc patet solo ad. 13^m. quia et si materia fuit producta sine potest esse sine potest actu: quia eadem secundum se non competit aliqd actu. non tamen fuit producta sine omni actu. nec sine omni forma. ut vult aug. 12. phil. c. 6. dicit autem materia producta in formis. non quod esset sine omni forma. sed quod non esset ut nunc est distincta per formas.

Ad decimum querit. Utrum creatura posset annihilari si non differret in ea realiter essentia et esse. Et videtur quod sic: quia deus potest producere aliquid nullo pre-

supposito. ergo potest annihilare nullo supposito. Ad hoc igitur quod res possit annihilari a deo non oportet quod sit ibi aliquid receptum in alio nec quod sit esse receptum in essentia. **Ad 13^m dicendum:** in productione rei illud idem quod erat potentia tale sit actu tale. non igitur in re producta aliud est ibi potentis aliud est ibi actus. sed illud idem quod erat potentia sit actu. poterit ergo res produci absque eo quod sit composita ex potentia et actu realiter differentibus. et per primum absque eo quod sit composita ex essentia et esse: et si poterit sic produci poterit annihilari. **Ad 14^m dicendum:** illud quod de se determinatur ad esse ad hoc quod producat non oportet quod ei supaddatur aliud esse. sed essentia ut probabit de se determinat ad esse. igitur poterit produci absque eo quod sibi supaddatur esse: et per primum poterit annihilari. quod autem essentia de se determinet ad esse patet. quia si se non determinaret posset esse nunc sibi esse nunc sub alio quod nullus diceret. **Ad 15^m dicendum:** 8. sup gen. c. 19. deus non solum est causa efficiens rerum: sed conservans. non igitur oportet sibi ponere aliam compositam ad hoc quod res annihilent sed ex sola subtractione divina influentiae annihilabunt. **Ad 16^m dicendum:** in creatura non est aliqua potentia per quam possit creari. ergo non oportet quod sit in ea aliqua potentia per quam possit annihilari. poterit igitur annihilari absque eo quod sit composita ex potentia et actu. **Ad 17^m dicendum:** in sacro altaris est essentia sine esse: quia esse ibi accens sine verbo: quod accidens illud habet esse per esse sibi. verbo autem non manente non manebit illud esse per quod existebat essentia eius accens. erit igitur ibi essentia sine esse: sed illa essentia accens potest annihilari. poterit igitur aliquid annihilari absque eo quod sit compositum ex essentia et esse. **Ad 18^m dicendum:** intentiones sive forte intentionales que sunt a virtute finita dicuntur per se generari. si ergo virtus finita potest essentiam aliquam generare per se. multo magis hoc poterit deus. et si poterit deus ipsam essentiam producere per se. poterit ea per se annihilare. non ergo oportet quod sit ibi compositum ex essentia et esse ad hoc quod possit annihilari. **Ad 19^m dicendum:** essentia eo ipso quod est creata est participata et est quod per participationem et esse eo ipso quod est creatum est quid participatum. sed de tale potest deficere. non igitur oportet quod sit compositum ibi ex essentia et esse. sed quodlibet eorum de se poterit deficere eo ipso quod est quid participatum. **Ad 20^m dicendum:** deus cum sit natura intellectualis agit intelligendo. sed actio intellectus potest terminari ad unum absque eo quod terminet ad aliud quantum de se ipsius illa duo sunt in eodem. ut possum cognoscere coruscum et non cognoscere venientem quibus idem sit coruscus et veniens. poterit igitur actio divina terminari ad essentiam et non ad esse et e converso. quibus in eodem sunt essentia et esse. et si potest actio divina terminari ad unum sine alio poterit produci unum sine alio. et per primum annihilari. **Ad 21^m dicendum:** aliquid dicitur esse compositum ex sola dependentia ad alterum. sufficit ergo quod creatura dependeat a deo ad hoc quod sit composita et ad hoc quod possit deficere. non igitur oportet quod in ea differat essentia et esse. sed ex sola dependentia salvabimur creationem et annihilationem. **Ad 22^m dicendum:** in ipsa essentia possumus saluare potentiam et actum: quia una et eadem essentia respectu unius est potentior. respectu alterius actualior. si ergo in ipsa essentia absque esse possumus saluare rationem potentie et actus. ipsa essentia absque esse poterit creari et annihilari. **Ad 23^m dicendum:** per eadem potentiam res producit et destruit. sed non sunt producte per potentiam que sit in eis: sed per potentiam que est in deo ergo non oportet quod sint compositae ex potentia et actu. ad hoc quod sint destructibiles. sed ex sola potentia dei poterit destrui. **Ad 24^m dicendum:** in peritum est quod sicut se habet materia ad formam respectu generationis et corruptionis: ita se habet essentia ad esse respectu creationis et annihilationis. sed res non essent generabiles et corruptibiles nisi et

sent composite ex materia et forma. ergo non essent creabiles et annihilabiles nisi essent composite ex essentia et esse. ¶ **R**es. annihilari idem est quod perdere esse. si igitur idem esset in rebus essentia et esse: quod essentia non posset perdere seipsam non posset perdere esse. et per consequens non posset annihilari. ¶ **R**es. vniu. dicitur non est in potentia ad aliud. sed oportet dare tertium sibi quod modo sit sub vno modo sub alio. non esse ergo non est in potentia ad esse sed oportet dare tertium ut essentia que prius sit sub non esse. et postea virtute diuina acquirat esse.

Respondeo dicendum: quod quicquid non potest annihilari non potest creari. Nam secundum Damascenum libro primo c. 3. quarum est a uersione incipit hec uersioni subiecta sunt. et subdit quod que sunt in creabiles sunt et inuertibilia. quicquid ergo non est creabile non est annihilabile. Illud est ergo querere si res aliqua non esset realiter composita ex essentia et esse. utrum esset quid creabile. propter quod secundum quod magistri circa hanc materiam vixi sunt uelle positum quod in rebus non esset compositio ex essentia et esse. loquendo etiam de naturali cursu rerum res essent creabiles et annihilabiles. imo secundum eos non bene possumus saluare creationem in rebus ponendo tale compositio in ipsis. Hoc igitur ordine persequemur quoniam propositam. quod primo narrabimus dicta magistrorum in hac materia. Secundo probabimus ea et assignabimus dubitationes quas habemus in dictis illis. Tertio et ultimo adducemus rationes ad propositum ostendens quod creature non possent annihilari nisi essent in eis compositio ex essentia et esse. uerum quod ipsi positionem suam diffuse ponunt et intricate narrat: ut lucidius eorum intentionem narremus non tenebimus ordinem quem ipsi tenent in questione sua. sed hoc ordine procedemus. quod primo narrabimus rationes eorum que faciunt quod non possit saluari creatio si ponatur talis compositio in rebus. Secundo narrabimus distinctiones quas pro se faciunt ut euitent difficultates contra se factas. Tertio narrabimus ea que adducunt pro se ad confirmandas rationes quas prius fecerant. Quarto et ultimo ostendemus quomodo exponunt auctoritates contra se factas. ¶ Propter primum sciendum quod creatio potest considerari tripliciter. Primum ut considerat in se. Secundo ut comparat ad generationem. Tertio ut refert ad modum secundum quem ponimus eam fieri. secundum hoc tripliciter medio potest probari quod non possumus saluare creationem si ponamus res sic esse compositas. ¶ Prima via sic patet. Nam creare est agere nullo presupposito. ponens ergo quod nunquam producit creatura nisi in essentia eius producat esse. ponit quod nunquam producat esse creature nisi presupposita essentia in qua recipiat sed hoc est contra rationes creationis quod fiat productio alicui ex presuppositione alteri. ideo sic ponendo creationem saluare non possumus. ¶ Secunda via sumit si comparet creatio ad generationem: quod generatio fit ex eo quod educitur actus de aliquo possibili. ut quod educit forma de potentia materie. In creatione uero non fit educio actus de aliquo possibili. sed si non produceret creatura nisi produceret esse in essentia. cuius esse dicat accens essentie et essentie dicatur quid possibile respectu esse. videtur quod hoc positum in tali productione educatur esse de essentia: quod quoniam fit compositum sit ex actu et potentia in tali factioe actus educit de potentia. talis ergo productio non esset creatio sed generatio. Hec autem ratio parum concludit nec ipsi vident eam simpliciter facere. sed ut videtur ea faciunt supponendo aliorum dicta. ¶ Tertia ratio contra hoc sumit si consideret creationis modum. dicimus enim quod in creatione esse recipit et hoc modo fit creatio rerum et res producantur a deo: quod in essentia eorum recipit esse. Contra hoc ipsi arguunt quod esse non recipiat

in alio: imo omnia alia recipiuntur in esse: quod ut dicitur 4.º propositio de causis. prima rerum creatarum est esse. et in 18.º proponit illius libri scribit quod esse est per creationem. cetera uero sunt ex informatione. Si ergo esse est prima rerum creatarum. et cui se habent per informationem ad esse: quod semper primum est fundamentum omnium aliorum esse non recipiet in alio sed erit fundamentum omnium aliorum et omnia alia recipiet in esse. ¶ Rursus quod que se habent per informationem recipiunt in eo quod informatur: quod omnia alia se habent per informationem ad esse omnia alia recipient in esse. dato ergo quod simul creetur esse et essentia. non tamen erit ille modus creationis qui ponebat: videlicet quod esse crearetur in essentia. sed magis essentia creabitur in esse. ¶ Assignatis rationibus quas faciunt contra ponentes quod crearetur in essentia et contra opinantes quod nihil creetur nisi compositum ex essentia et esse. Uolumus assignare distinctiones quas faciunt pro se ut euitent difficultates circa hanc materiam. sunt autem hec distinctiones tres. Nam una distinctionem faciunt de ipso possibili. Aliam de ipsa essentia. et tertiam de ipsa dicta siue de ipsis modis differendi. Distingunt enim de ipso possibili dicentes quod possibile est duplex: videlicet subiectiue et obiectiue uel terminatiue. ut materia est quid possibile subiectiue: quod subicitur actui siue forme. sed possibile terminatiue est ipsa forma que terminat ipsam materiam et terminat actionem agentis. imo si uellemus possemus distinguere triplex possibile. quod materia est quid possibile subiectiue: quod subicitur forme. forma est quid possibile terminatiue: quod terminat et perficit ipsam materiam. ipsum uero compositum et quicquid potest per se fieri est possibile obiectiue: quod est idem quod potentia agentis et respicit tanquam obiectum et tale possibile est obiectiue. posset et dici possibile terminatiue: quod tale possibile est id ad quod imminat actio agentis. Alia distinctionem faciunt de ipsa essentia. dicunt quod quodammodo essentia est que per se sue essentie est. et talis essentia est ipse deus qui est ipse esse et per se sue essentie habet quod sit. sed essentia creature non est per se sue nature. sed creatura ex hoc habet quod sit ut refert ad suum efficiens ut est effectus dei. et ideo ut dicunt creatura non est per se sue essentie sed est quedam extrinseca participatio. et ista participatio autem pertinet ad participationem de accente eo modo quo relationes accidunt suis fundamentis. vnde dicunt quod esse supra essentiam non addit nisi respectum terminum. ¶ Tertia distinctionem faciunt de ipso differre dicentes quod triplex est differre. scilicet: ratione et intentione. Nam ut dicunt accens et sibi differunt re. differunt et diffinitio differunt ratione. genus autem et differencia differunt minus quam accens et sibi. ergo est dare medium inter differre et ratione. istud autem differre medium uocatur differre intentione. Secundum autem has tres distinctiones solui possunt tres difficultates que fiebant contra eos. posset enim tripliciter argui quod oporteat quod esse ab essentia differat. Nam nos intelligimus per essentiam aliquid quod sit possibile esse. tunc ergo arguat sic. Nihil potest actu esse per id quod est possibile esse: nisi illi possibile addat aliquid actus per quem actu sit: ut si materia est possibile ut extendat. nunquam per materiam poterit aliquid esse actu extensum nisi illi materie supradat quantitas per quam actualiter extendat. Si ergo essentia est quoddam possibile esse nunquam ergo per essentiam poterit aliquid actu esse nisi illi essentie superaddat actualitas aliqua per quam essentia supradatur illa actu sit et illa actualitas qua oportet supaddi essentie ad hoc quod actu sit uocatur esse. et ideo creatura per suam essentiam non potest actu esse nisi illi essentie supradatur esse. Solus autem deus habet essentiam per quam essentiam suam absque alio supaddito actu est quia sua essentia non est quoddam possibile esse.

De esse et essentia

sed est ipse actus et ipsum esse. et ut sensibilibus loquamur ponamus quod deus uelit aliquam creaturam nunc de nihilo facere. oportet quod essentia illius creature non sit necesse esse quod tunc non indigeret factione nec sit impossibile esse: quod tunc non posset fieri. oportet igitur quod ipsa essentia creature dicat aliquid quod sit possibile esse. Si ergo deus istud quod est possibile esse uult facere actu esse uel oportet quod ipse imprimat seipsum ei ad hoc quod id quod est in potentia ad esse habeat actu esse. uel oportet quod ei imprimat aliquam actualitatem aliam per quam illud possibile esse actu sit. sed constat quod ipse seipsum non potest imprimere ipsi essentie creature. oportet igitur quod ei imprimat actualitatem aliquam aliam per quam ipsa essentia que est quoddam possibile esse accipiat quod actu sit. Hec autem difficultas uidetur tolli per distinctionem factam de possibili. Nam cum dicitur per id quod est possibile esse non potest quod actu esse nisi illi possibili addatur actualitas aliqua. dicitur potest quod uerum est de possibili subiectiue. ut materia que subicitur extensioni et que est quoddam possibile subiectiue respectu extensionis non potest esse actu extensa nisi superaddat quantitatem que est essentialiter quedam extensio: sed non est sic in opposito. Nam cum dicimus quod essentia creature est quoddam possibile esse non est intelligendum subiectiue ut quod ipsa essentia creature subicitur ipsi esse secundum quod materia subicitur forme. uel secundum quod secundum subicitur accidenti. sed hoc est intelligendum obiectiue uel terminatiue: ut ipsa essentia creature est quoddam possibile esse obiectiue quod est id quod potentia agentis respicit tanquam obiectum et tanquam id quod potest terminari agentis actu facere. uel ipsa essentia creature est quoddam potentiale terminatiue: quod est id quod potest terminari actione agentis. ad hoc ergo quod istud possibile esse actu sit non oportet quod ei superaddat actus aliquis informans ipsum possibile esse: quod hoc possibile esse non est impossibile subiectiue nec incipit actu esse per informationem. sed ad hoc quod istud possibile esse incipiat actu esse sufficit quod ad ipsum terminet actione agentis quod sit tale possibile quod potentia agentis respiciat ipsum tanquam obiectum: quod ut dicebatur hic quod potentia possibile non oportet quod sit possibile subiectiue: sed sufficit quod sit possibile obiectiue uel terminatiue. ¶ Secunda difficultas circa hanc materiam quod oportet esse differre ab essentia talis est. quod si non differret realiter tunc essentia creature esset realiter idem quod suum esse. sed nihil acquirit seipsum et nihil acquirit illud quod est idem realiter cum ipso. si ergo essentia creature esset idem realiter quod suum esse non posset acquirere esse nec posset incipere de nouo esse. sed oportet eas eternam esse. ¶ Rursus nihil potest separari a seipso nec potest perdere seipsum nec potest separari ab eo quod est idem realiter cum eo. si ergo esset creature esset idem realiter cum suo esse non posset annihilari nec posset perdere suum esse. hec autem difficultas uidetur tolli per secundam distinctionem. Nam ut dicebatur quedam essentia esse que proprietate sue nature habet quod sit in essentia diuina. quedam uero non appropriata sue nature: sed quedam extrinseca denominatione. et ut habet respectum ad agens et ut est effectus agentis habet quod sit ut essentia. cum ergo dicitur quod essentia creature esset idem realiter cum suo esse non posset acquirere esse nec perdere esse. uerum est si sic esset realiter idem cum suo esse quod proprietate sue nature esset. sed ut dictum est essentia creature quedam extrinseca denominatione et ut habet respectum ad agens dicitur esse. et quod hanc extrinsecam denominationem et hunc respectum potest acquirere et perdere: id potest acquirere et perdere esse. ¶ Tertia difficultas circa hanc materiam est: quod si aliqua duo ita se habent quod dicantur una et eadem res forte uel possit intelligi non intellecto alio: impossibile est tamen quod unum intelligat cum opposito alterius. ut si unum et ens dicitur una et eadem res: quod intel-

lectus entis precedit intellectum unum: quod una et eadem res prius intelligit quod sit ens quod sit una. et quod habeat esse positum et quod sit hec res que est ipsa. quod intelligatur quod habeat esse negatiuum et quod sit distincta a re alia et indistincta a seipsa. primum ergo concipitur ab intellectu de re ut est ens et esse. et quod primum potest intelligi non intellecto posteriori. forte poterit intelligere intellectus rem aliquam esse ens quod non intelligit ipsam esse unam. sed quod possit ipsam intelligere cum opposito unum hoc est impossibile: quod cum unum in qualibet re sit idem quod ens si intelligeret res esse ens cum opposito unum intelligeret res esse ens cum opposito entis. et ut fortificemus hanc difficultatem dicemus. quod res non solum non potest intelligi cum opposito eius quod per se habitudine habet ad ipsam. ut si proprium habet per se habitudine ad suum susceptibile. et ut accens poterit intelligi et secundum cum opposito accens. sed non cum opposito proprium: ut potest subintelligi cornus albus et ethiops niger cadore ut testatus est ille philosophus. sed non potest intelligi homo risibilis uel equus risibilis. possumus enim intelligere hominem non intellecto risibilis: quod intellectus precedit intellectum risibilis. sed non possumus intelligere hominem cum opposito risibilis. homo autem semper habet ad risibile habitudine. sed non oportet quod intelligat habitudinem illam. est tamen omnino necessarium quod non possit intelligi homo cum opposito illius habitudinis quod si cum opposito risibilis homo posset intelligi. homo posset intelligi esse res que non haberet talem habitudine: et quod res que non habet talem habitudine necesse est quod non sit homo si posset homo sic intelligi. posset intelligi homo non esse homo. et si inter ea que est per se habitudo oportet seruari hanc legem quod una non possit intelligi cum opposito alterius. multo magis oportet hanc legem esse inter ea que una et eadem res dicitur. quare si essentia creature et eius esse dicitur unam et eandem rem poterit forte intelligi essentia non intellecto esse. si intellectus essentie precedit intellectum ipsius esse. sed quod possit intelligi essentia cum opposito eius quod est esse: hoc est impossibile: quod tunc intelligeret essentia cum opposito sui ipsius. cum positum sit essentia et esse una et eandem rem dicere. Hec autem difficultas uidetur tolli per distinctionem tertiam. nam ut dicebatur triplex est differre. scilicet re ratione et intentione. cum ergo dicitur quod nihil potest intelligi cum opposito eius quod est idem re cum eo. uerum hoc est si ita sit idem re quod differat ratione tamen si ita sit idem re quod differat intentione non est uerum quod patet per exemplum. nam genus est idem re cum oia. tamen quod differat ab ea intentione potest intelligi cum opposito eius: ut potest intelligi animal cum opposito rationale. sic quatuorcumque essentia et esse creature sint idem re: tamen quod differat intentione poterit intelligi essentia cum opposito ipsius esse. creatura igitur poterit intelligi non esse. ¶ Positis rationibus quas ista assignant pro se et narratis distinctionibus quas faciunt ad tollendas difficultates contra se factas. Columus narrare ea que adducunt ad confirmandas rationes pro se factas. tenentes enim non differre realiter essentiam et esse. adduxerunt tres rationes ad hoc probandum. et quod rationes ille a nobis solute erant adduxerunt quedam ad confirmandum rationes illas et ad remouendum solones datas. fecerunt enim plus tres rationes ad hoc probandum quod dicat eandem esse essentiam et esse. ¶ Prima talis. unitas: entitas: bonitas nullam rem adducit supra essentiam rei. pari ratione et multo magis entitas nullam rem addet supra essentiam rei. ens ergo unum: bonum et uerum nihil realiter addit supra essentiam rei. res igitur erit ens per essentiam suam: et habebit esse per nihil additum realiter essentie sue. Ad hoc autem respondebat quod ens uno modo dicitur ipsas essentias predicamentorum et sic unaqueque res est ens per essentiam suam. Alio modo ens idem

sonat qđ existēs. 7 sic quelibet creatura est ens. i. exi-
stēs nō per eēntiā suā tm̄: sed per eē supadditū eēnti-
e sue. ¶ Intelligimus quidem qđ quelibet creatura
sit ens per eēntiā 7 sit ens per participationē. utriūqđ
inuenimus satis coiter dictū. opz ergo qđ aliter accipta
tur ens. put dicit qđ vnaqueqđ res est per eēntiā suā 7
prouit dicit qđ vnū solum est ens per eēntiā. cetera vō
per participationē. utriūqđ enī uerū est. quelibet enī
res est ens per eēntiā. put ens dicit figuras pdicamē-
toz 7 oīa alia a pmo ente sunt ens per p̄ticipationē.
prouit ens dicit quid existēs. qđ res lz sint in genere per
eēntiā. existēt tñ per eē supadditū ipsi eēntie. hec autē
sōlo duo p̄inet. p̄mū est qđ ipm eē sit quedā res abso-
luta supaddita eēntie. secundū est qđ eēntia creature
de se nō sit tate actualitatis qđ possit actu existere nisi
ei supaddat quedā actualitas 7 quedam p̄fectio quā
uocamus eē. utriūqđ autē istoz ut dicit falsum est. Nā
qđ eē sit quedā res absoluta 7 quedā actualitas super-
addita eēntie falsum est ut aiūt. qđ hoc posito ipm eē
sua actualitate posset per se existere. posset igit existē-
re eē sine eēntiā qđ nullus diceret. ¶ Rursum ad hoc
qđ per eēntiā actu existat qđ opteat ei supaddit actuali-
tate aliqua absoluta dicunt eē falsum eē. lz sufficit ut
aiūt qđ ei supaddat respectus aliqđ ad agēs. Nā illud
idem fm̄ eos qđ eēntia in se hēt esse 7 existit ut hēt
eē respectū ad agēs. 7 ut hēt eē effect⁹ agētis. ¶ Se-
cūda rō eoz erat qđ si eēntia nō pōt actu existere nisi
per eē supadditū opz qđ 7 illud eē existat p̄ aliqđ sup-
additū: 7 qđ nō est abire. in infinitū stādū est in p̄mis.
Dicendū est ergo qđ res existit per suā eēntiā. nō per
aliquā rez supadditā eēntie. lz si ipsi eēntie supaddat
aliquid ad hoc qđ res existat illud supadditū nō erit
res lz respectū tm̄. ¶ Rñdebat ad hanc rōnem qđ
nō opz qđ si eēntia nō pōt actu eē nisi per eē supaddi-
tūz qđ 7 illi eē oporteat dare aliud eē supadditū. Nā
nō opz si mā existit per formā qđ 7 illi forme supadda-
tur alia forma. cā aut qre nō opz: qđ non eodē modo
cōparat ad eē mā 7 forma 7 potētia 7 actus. Nā mā
est illud per qđ res pot eē 7 nō eē. formā aut q̄tuz de
se est fm̄ modū loquēdi phoz nō hēt qđ possit nō eē.
si aut hēt qđ possit nō eē hoc est rōne materie in qua
recipit. p̄pter qđ si eēt aliqua forma separata nō rece-
pta in mā dicerent p̄bi qđ illa forma nō posset non eē.
sed oporteret eā semp eē. iō subas separatas qua po-
nimus formas per se exntes dixerūt p̄bi eternas eē.
7 qđ ipsi dixerūt de mā 7 forma: nos dicimus de essen-
tia 7 eē. dicimus enī qđ quelibet essentia creature pōt
eē 7 nō eē. 7 dicimus qđ quelibet creatura per suā eēn-
tiam est quoddā possibile eē 7 nō eē. lz ipsum eē si cō-
sideret fm̄ se nō hēt qđ possit non eē. sed si pōt non eē
hoc est qđ non hēt per se eē. sed qđ recipit in alio: iō si
eēt aliquod eē separatū illud necesse eēt eē. 7 ideo qđ
deus nō est eē receptū in alio lz est eē separatuz. iō est
necesse eē. ¶ Cōtra hāc rōnez 7 rñsiones quidā cō-
nati sunt arguere dīcētes. qđ periculosuz est ponere qđ
eē creature sit necesse eē. Nam ut dicit 7 uerū est nō
est simpliciter nisi vnū necesse eē. addunt autē qđ si esse
creature de se eēt necesse eē. tūc eē creature de se eēt
deus. qđ absurdū est ut dicit qđ ipsa sōlo que fundat
in hoc dicto absurda erat. ¶ Tertia rō per quā p̄fir-
mabatur positio qđ sit idēz eē 7 eēntia erat: qđ si illud
eē nō eēt eēntia: nō ergo est accūs uel suba. lz neutriū
hoz est: ḡ nihil est. Ad hoc autē rñdebat qđ illud eē
lz nō sit suba. est tñ in gñe sube nō directe. lz sicut act⁹
7 p̄m. Nā 7 p̄ctus est in gñe q̄tītatis nec tñ est q̄-
tītās. Nā si nō eēt nisi duo pdicamēta suba 7 q̄tī-

tas: non tñ oporteret qđ quicqd esset uel eēt suba uel
quātitas. sed solum oporteret qđ quicqd eēt uel esset
in pdicamēto substātie uel quātītatis. 7 hac ypothēsi
stante nō bene argueret si quis diceret nō sūt nisi duo
pdicamēta: suba 7 quātitas. p̄ctus ergo nihil est
qđ nec est suba nec quātitas. Tūc enī obiectiōni re-
spōderet statim qđ ex quo potētia eēt pdicamētū q̄tī-
tatis. potētia eēt p̄ctus nō qđ sit quātitas. sed qđ est
terminus uel pdicamētū q̄tītatis. sic 7 in p̄posito nō
est dicendū qđ eē nihil sit quā nō sit directe suba. nec
etiā sit p̄p̄te accūs. est tñ ipuz eē aliquid qđ est in pdi-
camēto substātie eo qđ sit quedā actualitas substātie.
Hanc autē rñsionem conātur ipsi destruere: qđ si eē eēt
in genere substātie tanqđ p̄ncipiū. tē res nō eēt in ge-
nere per suas eēntias: sed per suū eē. si enī eēt p̄m
substātie tūc res nō intelligerent eē suba nec in genere
substātie nec per eē qđ patet esse falsuz. qđ res sunt in
genere per suā eēntiam nec per suū eē. ¶ Dico habi-
tis restat videre quō exponit auctoritates. Argue-
bat enī p̄tra eos. per boetū dīcētē diuersuz est eē
7 id qđ est ipsum vō eē nondū est. ergo eē 7 id qđ est
sine eēntia aut a creaturis differat 7 ad qđ soluerat qđ
boetius per eē intelligit ipsum deuz siue ipsum p̄m.
per id qđ est intelligit ip̄saz creaturā: uel qđ est ex p̄m
id ut dicebat diuersum esse 7 id qđ est qđ diuersi sunt
deus 7 creatura. Contra hāc autē expōnem arguebat
qđ cū dicit diuersum est eē 7 id qđ est statim in aucto-
ritate sequet. ipsum vō eē nondū est. per eē nō potest
intelligi deus cui maxime cōpetit esse. oportet igit qđ
per esse intelligat eē creature qđ differat ab eo qđ est. i.
ab eēntia. hanc autē obiectiōnē ipsi soluūt dīcētes qđ
ista expositio non est eoz: imō cōmē. sic enī tacēt
uerba cōmētatoris qđ per eē realit̄ id qđ est p̄ncipiuz
per id qđ est vō id qđ est ex p̄ncipio. ¶ Postqđ autē
narrauimus op̄inōnē istoz non cā p̄tradicēdi tātis
uirtis. sed ut possit ueritas inueniri. improbabil⁹ oīa
ista. 7 ostēdemus p̄mo qđ rōnes quas faciūt pro se nō
p̄cludūt. Secūdo declarabim⁹ qđ distinctiones quas
faciunt non sufficiūt ad difficultates soluēdas. Ter-
tio ostēdemus qđ ea que adducūt ad cōfirmādas suas
rōnes p̄us factas nō sufficiūt. nec quietāt intellectū.
Quarto declarabimus qđ expositio illa lz p̄ficacite-
nus uideatur eē cōmētū. non tñ est sed cōmētator: ut
patebit alium p̄fundiozem p̄sequitur intellectum.
¶ Propter p̄mū sciendū qđ triplici uia possumus
ostēdere qđ argumētū p̄mū uidelicet qđ ponētes crea-
turaz. p̄duct ex eo qđ eē recipitur in eēntia nō possunt
saluare creationē nec concludit nec. p̄bat p̄posituz.
P̄ma uia sumit ex parte ipsius dei. p̄ducēntis. Se-
cūda ex parte modi producēdi. Tertia ex parte rei
producte. ¶ P̄ma uia sic patet. Nam nulla cā p̄re-
supponit effectum suū. ars enī nō p̄supponit effectū
artis: sed effectū nature. 7 nā fm̄ qđ hī nō p̄supponit
effectū nature: sed effectū dei. eo ergo ipso qđ ipsa es-
sentia est effectus dei. 7 eo ipso qđ deus in p̄ducēdo
creaturā producit totā eēntiam. i. 7 eē in tali actione
non agit aliquo p̄supposito qđ possum⁹ declarare per
simile in compositis ex mā 7 forma. Nam lz forma
lapidis requirat mā in qua recipiatur 7 lz nō possit
fieri lapis nisi fieret forma in mā. tñ si deus produce-
ret simul formā 7 mā lapidis 7 faceret lapidem ex
nihilō. uere crearet lapidē. uere enī in p̄ncipio crea-
uit deus celum empyreū 7 creauit terram. i. totā cor-
poralem subam. 7 tñ tam in celo empyreo qđ in terra
est forma recepta in mā. deus igitur in creādo celuz
7 terram non agebat aliquo p̄supposito: qđ totum

De esse et essentia

producebat et nihil erat ibi quod non esset effectus agentis primi. tunc productum erat compositum ex materia recipiente et forma recepta. sic et in proposito. quilibet creatura est talis quod est composita ex essentia recipiente et esse recepto. deus tamen producendo creaturam sic compositam vere creat quod non producit esse ex essentia patiente. sed nihil supponens simul producit totum compositum ex essentia et esse. falsum est ergo ponentes productum esse in essentia vel cum essentia cum non possit saluare creationem. ¶ Secunda via ad hoc idem sumit ex modo productum di. Nam secundum commentatorem in 12. meta. si aliquid fieret sine transmutatione. tunc illud fieret ex nihilo. dato ergo per impossibile quod essentia persisteret ipsi esse. et deus faceret esse sine inexistente patiente actu: quod non educeret esse de potentia essentie non causaret esse transmutando essentiam vere et proprie crearet esse. Ideo enim inducens per generationem formam in materia non dicitur creare formam et non dicitur eam facere ex nihilo quod educit eam de potentia materie. educere autem aliquid de potentia materie nihil est aliud quam transmutare materiam ad productionem eius: quod sic hoc est esse aliquid in potentia agentis naturalis: quod potest agens naturale transmutare ut illud fiat. unde ergo dicitur est quod si fieret aliquid in materia non per transmutationem materie: quod illud non educeret de potentia materie. vere illud esset ex nihilo et vere esset creatum. et idem est quod per anima rationalis infundat corpori. dicitur tamen esse per creationem: quod non educit de potentia corporis. sic et in proposito quod non educit esse in essentia per transmutationem essentie. sed totum producit simul essentiam et esse. ideo oportet quod hoc sit per creationem. qui ergo non dubitat quod essentia creetur et fiat ex nihilo: non dubitetur quod esse creatur et fiat ex nihilo. totum ergo est per creationem ex nihilo. ¶ Tertia via ad hoc idem sumit ex ipsa re producta. nam ipsa productio per se et primo est totius compositi: non enim debemus imaginari quod alia productione producat essentiam et alia esse: sed vna et eadem productione producant utrumque: quod ut dicitur est per se et primo producit compositum: quo producto producit potentiam et actum: ex quo illud compositum resultat. ideo vna et eadem productione producto composito producant partes eius. unde philosophus in 2. de anima vult quod non oportet querere quod ex figura cere et cera fiat. Nam ut ait eoisiplo quod hoc est potentia et illud actu sit vnum ex eis. per se ergo est quod ex potentia et actu sit vnum. et ut magis lucide declarem quod dicitur dicitur esse quod potentia ut potentia est non habet per se esse: sed habet esse secundum actum: et actus qui est aptus naturaliter est perfectio potentie secundum quod habet aptus naturaliter non per se esse sed in potentia. et sic ista sunt apta nata fieri potentia. ergo secundum quod habet apta nata non per se fieri sed sub actu. et actus est aptus natus fieri in potentia. totum ergo per se et primo sit actus autem et potentia sunt factioe compositi. Cum ergo arguitur quod si per creationem producat esse in essentia. essentia proprie crearetur: quod producat nullo alio supposito. esse autem non proprie crearetur quod producat esse supposita essentia. alia igitur productione producat esse et alia essentia. ex ipsa igitur re producta quod per se et primo producat compositum ex essentia et esse: et vna et eadem productione compositi producat esse quod essentia. patet quod non est dicendum quod essentia creetur. per se non esse. quod si vna et eadem productione producat essentiam et esse. si productio essentie est proprie creatio cum illa et eadem productione producat et esse productio est illi esse erat proprie creatio. imo magis est proprie creatio ipsi esse quam ipsi essentie. si uolumus subtiliter et profundius speculari. Nam si vna et eadem generatione generet materiam et formam. et vna et eadem creatione creetur essentia et esse. et generaliter loquendo in creaturis semper vna et eadem productione producat potentiam et actus siue potentia proprie persistat actu in generatione. siue non persistat ut in

creatione semper tamen actus est principalis ratio productionis quod potentia. et productio principaliter terminat ad actum quod ad potentiam. sed in productione vel non debemus distinguere inter potentiam et actum. Sed dicendum est eadem productione producat utrumque. vel si uolumus aliquo modo distinguere inter ea dicemus quod productio principaliter et magis proprie terminat ad actum quod ad potentiam. et magis dicitur de actu quod de potentia. et quod dicitur est de productione respectu actus intelligendum est de creatione respectu esse et essentie. Soluta ratione priora quod possumus proprie saluare creationem ponendo compositionem ex essentia et esse. de leui soluitur ratio 2. Nam cum dicitur si poneremus talem compositionem tunc esse educeret de essentia tanquam esse de suo possibile. sic arguentes vel hoc dicitur ex opinione. sed uel supponendo aduersariorum dicta. si ex opinione. sed tunc ratio recipitur contra et peccat in materia. Nam nunquam actus educit de potentia nec forma de materia: nisi materia proprie persisteret forme. sed loquendo de hijs que per creationem sunt nullo modo essentia proprie persistit ipsi esse. imo simul vna et eadem productione producat essentiam et esse. sed si dicatur quod sic arguentes non dicitur hoc ex opinione. sed supponitur illud tanquam ab aduersariis dictum dicentis nunquam ad nos pertinet dicta aliquorum qui esse tamen demerent ut dicerent quod in creatione educat esse de potentia essentie. sicut in generatione educit actus siue forma de potentia materie. ¶ Soluta autem duabus primis rationibus soluemus et tertiam. Nam cum dicitur quod prior rerum creatarum est esse ut dicitur in proposito. 4. de causis. et quod esse est per creationem cetera per informationem. dicemus quod si uolumus accipere auctoritatem libri de causis. omnino dicendum est res creatas esse compositas ex essentia et esse. et quod esse recipit in essentia et non e contrario. et quod perficit et informat essentiam et non e contrario. Nam in hac propositione illi libri dicitur quod intelligentia habet yleachi et formam. uel ut habet aliqui textus intelligentia est que habet yleachi et formam. forma enim in intelligentijs est quid male respectu esse: intentio autem illi auctoris est quod intelligentia est composita ex forma et esse quod idem est cum dicto nostro. videlicet quod est composita ex essentia et esse. nam essentia intelligentie dicitur tamen forma. non autem dicitur quid compositum ex materia et forma. sed forma non dicat tota essentia subiectione malis. dicitur tamen tota essentia subiectione separare. ideo est ergo subam separata uel intelligentia siue angelum esse compositum ex forma et esse. et ipsum compositum ex essentia et esse. hoc est esse quod alia littera dicitur quod intelligentia est habens yleachi et formam et facienda est vis in uerbo. Nam ut ait quod sicut habens yleachi et formam. nam in intelligentijs non est proprie yleachi quod non est ibi proprie materia. sed est ibi yleachi. quo oportet modo uolumus ipsum noiare. est ibi aliquid male et aliquid formale: quia ipsa essentia respectu ipsi esse est quod possibile. et idem est quod male respectu esse. et ipsum esse respectu ipsi essentie est quod actuale. et idem est quod formale respectu ipsi essentie. intelligentia itaque est composita ex materiali et formali: siue ex forma et esse: quod est composita ex essentia et esse. et si secundum auctorem de causis in ipis intelligentijs que sunt ita proprie vni primo et simpliciter est compositio ex essentia et esse. multo magis referuabit talis compositio in alijs creaturis magis distantibus a primo principio. et rursum non solum est intentio illi auctoris de causis res creatas esse compositas ex esse et essentia. sed et est intentio sua quod esse informat essentiam et recipit in essentia quod patet per commentum eiusdem propositio. 9. Nam ibi dicitur quod prima causa non habet in se aliquid yleachi. aliquid male quoniam ipsa est essentia tamen. Intelligentia ergo habet aliquid materiale: quod non est esse tamen. materialitas ergo in ipsa intelligentia sumit ex eo quod habet aliquid proprie esse: uel ex eo quod habet aliquid quod est differens ab esse. ex ipso igitur esse intelligentia

sumit ex eo qd hēt aliquid preter esse: uel ex eo qd hēt aliquid qd est differēs ab eē. ex ipō igit eē in itelligētia sumit rō actualitatis: r ex ipā essentia rō mālitas r potēntialitatis. r qz semp act^o iformat potētā: nō aut ecōuerso. r semp actus dī recipi in potētia sic pfectio in suo pfectibili. sequēdo intētionē pfati auctoris eē recipit in eēntia r iformat eā nō ecōuerso. Arguen tes itaqz qz pzia rez creatarū est eē r qz cetera sunt p iformationē. esse vō est per creationē non arguūt qz nō sint cōposite ex eēntia r eē. r qz in eēntia non reci piat eē. r qz eēntia nō pficiat per eē cuz oia ista sint de intētionē illi^o auctoris. sed petūt qz sibi exponam^o pze futas pponēs. Propōt qd sciēdū qz auctor in illa pro positōe de cāis uult determinare de multitudine itelligētiarū. r icipit ab eē r ab unitate qz nō est multitudo que nō picipet aliquid vno. ut dicit pzia ppositio. pculi. vñ aut qd picipat itelligētie r illō in quo vniunt itelligētie est ipm eē. iō ante qd determinet de multitudine itelligētiarū pmitte qdā de pfortate ipfī eē dicētes qz pzia rerū creataz est eē qd pbat duplr. p^o qz nō hēt latius est creatū ipō. 2° qz ipm est uehemētius vnicū r simpliciter alijs. qz sibi nō accipit eē fm qz dīstīnguit ab eēntia. s3 accipit sibi eē ut cōprehēdit oia r ut cōprehēdit oē eē tā eē essentia qz eē actuale. r sic acci piēdo eē est ualde latū r nō hēt latū ipō: r qz est ita latū: ideo eē est illud in quo oia pueniūt r in quo oia vniunt: r iō est pzi^o oib^o. latiora pueniētiora sūt pora alijs. Ex hoc et est simpliciter oib^o alijs reb^o creatis: qz oia alia se hnt per additiōē ad ea que sunt gñalia r coia. qz eē sic simplex r sic vnicū. iō qrit auctor. cū eē sit simplex r sit vnicū. vñ facta est multitudo r spālīe ipfius: vñ facta est multitudo in itelligētis. Ad qd rñdet ipse auctor qz ideo facta est talis multitudo in itelligētis qz sibi cōponit ex finito r infinito. esse qz s3 de se dicat quid simplex r quid vnicū atqz ut est in itelligētis nō est oino simplex. qz itelligētie nō sūt oino simplices. imo sunt cōposite ex finito r infinito. Igit auctor de causis nō accipit eē ut dīstīnguit cōtra essentiaz: uel ut dīstīnguit ptra quodcūqz. sed accipit esse in oimodi latitudine prout oia cōprehēdunt sub esse. r sic exponēdo qz pzia rerū creataz est eē nō hēt locū de esse qz dīstīnguit ab essentia. fm qz dicim^o oēs res creatas eē cōposite ex essentia r eē. habita igit intētionē auctoris rō est oino pter ppositū. atqz dato qz uellem^o loqui de eē prout dīstīnguit ab essen tia adhuc possemus saluare qz pzia rerū creatarū est esse. Nam lz vnica productione producat totū potē tia. s. r actus. uel eēntia r esse. rō tñ pductionis pūc palius sumit ex actu qz ex potētia. r ex eē qz ex eēntia. r ideo esse dicit pzia rerū creatarū: qz est id ex quo in re creata picipali^o sumit rō creationis. ut declarem^o hoc per sile ponamus qz nunqz uideret color sine luce nec ecōuerso. r qz semper vnica vīsiōne uideret lux r color. hoc tñ nō obstante pzia rerū creatarū vīsiōnīlū esset lux: qz rō vīsiōnis pūcipali^o sumeret ex luce qz ex colore. ergo fm pūmū modū exponēdi fm que ac cipit eē oino coiter ut non ptrahit ad eē actuale: r ut nō dīstīnguit ptra eēntiā fm que modū magis uidef tre auctoris intēto. rō non est facta ad ppositū. sed sequēdo exponem secūdā rō facta nō solū est ad pro positū. sed et est ad oppositū: qz fm modū illū iō esse est pzia rerū creatarū respectu eēntie: qz est qd magis actuale qz eēntia. r qz ip qd est actuale recipit in eo qz est potēntiale. ex hoc nō habet ppositū qz essentia. s. recipiat in eē. s3 magis oppositū qz eē in eēntia recipi at. qz vō addebat de eodē libello qz eē p creationē

est oino preter mentē auctoris. sibi enim auctor nō lo quit de eē ut dīstīnguit ptra eēntiam. sed ut dīstīnguit ptra mouere r ptra sapere. dicemus qdem qz res tri pliciter pōt pīderari. pzo ut sunt aliquid in se. secūdo ut tēdūt ad aliud. tertio ut hnt alia in seipsis. prout sunt aliquid in se. sic competit eis eē. prout sunt aut tendūt in aliud. sic cōpetit eis motus prout hnt alia a seipsis nō materialiter sed formaliter. sic competit rebus co gnoscere r scire. qz oportet cognita aliquo modo eē in cognoscere. sed motus competit rebus dupliciter. qz aliqua mouetur ex se. ita qz pūcipiū motus est a se ipfīs. r talia dicūtur uiuere. alia nō mouent ex se r ta libus nō competit vtra. fm aut hec tria. uidelicet fm esse: itelligere r uiuere: fm intētionem auctoris de causis accipitur causalitas pūmarū causarum. Nam cause pūmarie fm ipsum sunt tres. uidelicet. deus: itel ligentia: r aia cell. ideo fm ipsum est in omnib^o rebus esse. sed ab itelligentijs est in animab^o sapere r intel ligere. sed ab animab^o celoz esse in hīs inferioribus est sine uiuere. uult ergo auctor de causis qz uiuere r vniuersaliter pfectiones que sunt ab alijs causis pze supponunt esse r est a deo. ideo esse dicitur esse per creationē: quia est pūma pfectio: r est a pūma causa. cetera vō que sunt pfectiones secūde r fm illū au ctorem possunt esse a secūdis causis dicuntur per in formationē. sibi igitur nō accipitur eē ut dīstīnguitur contra essentiam. sed ut dīstīnguitur cōtra pfectiones alias. r qz iste debeat eē intellectus patet ex illa pro positōne decimo octaua. r etiā patet ex ppositōne 3^a ubi dicit qz postqz pūma causa creauit aiam r posuit eam stramētū itelligētie. r subdit qz aia efficit opa tiones itelligibiles que suscipit impōssiones itelligē tie. uult qz ille auctor qz oia hnt eē a deo p creationē. sed ipō itelligibiles r qz itelligat hēt ab itelligētiaz eē igit aie est a deo per creationē: s3 itelligē pfectio nes alie pnt eē ab alijs cāis per iformationē. r ut ma gis profundus incedamus ad mentē auctoris. dica mus qz anime celli competit eēntialiter moueri: itaqz est essentialiter uita: qz motus est quoddā opus uite. itelligētī aut cōpetit eēntialiter itelligere. ita qz est essentialiter itelligētia fm auctorē illum. deo aut cō petit essentialiter eē. r fm eūdem auctorē res sunt in se. utrū aut sit uera inia illi^o auctoris de causis non est pntis speculatiōis. sufficiat aut ad pns scire qz rō facta nō est fm mentē eius. ¶ Aduertendū tñ qz ar guentes ex auctore de causis qz eēntia recipiat in eē nō solum nō intēdūt fm mentē auctoris. sed et non seruāt positōnē pūpā. uolunt enim ipsi qz essentia dī cat rem ut est aliquid in se. esse vō dicat eam ut est aliquid in effectu r ut habet respectū ad agens. itaqz ut ipsi plane testant eē supra essentia nō addit nisi respe ctū quēdā. Si igit essentia recipit in eē: r si eē est per creationē cetera per iformationē. respectus r illud qd est respectui erit fundamētū oīuz alioz. cetera vō se habebūt per iformationē. ipse vō respectus se ha bebūt ut fundamētū qd nullus diceret. ¶ Ostēso qz rōnes impugnātū cōponēs eē cū eēntia nō pcludūt. declarabimus qz dīstīctōnes quas faciunt nō pcludunt nec sufficiunt ad tollēdas difficultates. Est enī pūma dīstīctio de ipso possibile. dicunt aut aliud eē possibile subiectiue r aliud terminatiue qz r nos pce dimus. s3 dicimus qz nō est possibile terminatiue sine possibile subiectiue. r nunqz agēs fac nisi cōpositū ex potētia r actu. si enī posset fieri potentia sine actu uel eē. possent in factiōne illa talia possibilia separi. s3 lo quēdo de curū nec factio vni^o nō est sine factiōne al

De esse et essentia

terius. q̄ patet in mā et forma que est p̄fectio materie
et magis patet in eēntia et eē q̄ est p̄fectio ipsi eēntie.
Nam facere mān nō est facere q̄ mā sit mā. Nā cū
semp mā sit mā nō indiget mā factioe. s̄z facere māz
est facere q̄ mā sit sub forma. et ul̄r facere potētia est
facere q̄ potētia sit sub actu. sic ēē facere formā māle
nō est facere q̄ illa forma sit forma. q̄ sic forma non
indigeret factioe. s̄z est facere q̄ forma illa sit in mā.
pōt tñ corrupti corruptionez p̄ nature. est dicere op̄
positū in adiecto. q̄ si eēntia semp manet eēntia in se
ipsa h̄t perpetuitatē. Nā si eēntia nō est in re extra
per aliquā rem semp aduētā. idē est eēntia eē in re eē
q̄ eēntiaz eē eēntiam. q̄ ut ipsi p̄cedunt eēntia semp
manet eēntia. uel saltē si semp uerū q̄ eēntia est essen
tia. semp uerū eēt q̄ essentia eēt in re extra. et ita in se
ipsa semp perpetuitatē h̄eret et fm se nō posset ei ac
cidere corruptio. sed quid dicitur. Nūquid p̄positio
essumpta nō est uera. creature de se sūt. annihilabiles
et de se tendūt in nihil. quid ergo op̄ ultimo rē com
positam ponere. postq̄ quelibet creatura de se est ta
lis. cuiuslibet creature in eēntia sua poterit accidere
annihilatio. ad q̄ dicitur. q̄ lz creatura de se sit annihila
bilis. q̄ nulla eēntia creature h̄t de se q̄ sit actu nisi
ei supaddat actuale eē. et ideo q̄tū est de se quelibet
talio eēntia non est et in nihilum tendit. si autē actu ex
istit et perpetuat in tali existētia. hoc est per benignita
tem creatoris dantis ei eē et p̄seruatis ipsaz in tali eē.
Q̄d v̄o tertio addūt q̄ nihil corrumpit nec annihila
tur nisi habeat suū actuale et suū potēiale. sed nō op̄
q̄ illa differat re. sed itēntione. et q̄ quarto dicitur q̄ ni
hil producit nisi sit cōpositum. sed sufficit q̄ cōponē
tia differat itēntione nec op̄ q̄ differant re. et q̄ obte
cerant quarto obuiādo utrūq̄ oīno dicētes nihil eē
possibile creati uel annihilari nisi sit cōpositum ex po
tētia et actu. sed sufficit illud actuale differre et possi
bile itēntione. dicemus ad hoc q̄ sic dicētes. p̄mo nō
stant in fundamentis suis. distinguerat enim p̄mo inter
possibile subiectiue et terminatiue uel obiectiue. uolē
tes ex hoc vitare q̄ nō semp et in oī. p̄ducto eēt quid
possibile subiectiue. nunc aut postq̄ in quolibet. p̄du
cto p̄cedūt cōponem ex actuali et potēiali cū semp
actuale recipiat in potēiali. in quolibet p̄ducto p̄ce
dunt aliud possibile subiectiue s̄z illud possibile sub
iectiue sola itēntione differat a suo actuali. q̄ fm eos
est possibile terminatiue. nō ergo stat in p̄p̄ia funda
mentis. **S**ecundo per h̄ dicta nō possunt difficulta
tes effugere. dicemus enim fm sic opinātes q̄ idē est
fm rem eēntia eē eēntiam et essentia existere in re eē.
differat tñ itēntione et p̄pter hāc dīam semp uerifica
bitur q̄ eē sit eēntia. nō tñ semper uerificatur q̄ sit in
re extra. quid sit aut differre itēntione p̄us non intel
leximus nec nūc intelligim⁹. sed de hoc in hac eadem
q̄one sp̄alem faciemus sermonē. Nūc sumamus v̄ba
sic opinantiū dicentes q̄ differre sola itēntione nō est
differre re. quo supposito tanq̄ fundamentū ipsoz ar
guamus sic. sic nulla eēt dīa inter eēntiam eē eēntiaz
et eēntiaz eē in re eē. sicut ipsi p̄cedūt q̄ eēntia semp
manet eēntia. uel saltē sicut op̄ p̄cedere hāc semp eē
uerā q̄ eēntia eē eēntia. sic opteret hāc sp̄ uerificari
q̄ eēntia eēt in re extra. **T**ota ergo cā q̄re semp uerifi
cat q̄ eēntia sit eēntia et non q̄ sit in re extra est. p̄p̄
dīam que est inter hāc et illam. sed ibi nō est dīa fm
rem. ergo sic semp uerificat q̄ eēntia sit eēntia. ita s̄z
rem et fm rei ueritatē semp uerificat q̄ essentia sit in
re extra. forte fm intellectū uel fm aliū modū opoz
tebit eam uerificari. Nā q̄ sunt idē fm rē ens et v̄m

impossibile est de aliquo uerificari q̄ sit ens. q̄ de illo
fm rē nō uerificet q̄ sit v̄m. uerū q̄ hec differūt fm
intellectū nō op̄z q̄ quicqd̄ apprehēdit aliqd̄ eē ens
q̄ apprehēdat illud eē v̄m. q̄ intellectus entis p̄ce
dit intellectū v̄m fm rem. ergo q̄ nō differūt realit̄
ens et v̄m. sicut semp ens est ens. ita semp est v̄m. sed
ens q̄d semp fm rem est v̄m. nō op̄z q̄ per intellectū
semp apprehēdat v̄m. q̄ differūt illa intellectui que
fm rē sua idem sunt. ut ponam⁹ exēplum de h̄is que
differūt itēntione. dicam⁹ q̄ actio et passio dicāt ean
dem rē. differūt tñ itēntione. nam cū dīa fm eos dī
ferat itēntione a genere et tñ collocat in eodē predica
mento cū ipso. multo magis actio et passio differūt in
tēntione que faciūt diuersa p̄dicamēta. ponamus ul̄e
rius q̄ cū actio et passio dicūt eandē rem differūt itē
ntione. intellectus tñ actionis p̄cedit intellectū passio
nis. hac p̄p̄tēti stāte nō poterit uerificari fm rē. q̄
sit v̄m et nō sit aliud. tñ p̄pter diuersitatē itēntionis
poterit forte per intellectū apprehēdi v̄m q̄ non ap
prehēdet aliud. sic in opposito. si idē est fm rem essen
tia eē eēntia et eēntia eē in re extra. ita q̄ ipsi eēntie
nulla res addit ut est in re eē. s̄z solū supaddit itēntio
uel rō uel quicqd̄ aliqd̄ q̄d nō sit res. op̄tebit q̄ sic semp
uerificat q̄ eēntia sit eēntia. semp fm rem uerificatur q̄
sit in re extra. igit̄ p̄pter dīam potero forte intelli
gere eēntiam eē eēntiaz. nō intelligēdo eam eē in re eē.
sed p̄pter idēntitatem realem q̄ diu uerū erat q̄ essen
tia sit eēntia. tādū realiter erat essentia in re eē. **R**e
deamus ergo ad p̄positū et dicamus q̄ eēntia est eēn
tia per seipsam. et q̄tū ad hoc nō indiget factore nec
p̄seruatore s̄z est in re eē. per eē actuale sibi realit̄ sup
additū. idē q̄tū ad hoc idiget factore et p̄seruatore.
Improbata distinctioe de possibili et offēso q̄ in
qualibet creatura op̄z dare eēntia que p̄ficiat per esse.
et declarato q̄ eēntia eē quoddā possibile subiectiue
differēs realiter a suo actuali esse. uolumus iprobare
distinctionē de ipsa eēntia. Dicebat quidē q̄ negātes
realē dīam inter eēntia et eē. distinguit de eēntia ob
iectes q̄ quedā est eēntia que p̄tate sue nature ex
istit. quedā aut existit quada extrinseca dīatione. et
per quedā respectū supadditū. ut creatura que p̄e
existere et nō existere. nō q̄ differat reali a suo eē. sed
q̄ nō dicit eē nisi ut est in effectu et ut h̄t respectū ad
agēs. et q̄ talē respectū pōt hēre et nō hēre. idē pōt eē
et nō eē. fm hoc s̄ deus p̄ducēs creaturam. nō op̄z q̄
p̄ducit aliqd̄ cōpositū ex re et re. s̄z ex re et respectū.
s̄z hoc stare non pōt. q̄ nunq̄ respect⁹ per se acquirit.
nisi q̄ acquir̄ aliq̄ res in qua fundat respectus et sic nū
q̄ acquir̄. ita nunq̄ separat ab aliqua re. nisi q̄ sepa
rat ab ea res aliqua in qua illi respect⁹ est fundamentū
que oīa intelligēda sunt supposita imobilitate obī ad
q̄d terminat ille respect⁹. ut si quis per albedinē sit s̄z
parietis alba supposita imobilitate pietis ad que ter
minat ille respectus. nō poterit iste acquirere talem re
spectū nisi acquirat albedinē que est fundamentū ei⁹ nec
poterit h̄ respectū perdere nisi p̄dat albedinē in qua
fundat. ponēdo autē eēntiam realiter differre ab esse
nulla nobis occurrit difficultas ex h̄ respectibus. di
cemus quidē q̄ deus producendo creaturā productū
simul essentia et eē. hac aut p̄ductione facta sicut pro
ducere eē nō est facere q̄ eē sit eē. q̄ hoc semp est s̄z
est facere q̄ eē sit in eēntia. sic ex tali p̄ductione eē
habet quedam actuale respectū ad deum. nō q̄ eē sit
esse. q̄ tūc haberet semper actualem talem respectū
et semper existeret. sed hoc cōp̄tē ei q̄ est in essentia
et q̄ pōt ab ea separari. et potest ei nō inesse. ideo pōt

ralem respectū admittere et potest deficere et potest non existere. et quod dictum est de esse respectu essentie. intelligendum est de eentia respectu eē. Nunquā enim productū eentia nec eē nec cōpositū ex utriusque nisi sit sibi actualis respectus quē habet ad deū. quia semper inter productum et productū opz relationē eē. sed talis respectus actualis non cōpetit essentie nisi ut actu coniungit ipsi eē. nec cōpetit eē: nisi ut coniungit essentie. nec cōpetit ipsi cōposito: nisi ut coniungitur essentie nec cōpetit ipsi cōposito nisi prout et cōponibilia adinuicē conueniunt. et quia talis coniunctio potest de nouo fieri possunt de nouo produci et de nouo acquirere respectum. rursum quia potest talis coniunctio destrui. possunt talia annihilari et possunt perdere talem respectū. sed constat quod res non potest acquirere seipsam nec separari a seipsa. quare si in creatura non differat realiter eentia et eē. et ex eo quod res habet esse: habet actualem respectū ad deū quod res non habet separari a seipsa non poterit separari a suo eē nec ab huiusmodi actuali respectu. sed quia hoc inconueniens in alijs dictis videt eē practū faciemus spālem difficultatē de ipso respectu. dicemus quidē quod si productū est cōpositum ex re et re facile est imaginari productionē eius et destructionē: quia ex coniunctione rerū cōponibilibus fiet productio ex separatione fiet destructio. sed si productū non opz quod sit cōpositū ex re et re: sed ex re et respectu. tūc essentia creature intātū diceret produci in re extra inquantū acquireret huiusmodi respectū. intātū annihilari inquantū perderet talem respectū. huiusmodi ergo respectus poterit eē per se acquisitio et per se admissio. et per prius poterit eē motus ad relationē. cuius contrariū probat in 5° philosophico. nunquā enim nec per creationē: nec per aliquē motū potest acquiri: uel per se respectus. sed semper acquiri uel perdit aliquod absolutum in quo fundatur talis respectus. ¶ Sed quidā conati sunt hoc infringere dicentes quod quidā sunt respectus qui fundantur in extremis ex natura et ex libera actione. ¶ Primo quia non arguitur propositum. Secundo quia accipit extranea et per accidens. Tertio quia difficultatem non euitat. Ponamus quidē quod deus ex libera actione sua faceret parietē albi et ex eadē libera actione faceret hominem albi qui per albedinem assimilaret parieti. hoc autē ponēdo deus ex libera actione fecit quod esset hec relatio et hic respectus qui est inter hominem et parietē. sed quātūcumque ex libera actione pmi habeat eē ista relatio. nunquā tamen deus posset istā relationē tollere nisi uel destruēdo parietē uel separādo ab homine albedinem que erat immediatū fundamentū illius relationis. sed quod diu paries albus manet immobilis et ab homine albo non separatur albedo opz talem similitudinē esse inter hominem et parietē. sic in proposito. creatura est producta ex libera actione pmi. ipsa autē sic producta habet quādam actualem similitudinē et quādam actualē imitationē ad ipsum deum. Si ergo deus uellet istam actualē similitudinē et istam relationē tollere ab eentia creature. uel oporteret quod seipsum destrueret uel quod aliquā rem remoueret ab essentia creature que est immediatū fundamentū huiusmodi relationis. ipsa enim relationē per se ex mera et libera libertate uoluntate nec remouere nec dare posset. si ergo creatura procedit ex libera actione pmi. et ex mera uoluntate eius: quia procedere et non procedere opz quod sit cōposita ex re et re. non ex re et respectu

quia respectus non potest separari a re nisi per separationē alicuius rei. sed si res procederet a deo non ex libera actione nec ex mera uoluntate. sed ex quadam necessitate nature. ita quod huiusmodi respectus ad deum de necessitate consequeretur essentias rerū. forte possemus sustinere quod creaturā non oporteret esse cōpositā ex re et re. sed ex re et respectu. uelle igitur ex libera actione pmi subterfugere difficultatem quod non oporteat creaturam eē cōpositā ex re et re. sed sufficiat ea componi ex re et respectu: quia non procedit a deo ex nāli origine sed ex libera actione. non concludit propositum. Nam si procederet ex naturali origine: et non ex libera actione nec ex libera uoluntate magis possemus saluare quod dictū. ¶ Secundo deficit huiusmodi dictū quia accipit extranea et per accidens. nam huiusmodi partes albus sit productus ex libera actione eius pmi. et huiusmodi albus sit et productus ex libera actione eius. similitudo tamen inter parietē album et hominem album fundatur in natura rerū sic se habentibus. ideo non posset deus hanc relationē tollere nisi uel imutaret parietem uel aliquid deriperet a natura hominis. sic et in proposito creatura producta est ex libera actione pmi. similitudo actualis que est inter creaturam sic productā et deū fundatur in ipsa natura creature sic producta et sic se habent. si ergo deus uellet istam actualem similitudinē tollere oporteret uel quod seipsum imutaret quod est impossibile. uel quod aliquid a natura creature deriperet quod de mundo tolleret talis actualis similitudo. cū ergo distinguitur de respectibus qui fundantur in extremis ex natura et ex libera actione. patet quod si consideratur illud quod est per accidens: quia iste respectus non potest tolli ex libera actione: nisi quia libera actione dei potest fieri uariatio in natura creature. ex libera actione pmi se non potest nec acquiri nec tolli aliquis respectus nisi quia per illam liberā actionē potest alicui nature acquiri uel tolli res aliqua. ut quia potest ei acquiri uel tolli actuale esse mediāte quo sumit talis actualis relatio. sed dices quod ipsa essentia creature pmi rem refertur ad deum. ergo ipsa est immediatū fundamentum huiusmodi relationis. non igitur oportet ibi ponere aliquid aliud. ad quod dicit potest quod ipsa essentia pmi se dependet. et pmi se refertur ad deum. sed talem relationē actualitē habere non potest nisi ut est cōiuncta actualitē ipsi eē. Nam eentia creature non habet talem actualem relationē ad deum nisi inquantū est effectus eius et inquantū est producta a deo. sed quia ut dicebatur producere eentiam non est facere quod eentia sit eentia: sed quod sit coniuncta ipsi esse. sic habere talem actualem relationē non cōpetit essentie ut est essentia: sed ut est cōiuncta ipsi eē. nec eē hoc cōpetit ut est esse. sed ut est coniunctum ipsi essentie. ¶ Tertio huiusmodi dictū non euitat difficultatē. Nam si huiusmodi relatio habet eentiam. essentia creature ex libera actione dei. ista libera actio dei ut est quid transiens in creaturam: uel dicit rem tamen absolutam additam essentie creature. uel dicit relationem tamen. si dicit rem absolutam superadditā essentie intrinsecā uidelicet quod creatura non solum sit cōposita ex re et respectu fundata in re: sed ex re et re. et ex respectu fundatur in cōpositione rerū. quod si huiusmodi actio non dicitur nisi respectum tamen superadditum essentie. cum eentia creature hoc modo deficiat eē quod perdit huiusmodi respectum. et hoc modo incipiat quod acquiri ipsum per se. ergo alicui acquiratur et per se ab aliquo tollatur ipse respectus. non ergo per huiusmodi dictum effugitur difficultas: quia hoc concessio adhuc stat tota ratio difficultatis. ¶ Improbatis distinctionibus quas faciunt de possibili et de essentia. Uolumus improbare distinctionem de ipso

De esse et essentia

differre siue de ipsa differentia. In hoc aut sic procedemus. qz pmo ostendemus distinctionē ipsam nō eē bonā. secūdo ostendem⁹ qz per eam non sunt difficultates euitate. distinguit enīz triplex differre. re: rōne et intentione. nam ut aiūt accūs a sbo differre. diffinitū a diffinitione differre rōne. cuz ergo oīa a genere differat plus qz diffinitū a diffinitione et minus qz sbin ab accūs ergo est dare mediū inter differre re et rōne. Itud autē differre mediū uocet differre intentione. s; iste modus arguēdi non ualet. Nam si sit differre mediū inter differre accūs a sbo et diffinitionis a diffinito. non tñ ppter hoc est dare aliquod differre mediū inter re et rōne. sed in ipso differre rōne est dare magis et minus. et in ipso differre re est dare magis et min⁹. Nā posito qz diffinitio a sim sit aial idisciplinabili. hoc posito dicem⁹ qz asinus differat ab aiali idisciplinabili et differat a musca et a mulo. sed ab aiali idisciplinabili differat asinus rōne. a musca autē differat re. s; cuz asinus plus differat a mulo qz a sua diffinitione et minus qz a musca. ergo asinus differat a mulo sola intentione uel differat ab eo modo medio inter re et rōnez. Dicemus ergo qz nullus est modus medius inter rez et rōnez. tñ qz asinus differat plus a musca qz a mulo lz ab utroqz differat re. ideo differre a mulo est differre mediū inter differre a musca et a sua diffinitione. sic etiā posito qz oīa dicat totū dicit genus qd nō credo uerum eē nisi in rebus simplicibus ut in substantijs separatis. ibi enim si sciremus gen⁹ ad oīam. oporteret utruqz significare totam nām. sed nō sic in rebus cōpositis. aiatum enim nō significat nā aiam. aia autē nō dicit totū qz dicit genus nec dicit totū qz dicit aial. s; dicit partē formalem eius. sic ēt sensibile et rōnale uel dicunt partē formale rei: uel qz nescimus noiare. has formas rerū. loco ppriarū formarū ponim⁹ sensibile et rōnale: et talia que sumunt ex pprijs opationib⁹ ex quib⁹ indicat ppria natura et pa forma rez. oīa qz nō significat totū. et tō nō pdicat eēntialr s; denoiatiue: ut hō nō est aia s; aiatum. et cuz pdicat denoiatiue nō s; totū iplicat totū sic ēt albu rōne peretiois iplicat illō de quo pdicat lz solā albedinē significet. s; hoc qz illud qd significat oīa realiter differat a significato generis sicut pars a toto et sicut forma differat a cōposito ex mā et forma. sed posito qz differētia significet totū sicut et gen⁹. dicemus qz differat a genere sola rōne actū inter differre magis et min⁹. et s; hāc ypothesiz plus differat rōne oīa a genere qz diffinitio a diffinito et qz alqui dicūt hoc nō eē solū s; magis et minus s; s; aliu et aliu modum differendi. dicemus qz alius et alius modus differendi ubi est vnitas rei solam differētiam rōnis facit: quia ex quo res est vna rō est illa que hos modos diuersitatis inuenit: lz hec rō non sit uana: qz ex ipsa rōne ut tales diuersitates modoz significandi possint ex ea sumi. Rursus cū s; qz hec diffinitio nō est competens difficultatē non euitet. uolunt enim isti qz differens intentione ab alio possit intelligi cum opposito eius. ut qz genus differat intentione a oīa ut aial rōnale: ideo pōt intelligi cū opposito rationalis ut sit. dicit autē lz essentia differat sola intentione ab eē potest intelligi nō esse. Sed sic dicēdo nō tollitur difficultas nec soluit argumētū. Nam genus non dicit rem vna nec formā vnam. si enim genus diceret rem vna impossibile eēt qz eidē generi possent competere oīe opposite. vnde nec potentia nec actu genus hēret differētias oppositas si diceret vna rem et vnam formā nisi forte genus respectu differētiarū oīno se haberet. sic eadem mā respectu p̄triarū for-

marū uel sicut idem sbin respectu oppositorum accidentiū et tūc differret genus a differentia re sicut mā a forma et accūs a sbo. Dicamus ergo qz aial dicit sola intentione differre a rōnali non est eadem res cum aiali irrōnali: ergo qz nō differat aial intentione a rōnali. ideo pōt intelligi cum opposito eius. sed quia aial nō dicit rem vnam nec formā vnam. ideo potest intelligi cum utroqz oppositoz. sed si aial diceret rem vnam: et possit intelligi cū utroqz oppositoz et de ne cessitate differret re ab utroqz eorū. sicut materia ab utraqz forma et sbin a duobus oppositis accidentib⁹. igitur cū illa eadē eēntia s; rem que habet eē possit intelligi non esse. uel possit intelligi cū opposito ipsi⁹ esse: qz nihil potest intelligi cuz opposito sui ipsi⁹. opz qz realiter differat ab esse. ¶ Possumus autē ad hāc ueritatē ostendendā facere sillogismū expositoriū. ut si aliquid sit animal rōnale et illud idem sit irratiōnale: uel possit intelligi esse irratiōnale. idem aial erit uel poterit esse rōnale et irratiōnale qd est incōueniēs. bene qz sequit qz animal rōnale realiter differat ab irratiōnali. uel ab eo qz pōt intelligi esse ut rōnale. quicqd igitur potest intelligi cū opposito alicui⁹ realiter differat ab ipso. essentia ergo realiter differat ab esse: qz potest intelligi cum opposito ipsius eē. sed hoc qz diximus de sillogismo expositorio quidam conari sunt soluere dicentes qz idem sensibile uel idem aial pōt considerari ut p̄tractū uel ut non p̄tractū. si p̄sideret ut p̄ctum. sic sequit rō de sillogismo expositorio. sed ut nō non tractū sic nō sequit. sed hoc dictum p̄siderat qz est per accidens et difficultatem non euacuat. accidit enim et extraneū est sillogismo expositorio p̄siderare aliquid ut nō p̄tractū. qz semp ibi considerat vnu et idem s; rem. et ideo sillogismus expositorius grā p̄tractionis et grā idētatis realis et grā materie cōcludit nō grā forme. Rursus. hoc difficultatē non euacuat: imo magis eam reflexat. Nam animal non p̄tractū non dicit vna rem. nō igitur propter differre intentione: sed propter differre re. et quia nō dicit vnam rem pōt intelligi cum hoc et cū opposito. quicqd igitur pōt intelligi cum opposito alicui⁹ opz qz sint alia res ab ipso. ut si materia potest intelligi cū opposito ipsius forme est alia res a forma. si subiectū cum opposito ipsius accidentis est alia res ab accidēte. si animal cū opposito rōnalis animal qd est irratiōnale. uel qd pōt intelligi esse irratiōnale est alia res a rōnali eēntia que pōt intelligi cū opposito ipsius eē. est alia res ab eē. ¶ Solutis rōnibus et improbatis distinctionib⁹. restat tertio declarare qz ea que adducūt ad p̄firmādas rōnes prius factas nō sufficiunt nec quietant intellectū cum dicūt falsum esse qz eē dicat de se quādam actualitatē quia tūc possit per se esse et per se. p̄duct si cōsiderent p̄dicta nō habet difficultatē qd dicitur. Nā nullus agens facit qz repugnat effectui. hoc est de rōne ipsi⁹ effectus qz per se nō fiat nisi compositus. esse enim qz nec est in alio nec est aptum natū esse in alio est eē solius dei qd nō potest eē effectus alicui⁹ agētis. et qz adducūt ad confirmādas eandē rōnem qz eē non dicit nisi solum respectū inter essentia paret falsum eē. quia cum eēntia dicatur creati inq̄tum habet esse et annihilari inq̄tum perdit esse. qz solius respectus termino potest acquiri et perdi. sic esse solū respectus nō dicit supra essentia. sed rem aliquam absolutam. ¶ Colebant ergo isti confirmare rōnem p̄tīmā. qz esse non dicit rē aliq̄ supra eēntia. sicut nec vītas nec bonitas eo qz solū respectū addāt supra ipaz qd p̄ falsum eē. qz vō adducūt ad p̄firmationē rōis scōe. videlz qz eē

creature nō est necesse esse: et hoc est periculosum ponere: et per hīc non pōt solui rō ducēs ad infīnitū. dicit pōt q̄ nec hoc dīximus q̄ eē creature sit necesse esse. sed dīximus q̄ eē vñ esse est nō hēt q̄ ei accidat corruptio nec alīcui actui ut act⁹ est hēt q̄ ex hoc accidat ei corruptio. sed hoc hēt ex eo q̄ recipit in alio uel ex eo q̄ est aptum natū recipi in alio. nec pp̄ hoc ponimus q̄ simp̄r sit alīqd necesse eē nisi solus deus q̄ solus ipse est eē et actus q̄d nec in alio est receptus nec est aptū natū recipi. s̄ est imobilitate per se stans. cū ergo dicit q̄ eē creatū nō est necesse eē nō obiciat nostris dīctis. Nam eē creatū dicit duo. dicit enī eē et dicit tale eē. rōne qua dicit eē nō hēt vñ corrupat et vñ desinit eē. et rōne qua dicit eē tale et recipit. Nō si eē rōne qua eē diceret quīd defectibile nullus esse nisi defectiū. ergo rōne qua esse. sed ex eo q̄ est creatū et est in alīquo receptus quīd defectiū noīat. adhuc igit stamus in primis fundamētis. q̄ si eēt alīquod eē nō receptū in alio nec aptū natū recipi non posset desinere eē. uel possumus dicere q̄ nulla creatura est necesse eē simp̄līter. attñ non est incōueniēs q̄ sit necesse eē fm̄ quē. sicut quilibet particularis hō s̄līter est corruptibilis. et tñ s̄z quīd p̄siderat ut quīd intelligibile p̄sideratur ut abstractus a tpe et ut semp̄ ens ut dicit in portibus q̄ michalus intelligibilis semp̄ est michalus. igitur uel callias uel quicūq̄ particularis hō est hō determinati tēporis et est quīd corruptibile: et tñ taliter posset p̄siderari q̄ p̄sideraretur ut non corruptibile: sic quilibet creatura simp̄līter est quīd uertibile. tñ non est incōueniēs q̄ taliter posset p̄siderari q̄ fm̄ illum modū p̄siderādī nō accidat sibi corruptio. Tertium ē q̄ adducunt ad p̄firmandas eoz rōnes: uidelicet q̄ eē nō potest eē in genere substantie tanq̄ p̄ncipiū: q̄ tūc suba eēt in genere non per eēntiam suā sed per eē. dicit pōt q̄ eē est in genere sube tanq̄ p̄ncipiū nō q̄ faciat s̄bm eē subam: q̄ suba est suba per eēntiam suā. hēt tñ ipm̄ esse rōne p̄ncipiū respectu sube. nō prout suba est suba. sed put suba est in effectu et prout existit actu in rerū nā. et q̄ esse sic hēt rōnez p̄ncipiū respectu sube reductū ad gen⁹ sube. cū ergo dicit q̄ si eē haberet rōnem p̄ncipiū respectu sube q̄ suba non collocaret in genere per suā eēntiaz sed per eē: plana est rñsio: q̄ tunc ueritatem hēret q̄d dicitur si eē sic hēret rōnem p̄ncipiū respectu sube q̄d per ipm̄ suba eēt suba. sed ut dīctū est suba et quilibet res collocat in p̄prio genere et est id q̄d est per eēntiā et ideo nō intellecto eē adhuc intelligit suba esse quīd determinatū ad gen⁹. sed sine esse non pōt intelligi q̄ actu existat in rerū nā. Est ḡ diligēter notandū q̄ non est incōueniēs alīqd non eē de rōne rei simp̄līter imo eē poster⁹ illa re: q̄d tñ potest eē de rōne eius s̄z alīquē modū: ut cupri nō est de rōne circuli simp̄līter imo intellect⁹ circuli simp̄līter pōt p̄cedere intellectum cupri. attñ cupri s̄z nō sit de rōne circuli simp̄līter. est tñ de rōne circuli cupri. sic intellect⁹ eēntie s̄z p̄cedat in intellectu ipsius eē loquēdo de eē q̄d diuidit p̄tra essentia et q̄d est act⁹ eius. et s̄z eē non sit de rōne simp̄līter nec hēat rōnem p̄ncipiū respectu ei⁹. est tñ de rōne eēntie ut est in effectu et ut existit actu in rerū nā. eēntia enī est effectus agētis per eē: ergo eē dat eēntie q̄ possit eē effectus agētis. alīquā ḡ rōnem p̄ncipiū hēt eē respectu eēntie: q̄ facit et dat ei q̄ possit eē effect⁹ agentis. Postq̄ solūm⁹ rōnes et iprobauim⁹ dīstictiones et ostendim⁹ q̄ ea per que p̄firmabant rōnes p̄us factas non sunt sufficiētia nec quietāt intellectum fm̄ ordinē p̄paratū: ostendere uolumus q̄ non bñ exponūt

auctoritates boetij. dicit enī q̄ per eē intelligit ip̄s p̄mū p̄ncipiū: per id q̄d est intelligit q̄ est ex p̄n⁹. et ideo alīq̄ dīuersum est eē et id q̄d est: q̄ dīuersa sūt p̄ncipiū et id q̄d ex p̄n⁹. uel dīuersa sunt deus et creatura. et dīcunt hanc eē itētionē cōmēti sup̄ passu illo. Propter q̄d sciendū est q̄ fm̄ cōmētatorē per eē debemus intelligere siue deum eo mō quo ipse est eē oīum. ipse aut non est eē oīum formalit loquendo de forma inherente sed cālīter. per eē ergo intelligimus p̄mū p̄n⁹. q̄ oīa dīcunt eē per ipm̄. sic enī imaginat cōmētator ille q̄ quilibet res per suā formam et per suā eēntiā hēt q̄ sit alīqd q̄d sit quīd determinatū ad gen⁹ ut hō humanitate est hō et humanitate est alīqd determinatū ad gen⁹. sed q̄ sit simp̄līter et q̄ existat actu in rerū natura. ad hoc non sufficit sua forma nec sua humanitas: sed hoc hēt a p̄mo p̄ncipiū. intelligim⁹ enī q̄ p̄mū p̄n⁹ sit in eēntia cuiuslibet creature dāns eē cuiuslibet rei create. esse ḡ per q̄d actualit existit quilibet creatura. uel est ab ipso p̄mo p̄n⁹. uel est ab eēntia creature ut est p̄uncta ipsi deo si de⁹ ad momentū recederet a quacūq̄ creatura statī creatura illa desineret eē. alīud est igit intelligere rē eē alīquid et intelligere ea eē simp̄līter. i. eē actu et existere in rerū nā. q̄ enī sit alīquid hēt res a forma sua et ab eēntia sua sed q̄ sit in rerū nā et q̄ actu existat dicit a p̄rio p̄n⁹. Hoc est ḡ q̄d cōmētator dicit: ut q̄ nō dīctim⁹ corporitate corpus eē nec humanitate hoīez eē. s̄z eē alīqd et simp̄līter unūquodq̄ s̄sistēs eēntia sui p̄ncipiū ponūt non eē alīqd sed eē p̄ncipiū. ergo p̄n⁹ est et eē oīum cālīter inq̄ exis in oībus dat oībus eē. cum ergo ait boet⁹ dīuersus est eē et illud q̄d idem res nō per id s̄z per dīuersa hēt eē simp̄līter et eē q̄d est et eē alīquid. Nā eē simp̄līter hēt p̄mū p̄n⁹ eē q̄d est et eē alīqd per eēntiā suā. alīud est igit intelligere rem alīquā eē hoīez et intelligere rē illā eē. Nā tūc intelligo rē alīquā esse hoīem si itelligā solā eēntiā hoīs. sed tūc itelligo rē illā eē et actu existere in rerū nā: qñ intelligo rē illā eē p̄unctā p̄rio p̄n⁹ a quo recipit actuale eē. in omnibus igit differt eēntia et eē actuale a p̄mo p̄n⁹ cātur et p̄seruatur in qualibet eēntia. igit per eē quo differt ab eēntia in quilibet re debem⁹ intelligere p̄mū p̄n⁹ a quo causat q̄ ab illo cātur eē oīum rerū. Scōz hoc ergo possumus intelligere quomō res p̄ducunt a deo q̄ p̄ducunt accipiēdo eē ab ipso et q̄d ad momentū non stare creatura si deus ab ipsa recederet: q̄ statiz desineret eē. Hīs oībus p̄libatio uolumus adducere rōnes q̄ nō posset creatura in nihilz redigi nisi differēt in ea realit eēntia ab eē. q̄d triplici uia p̄babimus. prima sumet ex ipsa p̄ductione creature. scōa ex p̄seruatione ei⁹. tertia ex defectibilitate ipsius que oīa sunt alīquo mō tacta. Prima uia sic patet. Nā intātū res p̄ducunt a deo inq̄tum dat deus reb⁹ esse. p̄ducere ergo hoīem est dare hoī eē. de intellectu igit cuiuslibet est facere hoīem. sed creature non est eē s̄z posse eē. Nam si de intellectu creature eēt eē: creatura non posset non eē. s̄z non posset incipere eē s̄z semp̄ hēret eē. Intantū enī res indiget agente ut fiat actu tūc q̄ est in potentia tale. non enī plus facit agens: nisi q̄ cōiungit actum potentie. differunt tamen deus et alia agentia: q̄ alia agentia sic p̄iungūt actū potētīe q̄ actus ille tpe p̄supponit potentiam in qua sit. sed deus sic p̄iungit actum potētīe q̄ simul p̄ducit actum et potētiam. oīs ergo creatura eo ipso q̄ a deo accipit eē est quīd cōpositum ex potētīa per quā pōt eē et ex actu per quē actu est. et ut clar⁹ appareat q̄d dīcimus q̄ de cātum siue sit cātum a deo siue a secundis

De esse et essentia

agētibz opz q̄ sit quoddā possibile: s; aliter in scōis agētibz et aliter in deo. Nam cāuz a scōis agētibz est quoddā possibile eē qz est in potentia passiuā anteq̄ fiat eo q̄ talia agētia presupponūt passiuā potentia in qua agant. sed creatū a deo anteq̄ fiat intelligitur eē quoddā possibile eē: qz intelligitur eē tale q̄ possit incipere esse absq̄ implicacione p̄tradictionis. qz si eēt tale q̄ non possit incipere eē sine iplicacione cōtradictionis. nō possit a deo creari nec fieri. et iō putat dicit possibile quicqd̄ p̄tradictionē non implicat opz esse creabile eē quod d̄ possibile. et qz implicaret cōtradictionē si creabile eēt actus tm̄. uel si eēt potētia tm̄. ideo opz ipm̄ eē ex utroq̄ cōpositum. Intelligimus enīz creabile qd̄ incipit eē uel qd̄ pōt incipere eē. q̄ aut ipm̄ esse possit incipere eē: et q̄ ipse actus possit incipere actu eē per se loquēdo p̄dictionem implicat. Na ut dicebat semp̄ hec est uera eē esse eē et actus est actus. esse ergo qd̄ pōt incipere eē: et actus qui pōt incipere actu eē. opz q̄ sit tale eē qd̄ per se nō sit: sed sit in alio. et opz q̄ sit talis actus q̄ nō sit per se exn̄s sed sit actus receptus in alio. talis enīz actus qui intātuz actu est inq̄tum in alio est. pōt nō actu eē qz pōt separari ab illo: et tale eē q̄ per se nō est sed intātū est inq̄tum in alio est pōt nō eē: qz pōt separari ab illo. ipsuz ergo eē nō pōt per se fieri nec pōt per se incipere esse. nec actus pōt per se fieri. nec pōt incipere esse. p̄pter qd̄ opz q̄ de eē creatū sit eē in alio. et ois actus catus nō sit per se actus exn̄s. creatura ergo nō pōt eē act^o tm̄ nec pōt eē potētia tm̄. qz potētia tm̄ non pōt actu esse. erit ergo ois creatura cōposita ex potētia et actu nec possumus dicere q̄ potētia et actus in creatura: uel q̄ eēntia et eē in creatura nō differāt re. qz sic non differūt sic nō possent separari. hac ḡ ypothēsi stante possent separari forte intellectu p̄out dicebat supra. ut possent intelligi eēntia sine esse. sed si eandē rem dicerēt eēntia illa cū non possent realiter p̄dere seipsam non possent fm̄ rem p̄dere suū eē sed semp̄ eēt. Manifestū ergo creatura cōponi ex duab^o reb^o. ex potētia et actu. qz nec actus pōt incipere eē uel desinere eē sine potētia nec eēuerso. hanc aut cōpōnem ex potētia et actu uocam^o cōpōnem ex eēntia et eē. q̄ si alijs noib^o quis uellet noiare eam de ipsis uerbis et de ipsis nominib^o nō intēndim^o q̄ntem facere. Redeamus ergo ad p̄positū et dicamus q̄ nisi in creatura differret realiter eēntia ab eē: et nō eēt realiter cōposita ex potētia et actu nō eēt creabilis. et per p̄ns nec annihilabilis. ex ipsa ergo creatione rerū pōt declarari qd̄ diximus. **S**ecūda uia ad hoc idem sumit^o ex p̄uatiōe rerū. Nam si bñ p̄siderent dicta cōmentū sup̄ libro de ebdomadib^o. imaginant^o theologi et bñ q̄ eēntia creatoris sit eēntia cuiuslibet creature p̄seruās eā in esse. essentia igit^o creature nō est sufficiens ad dandum esse rei create nisi ut est p̄iuncta eēntie creatoris. aliquid ḡ dat ipsi rei create eēntia sua ut est cōiuncta eēntie creatoris q̄ nō daret ei fm̄ se. dat enim ei sic cōiuncta eē actuale et q̄ actu existat in rerū nā q̄ nō possit ei dare fm̄ se: s; soluti ut est p̄iuncta ipsi eē p̄mo. Istud aut eē actuale non pōt dicere respectū tm̄: qz ut sepe sepi^o dictū est solus respect^o nō pōt acquiri et perdi. si ergo eēntia creature ex hoc dat esse rei create inq̄tum est p̄iuncta eēntie diuine et intātuz res creata perdit tale eē inq̄tum eēntia sua intelligit^o separari a deo: s; talis separatio a deo nō est p̄ mutationē factā in deo sed in creatura. opz ergo ipsam creaturā eē cōpositā ut possit sic mutari. s; dicimus creaturā cōpositā ex eēntia et eē. Nullum enīz simplex pōt eē s̄bim motus. est

ergo in creatura actuale eē p̄ter eēntiā quare si istud esse actuale nihil sup̄ eēntiā dicit nisi respectū tm̄ per se erit acquisitio et p̄ditio ipsius eē respect^o q̄ nullus diceret. q̄dā ergo actualitatē que est res aliqua et nō respectus tm̄ dat eēntia creature ipsi rei create ut est p̄iuncta eēntie creatoris quā nō possit ei dare sepata ab ipsa. hanc aut actualitatē uocamus eē. creatura ḡ poterit duplici^o p̄siderari uel ut est quid in ḡne uel ut est aliqd̄ apud intellectū. et ut est aliqd̄ apud intellectū nō opz q̄ creatura sit cōposita ex potētia et actu tanq̄ ex aliquib^o duob^o realiter differētibz. sic enim accepta creatura optime dictū est q̄ nō opz in ea eē cōpositiōne ex re et re. sed solū forte ex re et respectū. Intelligimus enī creaturā sic acceptam eē nām quādam p̄ductibilē a p̄mo ut pōt recipere actuale eē. fm̄ quē modū intelligēdi intelligit^o creatura cū duplici respectū. uidelicet cū respectū ad deū a quo est apta nata perfici. et cū respectū ad eē quo actu perficit^o. q̄ enim caret isto duplici respectū. uel hoc est qz impossibile est esse et non pōt eē aliquid effect^o ut chymera. uel qz est necesse eē et non pōt perfici per aliud eē. s; est ipm̄ eē ut deus. creatura igit^o ut est qd̄ intelligibilē nō opz q̄ sit cōposita ex re et re. s; si sit cōposita. hoc erit forte ex re et respectū. s; ut existat actu in rerū natura nō sufficit q̄ sit cōposita ex re et respectū: s; ex re et re: qz non pōt actu existere in rerū nā. nisi eēntia sua p̄iungat eēntie creatoris cui actu p̄iuncta sit in ipsa eēntia creature actualitas quedaz quā uocamus eē qd̄ nō est respectus tm̄ s; est res quedaz sup̄addita eēntie. si ergo creatura non indigeret tali actualitate sup̄addita. sed possit de se formalit^o actu existere non possit admittē formā eēndi: s; seipsa formalit^o existeret et ita annihilari nō possit. **T**ertia uia ad hoc idē sumit^o ex defectibilitate rerū. Na ois defectibilitas accidit ex potētia: ita ut plane uult p̄ns in 9° meta^o. vñ ibidē dicit^o q̄ ubi nō est potētia ibi nō malū neqz error neqz corruptio. in oī ḡ creatura est potētia: ita aliquid defectibilis. et est ibi actualitas si debeat actu eē. qd̄ si dicit^o q̄ ista actualitas et potētia nō differūt nisi ratione uel intēntione nō fm̄ re. stare nō pōt h^o oīa. nam q̄ pro tātō uerū est q̄ ubiqz est potētia que ibi est defectibilitas: qz tota p̄fectio rei sumit^o ex actu. totus aut defectus et totū malū sumitur ex deficere ab actu. et qz actus fm̄ q̄ h^o nō deficit ab actu s; potētia litas. s; fm̄ iniam p̄nt. ex potētia litate sumit^o totū malū et totus defect^o rei. igit^o fm̄ q̄ in re differt potētia et act^o sic poterit in re eē defect^o. q̄re si potētia et act^o ex quib^o ex necessitate cōponit^o ois creatura in re creata nō differūt realit^o. s; solū fm̄ intellectū uel s; aliū quēcūqz modū nunq̄ realit^o creatura desineret ab actualitate. s; forte fm̄ intellectū possit intelligi defectibilis uel forte aliquo mō alio eēt defectibilis ab actu si sit aliqd̄ modus medi^o iter differre re et rōne uel inter differre realit^o et fm̄ modū intelligēdi. dicit^o autē si sit aliqd̄ modus medi^o: qz nullū credim^o eē mediū: s; aliqui magri dicāt differre intēntione eē qd̄ mediū inter re et rōne. qd̄ dictū et si possit ad aliquē bonū intellectū trahi. in ista tm̄ mā nō hēt locū qd̄ dicit^o. dato tm̄ eē aliqd̄ tale mediū ex quo creatura pōt eē sic simplr^o q̄ in ea nō differat realit^o potētia et act^o nō poterit realiter deficere ab actu. s; creatura illa que poterit esse talis semp̄ realit^o actu erit. poterit forte fm̄ intellectū uel fm̄ aliū modū intelligēdi nō eē realit^o: et tm̄ sp̄ actu erit et annihilari nō poterit. bñ ḡ dictum q̄ nisi in creatura differret realit^o potētia et act^o ex qb^o cōponit^o ul^o q̄ idē eē nisi differret i ea realit^o eēntia et eē q̄ annihilari nō

posset. qđ declarare uolebamus.

Ad primum dicens: qđ deus agit nullo
 p̄supposito qđ p̄ducit totū
 et nulla cā ut dicebat p̄supponit effectū suū: et qđ totū
 est effectus dei: ideo nō p̄ducit aliquo p̄supposito. sic
 etiā qđ totū pōt annihilari: iō nō opz qđ destruat aliq̄
 p̄supposito. s; hoc nō obstāte opz ipm creabile et ipm
 annihilabile esse cōpositū ex duob; realiter differen-
 tibus. uidelicet ex potētia et actu uel ex eētia et eē ut
 est per habita manifestū. ¶ Ad 2^m dicens: qđ in pro-
 ductione cuiuslibet rei id qđ est potentia tale fit actu
 tale per se. et p̄mo hoc uerificat de cōposito et ex p̄nti
 uerificat de cōponibilib; . cōpositū eni fit actu tale in
 quātū cōponibilia actu p̄iungunt. quodlibet aut cōpo-
 nibiliū actu existit qñ alteri cōponibiliū p̄iungit. totū
 ergo cōpositū est quoddā possibile eē et incipit actu
 existere qñ cōponibilia adinucē p̄iungunt et ipsa potē-
 tia nūc incipit existere qñ p̄iungit actui et actus qñ po-
 tentie: et qđ est possibile eē nō alr incipit eē nisi per
 p̄iunctionē potētie et actus hac p̄iunctione uel hac cō-
 positione amota a creaturis tollit qđ creatura sit crea-
 bile: et per p̄ns annihilabile quid. ¶ Ad 3^m dicens:
 qđ determinari ad eē uel ad actū pōt itelligi duplicit.
 nel respectu diuersoz actū uel respectu act; et p̄ua-
 tionis. actui eni pōt opponi act; et p̄uatio actus sicut
 forme pōt opponi forma et p̄uatio forme. fm hoc dī-
 cemus qđ mā est indeterminata duplicit et respectu di-
 uersarū formarū et respectu forme et carentie forme.
 Nam vna et eadē mā nūc est sub vna forma nunc sub
 alia. et qđ qñ est sub vna forma caret alia: ideo est inde-
 terminata respectu forme et carētie eius. sed eētia lo-
 quēdo de nālī cursu nō est indeterminata respectu di-
 uersarū eē: ut qđ vna et eadem eētia loquēdo de eētia
 cui per se cōpetit eē non pōt nūc existere sub vno
 eē nūc sub alio eē: sed est apta nata existere sub deter-
 minato eē. Si ḡ cōparamus eētia ad diuersa eē in-
 uenimus in ea quādā determinationē. sed si cōpara-
 mus eam ad eē et ad carētia eē inuenim; qualibet
 eētia creature eē indeterminatā. qđ quelibet talis
 eētia vna et eadem pōt actu eē et carere eē. et hec de-
 terminatio sufficit qđ nō possit actu p̄ducit nec actu
 existere nisi per eē ei supadditū. Aduertēdū tñ qđ dī-
 ximus qđ vna et eadem eētia fm nālem cursum non
 pōt existere sub diuersis esse qđ ideo sic limitauimus
 nos ut obseruarem; nos a nā humana in ch̄isto que
 fm qđ multi ponūt nō habet ibi p̄prium eē: sed existit
 per eē uerbi. sed si separaret a uerbo sequēdo opionē
 illoz supadderet ei p̄prium eē. et ita vna et eadem nā
 hoc mō existeret nūc per eē uerbi nūc per eē p̄prium.
 sed hec nō eēt nālī clausula: qđ illi nāe cōpetit vniri
 et est assumpta a v̄bo per grām vnionis. Rursus in ea-
 dem solutione diximus qđ intēdebamus loqui de eētia
 cui per se et p̄mo cōpetit eē: qđ ideo fecimus ut ob-
 seruarem; nos a q̄litate; symbolis et ab accidētib;
 in sacramēto altaris. Nam si re corrupta ut multi po-
 nunt aliqua qualitas uel quodcūq; accēs pōt manere
 idem nūo. tūc vnū et idē existeret per diuersa eē. Nā
 suba ideo existit qđ hēt per se eē: et qđ hēt per se p̄prium
 esse. sed accidēs existit per eē subiecti: ita qđ suū eē est
 in eē: et qđ corrupta re est ibi aliud eē. si qualitas sym-
 bola uel dimēstiones indeterminate uel quodcūq; ac-
 cidēs pōt manere re corrupta vna et eadē eētia ac-
 cidētis nūc existet per vnū eē nūc per aliud. sic etiam
 et accidētia que manēt in sacramēto altaris opz qđ exi-
 stant per aliud eē qđ p̄prium: sed accidētib; fm nālem cur-
 sum non cōpetit per se eē sed existūt per eē sube. ideo

diximus qđ intēdebam; loqui de eētia cui rīdebat
 propriū eē. Rursus per hoc ideo possumus amouere
 difficultatē de mā que vna et eadē nūo per essentiam
 nunc est sub vno eē nūc sub alio. sed eē materie nō cō-
 petit esse per se et p̄mo sed per formā. sed loquēdo de
 essentia cui per se et p̄mo rīdet esse et loquēdo fm na-
 turalem cursum nunq; vna et eadem essentia nūc simul
 nūc etiam successiue pōt habere diuersa esse. Ex hoc
 autē parere pōt quōd ex parte ipsius essentie uel ipsius
 esse. non pōt impugnari qđ non possint remanere in re
 corrupta eadē qualitas symbola nūo uel eedē dimē-
 siones indeterminate: qđ nō est incōueniēs vna et eā-
 dem essentiam posse esse successiue nūc sub vno esse
 nūc sub alio. ou tñ illi eētie per se et p̄mo nō rīdeat
 esse. sed utrū hoc possit aliter impugnari et utrū uerū
 sit qđ qualitas symbola possit remanere eadez nūo. et
 utrū dimēstiones indeterminate possint eedē nūo remanē-
 p̄ns speculatio nō admittit. ¶ Ad 4^m dōz: qđ de
 est cā p̄seruans res: qđ p̄seruat in eis esse. et qđ essentia
 rei nō est sufficiens ut det rei eē nisi ut est p̄iuncta p̄mo
 principio. ex hoc ergo magis arguit qđ sit in rebus eē
 supadditum qđ sit in eis idem eētia et eē. Ad for-
 mam arguendū dicens qđ ex sola subtractione influē-
 tie diue res annihilant qđ hēt eē receptū: et qđ differt
 a suo esse. sed si hoc nō eēt non posset res perdere eē.
 ¶ Ad 5^m dicens: qđ in creatura nō est aliqua potē-
 tia per quā possit creari effectiue: qđ nō pōt creare se
 ipsam nūc etiam pōt creari ab aliqua alia creatura. sic
 etiā nō est potētia in ea per quā possit annihilare seip-
 sam uel per quā possit annihilari ab aliqua alia crea-
 tura. sed solus de; pōt res ex nihilo creare et in nihilū
 redigere. sed s; in creatura nō sit potētia q̄ efficiat ei;
 p̄ductionē uel annihilatōnē est tñ in ea potentia q̄ fac-
 ad ei; cōpōnē p̄ quā cōpōnē creatura eē quoddā possi-
 bile eē et pōt creari et annihilari. Nā ut patuit eo ipso
 qđ creatura est qđ creabile et qđ annihilabile qđ potē-
 tia et actus sit de cōpōnē eius et qđ ipsa sit ex uerisq;
 composita. ¶ Ad 6^m dicens: qđ fm nālem cursum
 nature eē per se et p̄mo rīdet substantie. alia autē intan-
 tū sunt inq̄tum sunt in suba: ita qđ idem eē est in p̄cedi-
 camēto substantie. sed deus nō alligat uirtutē suam
 nālibus effectibus. pōt enim et accētī coicare esse sui
 generis et coicare et facere per se eē sicut et suba per se
 existit. dicemus ergo qđ sicut nālī cursu est de suba re-
 spectu oium alioz accētīuz fundatoz in suba sic per
 miraculū in sacramēto altaris est de q̄titate respectu
 alioz accētīuz fundatoz in ipsa. coicat eni deus q̄tita-
 tari esse sui generis et habet quātitas propriū eē et est
 quātitas quid existēs per se. cetera aut accidētia intan-
 tū existūt inq̄tum sunt in quātitate. ¶ Ad 7^m dicens:
 qđ intēstiones dicunt per se generari: nō qđ non ge-
 nerent in s̄bo. sed qđ ḡnātur sine transmutatione s̄bi.
 duo ergo sunt ibi attendēda. p̄mo qđ dicunt generari
 secūdo qđ dicunt ḡnari per se. dicunt enim ḡnari quia
 p̄supponūt aliq̄m motū et ḡnatio est terminus mo-
 tus: ut si nūc est imago alicuius faciei in aere et p̄ius
 non erat. aliqua mutatio p̄cessit. vn̄ secuta est ista no-
 uitas: uel qđ sol motus est et illuminauit aerem: uel qđ
 facta est p̄uersio faciei ad aerem illum uel aliquis ali;
 motus p̄cessit. nālī enim cursu nunq; sit nouitas sine
 p̄cedenti mutatione. tñ dicit earum eē ḡnatio per se:
 qđ ḡnari possint sine transmutatione subiecti. sicut eni
 in aere sine alteratione aeris. sed ex hoc nihil p̄cludit
 p̄tra nos: qđ hic multo magis v̄tus infinita pōt. posset
 eni p̄ducere p̄fectionē nō solū intēstionalē s; et realez
 nō solū sine transmutatione subiecti. sed sine oi transmu-